

**HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ**

İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Anabilim Dalı

**SERİ VE ÖZEL ÜRETİMİN KONUT İÇ MEKÂNLARINDAKİ KULLANIMINA İLİŞKİN
YAKLAŞIMLAR VE KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ**

Büşra COŞGUN

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2025

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Anabilim Dalı

SERİ VE ÖZEL ÜRETİMİN KONUT İÇ MEKÂNLARINDAKİ KULLANIMINA İLİŞKİN
YAKLAŞIMLAR VE KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

Büşra COŞGUN

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2025

SERİ VE ÖZEL ÜRETİMİN KONUT İÇ MEKÂNLARINDAKİ KULLANIMINA İLİŞKİN YAKLAŞIMLAR VE KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

Danışman: Prof. Dr. Pelin YILDIZ

Yazar: Büşra COŞGUN

ÖZ

Seri ve özel üretim yöntemleri, günümüz iç mekân tasarımlarında uygulama sürecini ve mekânsal çıktıyı etkileyen belirgin farklılıklar sunmaktadır. İç mimari projelerin tasarım ve uygulama sürecinde zaman, mekân, kullanıcı isteği, maliyet gibi etkenler doğrultusunda hangi üretim yöntemine göre ilerleneceği belirlenmektedir. Endüstriyel üretimin standartlaşmış yapısına karşılık, özel üretimin kullanıcı odaklı ve özgün çözümler sunan karakteri, mekânın fiziksel ve deneyimsel niteliğini doğrudan etkilemektedir. Bu çalışma, konut iç mekânlarında seri üretim ve özel üretim süreçlerinin mekâna olan etkilerini karşılaştırmalı olarak incelemeyi amaçlamaktadır. Tez kapsamında öncelikle seri ve özel üretimin tarihsel gelişimi, kavramsal çerçevesi ve günümüzdeki uygulama biçimleri ele alınmış; ardından bu üretim yaklaşımlarının malzeme, detay, planlama ve uygulama süreçlerindeki yansımaları kuramsal olarak tartışılmıştır. Uygulama bölümünde ise Ankara ilinde seçilmiş seri ve özel üretim konut projeleri belirlenen analiz kriterlerine göre incelenmiş, mekânsal kalite, malzeme kullanımı ve kullanıcı deneyimi bağlamında karşılaştırılmıştır. İç mekânda kullanılan hem seri hem özel üretime uygun bazı donatılar üzerinde de durulmuş; üretim süreci ve yöntemine göre karşılaştırmalı analizleri yapılmıştır. Çalışma sonucunda, üretim biçiminin iç mekân tasarım kararlarını biçimlendirdiği; özellikle detay çözümleri, kişiselleştirme imkânı ve mekânsal kimlik üzerinde belirleyici olduğu ortaya konmuştur.

Anahtar sözcükler: İç mekân, tasarım, seri üretim, özel üretim, konut.

APPROACHES AND COMPARATIVE ANALYSIS OF SERIAL AND SPECIAL PRODUCTION RELATED TO THE USE OF RESIDENTIAL INTERIORS

Supervisor: Prof. Dr. Pelin YILDIZ

Author: Büşra COŞGUN

ABSTRACT

Serial and special production methods offer significant differences in today's interior designs that affect the application process and spatial output. In the design and implementation process of interior architecture projects, it is determined which production method will be used in accordance with factors such as time, space, user request, cost. In contrast to the standardized structure of industrial production, the user-oriented and original solution-oriented character of private production directly affects the physical and experiential nature of the space. This study aims to examine the effects of mass production and special production processes on the space in residential interiors comparatively. Within the scope of the thesis, first of all, the historical development of serial and special production, its conceptual framework and current application forms were discussed; then the reflections of these production approaches in material, detail, planning and application processes were discussed theoretically. In the application section, selected serial and special production housing projects in Ankara province were examined according to the determined analysis criteria and compared in terms of spatial quality, material use and user experience. Some accessories suitable for both serial and special production used in the interior were also focused on; comparative analyses were made according to the production process and method. As a result of the study, it has been shown that the production method shapes interior design decisions; in particular, it is decisive on detail solutions, the possibility of personalization and spatial identity.

Keywords: Interior space, design, mass production, custom production, residential space.

TEŞEKKÜR

Tez çalışmamı hazırlama sürecinde desteği ile hep yanımda olan, bilgi ve deneyimiyle yolumu aydınlatan, her aşamada sabır ve anlayışla rehberlik eden, ne zaman olumsuzluğa düşsem güzel diliyle bana moral ve motivasyon sağlayan değerli danışmanım Prof. Dr. Pelin YILDIZ'a en içten teşekkürlerimi sunarım.

Hayatım boyunca maddi ve manevi olarak her zaman yanımda olan, aldığım her kararda beni canı gönülden destekleyen, benimle üzüldüğü benimle sevdiğini özellikle tüm süreci de sıkı sıkı takip eden canım babam başta olmak üzere biricik aileme sonsuz teşekkür ederim.

Şu an çalıştığım üniversitede bölüm hocalarım olan Prof. Dr. Ali CENGİZKAN'a, Prof. Dr. Saniye Gül Güneş'e, Dr. Öğr. Üyesi Seda KIZILTEPE'ye ve Dr. Öğr. Üyesi Aytülü DIRİK'a bu süreçte destekleriyle yanımda oldukları; akademik hayatımın başında olmama rağmen her zaman görüşlerime değer verip beni destekledikleri, bana ilk akademik görev deneyimimde çok güzel bir ekip ortamı yaşatmalarından ötürü ayrıca teşekkür ederim. Yine üniversitede ilk çalışma arkadaşım olan, pozitif enerjisi ile her zaman hayatıma renk katan Arş. Gör. Hacer Özyanıkoğlu'na sonsuz teşekkür ederim.

Her zaman bana inanan, sabrını ve desteğini hiçbir zaman eksik etmeyen, hayatıma aydınlık katan moral motivasyon kaynağım tüm dostlarıma da ayrıca teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

ÖZ	i
ABSTRACT	ii
TEŞEKKÜR	iii
TABLolar DİZİNİ	vi
GÖRSELLER DİZİNİ.....	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	xi
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM: SERİ VE ÖZEL ÜRETİM KAVRAMININ GELİŞİMİ	3
1.1. Seri Üretimin Ortaya Çıkışı ve Tarihsel Süreci	3
1.2. Özel Üretim Anlayışının Evrimi	5
1.3. Günümüz Seri ve Özel Üretim Yaklaşımları	8
1.3.1. Dijital Teknolojilerin Etkisi	9
1.3.2. Kitlesele Özelleştirme	14
2.BÖLÜM: Konut İç Mekânlarında Üretim Biçimlerinin Tasarıma Etkisi.....	16
2.1. Seri Üretim Yaklaşımı ve İç Mekâna Yansımaları	16
2.2. Özel Üretim Yaklaşımı ve İç Mekâna Yansımaları	23
2.3. Üretim Biçiminin İç Mekan Tasarım Öğelerine Etkisi.....	32
2.4. Mekânsal Nitelik Açısından Karşılaştırmalı Değerlendirme.....	34
3. BÖLÜM: VAKA ÇALIŞMASI	40
3.1. Seri Üretim Örnek Projeler	42
3.2. Özel Üretim Örnek Projeler	52
3.3. Seri ve Özel Üretime Uygun İç Mekân Tasarım Öğeleri.....	69
4.BÖLÜM: ANALİZ VE BULGULAR	81
4.1. Seri ve Özel Üretimin Konut İç Mekanlarındaki Kullanımına İlişkin Karşılaştırmalı Analizi.....	81

4.2. Bulgular.....	84
SONUÇ	90
KAYNAKÇA.....	95
YAYIMLAMA VE FİKRÎ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI.....	106
ETİK BEYANI	107
YÜKSEK LİSANS RAPORU ORİJİNALLİK RAPORU	108
MASTER'S THESIS ORIGINALITY REPORT	109

TABLULAR DİZİNİ

Tablo 1: Seri Üretim Özellikleri.	5
Tablo 2: Özel Üretim Gelişimi.	8
Tablo 3: Teknoloji Gelişiminin Üretim Üzerine Sağladığı Avantajlar ve Dezavantajlar.	12
Tablo 4: Dijital Tasarım Araçları.	13
Tablo 5: Kitlesele Özelleştirmenin Temel Özellikleri.	14
Tablo 6: Kitlesele Özelleştirmeye Örnek Uygulamalar.	15
Tablo 7: Seri ve özel üretim yöntemleri karşılıklı değerlendirme.	36
Tablo 8: Seri ve özel üretim yöntemleri eylem şeması karşılıklı değerlendirme... 37	37
Tablo 9: Uluslararası Mekân Örnekleri.	38
Tablo 10: Örnek mekân seçim kriterleri.	42
Tablo 11: Toki Turkuaz Vadisi Konutları İç Mekân Analiz Tablosu.	46
Tablo 12: Park Çiftlik Evleri İç Mekân Analiz Tablosu.	48
Tablo 13: Seri Üretim Mekân Örnekleri.	51
Tablo 14: Kumru Ankara İç Mekân Analiz Tablosu.	57
Tablo 15: Kuzu Effect Konut İç Mekân Analiz Tablosu.	62
Tablo 16: Seri ve Özel Üretim Mekanlarının Ortak Yönleri.	66
Tablo 17: Seri ve Özel Üretim Mekanlarının Ayrılan Yönleri.	68
Tablo 18: İç Mekân Öğelerinin Seri ve Özel Üretim Süreçlerinde Ortak Yönleri. . 77	77
Tablo 19: İç Mekân Öğelerinin Seri ve Özel Üretim Süreçlerinde Ayrılan Yönleri.78	78
Tablo 20: Karşılaştırmalı Mekân Analizi.	82
Tablo 21: Seri Üretim Özel Üretim Karşılaştırmalı Analiz.	86
Tablo 22: Hem Seri Hem Özel Üretim ile Elde Edilebilen Kapı, Süpürgelik, Duvar Paneli, Mobilya Karşılaştırma Tablosu.	88

GÖRSELLER DİZİNİ

Görsel 1: Bauhaus, Walter Gropius, Almanya	4
Görsel 2: Kırmızı Ev, William Morris ve Phillip Webb, İngiltere.....	6
Görsel 3: Kırmızı Ev İç Mekân Görünüşü, William Morris ve Phillip Webb, İngiltere	7
Görsel 4: Seri ve Özel Üretim İç Mekân Tasarımı Leke Etütleri ve Plan Şemaları..	9
Görsel 5: Dijital Teknolojilerin İç Mekân Tasarımı Üzerinde Etkisi.....	10
Görsel 6: Thonet Chair No:14, Michael Thonet.	18
Görsel 7: TOKİ resmî sitesinden alınan iki farklı ile ait Konut Tip Plan Uygulaması.	19
Görsel 8: Unité d'Habitation, Le Corbusier, Marsilya, Fransa.....	22
Görsel 9: Unité d'Habitation İç Mekân Görünüşleri, Le Corbusier, Marsilya, Fransa.	22
Görsel 10: Gropiusstadt, Walter Gropius, Berlin, Almanya.....	23
Görsel 11: Gropiusstadt, Walter Gropius, Berlin, Almanya.....	23
Görsel 12: Özel Üretim Plan Örnekleri, Framed Allure House, Emre Arolat Architecture, Dubai, 2022.....	25
Görsel 13: Fallingwater, Frank Lloyd Wright, Pensilvanya, ABD.....	28
Görsel 14: Fallingwater Plan Görünüşü, Frank Lloyd Wright, Pensilvanya, ABD.	29
Görsel 15: Fallingwater İç Mekân Görünüşü, Frank Lloyd Wright, Pensilvanya, ABD.....	29
Görsel 16: Villa Savoye, Le Corbusier, Poissy, Fransa	30
Görsel 17: Villa Savoye İç Mekân Görünüşü, Le Corbusier, Poissy, Fransa.....	30
Görsel 18: Villa Savoye İç Mekân Görünüşü, Le Corbusier, Poissy, Fransa.	31
Görsel 19: Superlofts Blok Y / Marc Koehler Architects, 2017.....	31
Görsel 20: Superlofts Blok Y Plan Tipleri / Marc Koehler Architects, 2017.....	32
Görsel 21: Superlofts Blok Y İç Mekân Görünüşleri / Marc Koehler Architects....	32
Görsel 22: Seri Üretim Kapı İmalatı. (URL-22)	34
Görsel 23: Özel Üretim Kapı ve Süpürgelik Üretimi.....	34
Görsel 24: TOKİ Turkuaz Vadisi Konutları Dıştan Görünüşü, Etimesgut, Ankara .	44
Görsel 25: TOKİ Turkuaz Vadisi Konutları Google Haritalar Görünüşü, Etimesgut, Ankara.....	44
Görsel 26: TOKİ Turkuaz Vadisi Konutları İç Mekân, Etimesgut, Ankara.....	45
Görsel 27: TOKİ Turkuaz Vadisi Konutları CK Tip Mimari Plan, Etimesgut.	45

Görsel 28: Park Çiftlik Evleri Dıştan Görünüş, Yenimahalle, Ankara.....	47
Görsel 29: Park Çiftlik Evleri Google Haritalar Görünüş, Yenimahalle, Ankara....	47
Görsel 30: Park Çiftlik Evleri Vaziyet Planı, Yenimahalle, Ankara.....	48
Görsel 31: Park Çiftlik Evleri İç Mekân, Yenimahalle, Ankara.....	49
Görsel 32: Kumru Ankara, Çankaya, Ankara.....	53
Görsel 33: Kumru Ankara İç Mekân, Çankaya, Ankara.....	54
Görsel 34: Kumru Ankara İç Mekân, Çankaya, Ankara.....	54
Görsel 35: Kumru Ankara İç Mekân Proje Tipleri, Çankaya, Ankara.....	55
Görsel 36: Kumru Ankara İç Mekân Proje Tipleri Örnek, Çankaya, Ankara.....	55
Görsel 37: Kuzu Effect, Çankaya, Ankara.....	58
Görsel 38: Kuzu Effect İç Mekân, Çankaya, Ankara.....	59
Görsel 39: Kuzu Effect İç Mekân, Çankaya, Ankara.....	59
Görsel 40: Kuzu Effect İç Mekân, Çankaya, Ankara.....	60
Görsel 41: Kuzu Effect İç Mekân Proje Tipleri, Çankaya, Ankara.....	60
Görsel 42: Kuzu Effect İç Mekân Proje Tipleri Örnek, Çankaya, Ankara.....	60
Görsel 43: İç Mekân Ahşap Kapı Dolgu Peteği Uygulaması.....	71
Görsel 44: İç Mekân Ahşap Kapı Kanadı Katman Gösterimi.....	72
Görsel 45: Kapı Kasas.....	73
Görsel 46: Kapı pervazı.....	73
Görsel 47: Süpürgelik.....	74
Görsel 48: Duvar Kaplama Paneli.....	75
Görsel 49: Seri Üretim Mobilya Örnekleri.....	76
Görsel 50: Özel Üretim Mobilya Örnekleri.....	76

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1: Seri Üretim Konut İç Mekân Eylem Şeması.....	20
Şekil 2: Özel Üretim Konut İç Mekân Eylem Şeması.....	26
Şekil 3: TOKİ Turkuaz Vadisi konutları Eylem Şeması.....	45
Şekil 4: Park Çiftlik Evleri Plan Şeması.....	50
Şekil 5: Kumru Ankara Konutu Eylem Şeması.....	56
Şekil 6: Kuzu Effect Konutları Eylem Şeması.....	61
Şekil 7: Seri ve Özel Üretim Konut Eylem Şemaları.....	85

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

TOKİ: Toplu Konut İdaresi Başkanlığı

GİRİŞ

Günümüzde iç mekân tasarımı, yalnızca estetik kaygılarla değil; aynı zamanda üretim yöntemleri, kullanıcı ihtiyaçları, ekonomik koşullar ve teknolojik gelişmelerle şekillenen çok boyutlu bir tasarım alanı hâline gelmiştir. Özellikle konut ölçeğinde, kullanıcıların yaşam biçimleriyle doğrudan ilişkili olan iç mekânlar; üretim biçimlerine göre farklı fiziksel, işlevsel ve duygusal nitelikler kazanmakta, bu durum da mekânın kimliğini doğrudan etkilemektedir.

İç mekân donatıları, sabit mobilyalar, malzeme seçimleri ve detay çözümleri gibi pek çok unsur, bir projenin hangi üretim yöntemiyle hayata geçirildiğine göre değişkenlik göstermektedir. Seri üretim, hız, maliyet ve standardizasyon gibi avantajlar sunarken; özel üretim, kullanıcı odaklılık, mekânsal esneklik ve özgünlük gibi tasarım değerlerini ön plana çıkarmaktadır (Özel ve Kayacan, 2020). Bu iki yaklaşım arasındaki temel farklar, iç mekânın organizasyonundan deneyimlenme biçimine kadar uzanır. Zaman, maliyet, üretim teknolojisi ve kullanıcı beklentileri gibi etkenler, projenin seri üretime mi yoksa özel üretime mi yönelmesini belirleyen temel unsurlar olmaktadır.

Bu tezin temel amacı, konut iç mekânlarında seri üretimin beraberinde getirdiği standartlaşma ve tekdüzelik ile özel üretimin sunduğu kimlik, özgünlük ve çeşitlilik arasındaki karşıtlığı eleştirel bir bakış açısıyla irdelemektir. Çalışma, bu iki üretim biçiminin iç mekânlarda bıraktığı fiziksel, sosyal ve estetik izleri çok boyutlu olarak analiz etmeyi; bu izlerin kullanıcı deneyimi, mekânsal kimlik ve yaşam kalitesi üzerindeki etkilerini ortaya koymayı hedeflemektedir. Nihai olarak araştırma, iç mekân tasarımına dair daha özgün, kullanıcı odaklı ve nitelikli yaklaşımların geliştirilmesine katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Konu, iç mekân tasarımının hem fiziksel bileşenleri (malzeme, detay, planlama) hem de kullanıcı odaklı yönleri (kişiselleştirme, deneyim, kimlik) bağlamında ele alınmıştır. İç mekân tasarımında üretim biçiminin mekânsal niteliği nasıl etkilediğini anlamaya yönelik bir zemin oluşturmak; ayrıca hem tasarımcılar hem de uygulayıcılar için üretim-temelli bir okuma biçimi sunmak hedeflenmektedir.

Çalışma kapsamında yalnızca konut işlevli mekânlar incelenmiş; ofis, ticari ya da kamusal nitelikli yapılar değerlendirme dışı bırakılmıştır. Ayrıca, konutların iç mekân tasarımına odaklanılmış; cephe, strüktür veya kent ölçeğindeki planlama gibi dışsal etmenler çalışmanın kapsamı dışında tutulmuştur.

Araştırma yöntemi iki temel aşamadan oluşmaktadır. İlk aşamada, seri ve özel üretim kavramları literatür taraması ile kuramsal olarak incelenmiş; bu kavramların tarihsel süreç içindeki gelişimi ve güncel uygulamaları değerlendirilmiştir. Kavramsal çerçeve oluşturulduktan sonra ikinci aşamada, ulusal ve uluslararası seçilmiş farklı konut projeleri üzerinden karşılaştırmalı bir analiz yapılmıştır. Bu projeler seri üretim anlayışıyla ve özel üretim esaslarına dayalı olarak tasarlanmıştır. Analizler, malzeme kullanımı, detay çözümleri, planlama yaklaşımı, uygulama süreci, mekânsal kalite ve kullanıcı deneyimi gibi kriterler doğrultusunda yürütülmüştür. Ayrıca iç mekânlarda hem seri hem özel üretime uygun olan bazı donatıların üretim süreçleri de yukarıda verilen kriterler doğrultusunda incelenmiş; karşılaştırmalı analizleri yapılmıştır.

Analiz sürecinde görsel belgeler, tasarımcı ifadeleri ve kullanıcı yorumlarından yararlanılmış; örnekler, benzer kriterlerle sistematik olarak değerlendirilmiştir. Bu yöntemle, üretim biçiminin iç mekâna nasıl yansıdığı nesnel bir biçimde ortaya konmaya çalışılmıştır.

1. BÖLÜM: SERİ VE ÖZEL ÜRETİM KAVRAMININ GELİŞİMİ

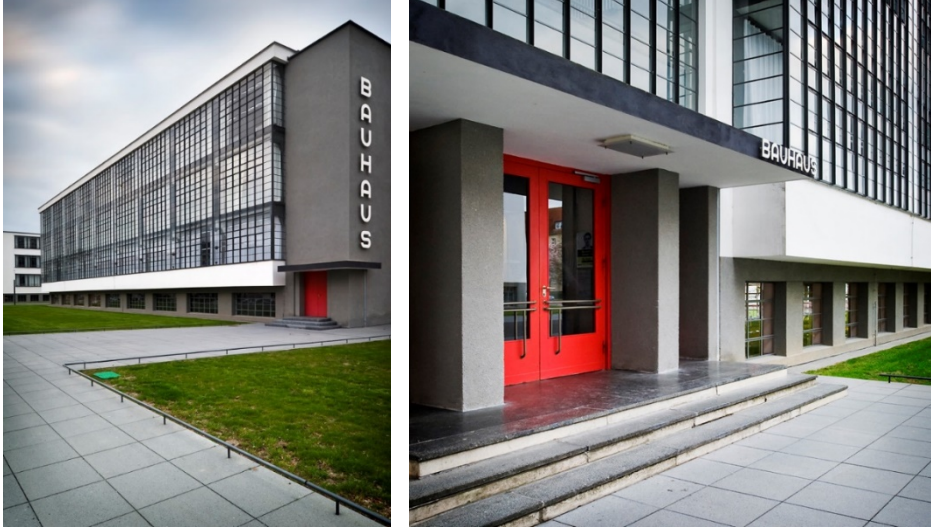
1.1. Seri Üretimin Ortaya Çıkışı ve Tarihsel Süreci

İç mekân tasarımında seri üretim, endüstri devriminden itibaren büyük bir dönüşüm yaşamış ve günümüzde modern üretim teknolojileriyle şekillenmiştir. Bu süreç, el işçiliğine dayalı üretimden makineleşmeye, modüler tasarımlara ve kitlesel özelleştirme sistemlerine kadar uzanmaktadır (Aldiwani ve Shahin, 2021).

18. yüzyılın sonlarına kadar iç mekân tasarımı tamamen zanaatkârların el işçiliğine dayanmaktadır. Mobilyalar, duvar kaplamaları ve dekoratif unsurlar kişiye özel olarak üretilmekteydi. Sanayi Devrimi (18. yy. sonu-19. yy. başı) ile birlikte makineleşme hızlandı ve seri üretim kavramı ortaya çıktı. Buhar gücünün üretime entegre edilmesi, mobilya ve iç mekân elemanlarının daha hızlı ve daha düşük maliyetle üretilmesini sağlamıştır (Renauld, 2020).

1913: Ford'un hareketli montaj hattını kullanmaya başlaması, seri üretim anlayışını birçok sektörde olduğu gibi iç mekân tasarımına da taşımıştır. Sanayi Devrimi ve endüstrileşme süreci, seri ve bant üretim sistemlerinin ortaya çıkmasına yol açmış, bu da mevcut malzemelerin geliştirilmesini, yeni malzemelerin keşfini ve bu yeni üretim sistemlerine ve malzemelere uygun tasarımların oluşturulmasını sağlamıştır (Özel ve Kayacan, 2020).

Bauhaus Akımı (1919-1933), fonksiyonelliği ve modüler üretimi ön planda tutarak iç mekân tasarımında seri üretimi teşvik eden önemli bir dönüm noktası olmuştur. II. Dünya Savaşı sonrası, hızlı büyüyen şehirler ve artan nüfus nedeniyle prefabrik yapı elemanları, hazır mutfak ve banyo sistemleri gibi standartlaştırılmış iç mekân çözümleri yaygınlaşmıştır. Bauhaus, günümüz modern tasarım anlayışının şekillenmesinde önemli bir rol oynamış ve sanatçıların yetkinlikleriyle birçok alanda kendisinden söz ettirmiştir. Mimarlık ve iç mekân tasarımının yanı sıra mobilya tasarımına da yenilikçi bir yaklaşım getiren Bauhaus sanatçıların eserleri, dönemin özgün fikirleri ve malzeme, form ve üslup gibi unsurlarla şekillenen tasarımları sayesinde, zamanla bir trend haline gelmiştir (Koç ve ark., 2017).

Görsel 1: Bauhaus, Walter Gropius, Almanya. (URL-1)

CNC makinelerinin (bilgisayarlı sayısal kontrol) kullanımı, mobilya ve iç mekân elemanlarının daha hassas ve hızlı üretilmesini sağlamıştır. Gelişen üretim teknolojileri paralelinde, 1990'ların başından itibaren ülkemizde, orta ve büyük ölçekli üretim atölyelerinde CNC tezgâhlarının yaygın bir şekilde kullanılmaya başlandığı gözlemlenmektedir (MEB, 2013).

Küreselleşme ile birlikte IKEA gibi markalar düz paketli mobilyaları seri üretime taşımıştır ve dünya çapında erişilebilir hale getirmiştir. İsveç merkezli ev dekorasyon ürünleri perakendecisi IKEA, ürün yelpazesinde çeşitlilik ve düşük fiyat odaklı benzer yöntemlerle çalışarak farklı tüketici taleplerine ve ihtiyaçlarına yanıt vermektedir. Özellikle ev dekorasyonunda, farklı ölçü ve fonksiyonel ihtiyaçların artmasıyla birlikte, mobilya tasarımı ve üretiminde modülerlik ve çeşitlilik önemli bir yer tutmaktadır (Oksay, 2008).

İlerleyen zamanda bilgisayar destekli tasarım (CAD) sistemleri sayesinde üretim süreçleri daha dijital hale gelmiştir. Bilgisayar Destekli Tasarım (CAD) sistemleri, klasik tasarım yöntemlerine kıyasla bilgisayarların yüksek işlem gücü, veri depolama kapasitesi ve yeni bilgi üretme yeteneklerinden faydalanarak, tasarım süreçlerinde daha etkin ve verimli çalışma ortamları sunmaktadır. CAD sistemi, gerçek anlamda üç boyutlu modelleme imkânı sağlayarak, tasarım sürecinde model üzerinde analiz yapmayı mümkün kılmaktadır (Arslan ve ark., 2017).

3D yazıcılar, iç mekân tasarımında kişiye özel seri üretimi mümkün kılmaktadır. Üç boyutlu yazıcılar ve yazıcı teknolojileri, kişiye özel ve duruma özgü hızlı üretim yapabilme imkânı sunmasının yanı sıra, üretim süreçlerini dünya çapında anında gönderilebilir veriler aracılığıyla gerçekleştirilebilmesi nedeniyle yeni bir endüstriyel devrim olarak değerlendirilmiş ve bu gelişme, özelde yüksek beklentiler yaratmıştır (Şahin ve Turan, 2018).

Yapay zekâ destekli tasarımlar, tüketicilerin ihtiyaçlarına göre özelleştirilebilir mobilya ve iç mekân çözümleri sunmaktadır. Akıllı üretim sistemleri ve robot teknolojileri, üretim süreçlerini daha verimli ve sürdürülebilir hale getirmektedir. Ayrıca e-ticaretin yaygınlaşması, sipariş üzerine üretilen modüler mobilyaların daha fazla tercih edilmesini sağlamaktadır.

İç mekân tasarımında seri üretim, endüstri devrimiyle başlayıp teknolojik gelişmelerle dönüşerek günümüze kadar uzanan bir süreçtir. Geleneksel el işçiliğinden modüler ve akıllı üretim sistemlerine kadar gelişen bu süreç, günümüzde kişiselleştirilmiş seri üretim ve sürdürülebilir üretim modelleriyle geleceğe taşınmaktadır.

Özellik	Açıklama
Standart Ürünler	Tüm ürünler aynı tasarım ve kaliteye sahiptir.
Yüksek Hız	Ürünler kısa sürede büyük miktarlarda üretilir.
Düşük Maliyet	Birim üretim maliyeti düşer, ürünler daha ucuza satılabilir.
İş Bölümü	Üretim süreci küçük parçalara ayrılır; her işçi belirli bir aşamayı yapar.
Ölçek Ekonomisi	Üretim miktarı arttıkça maliyet avantajı sağlanır.

Tablo 1: Seri Üretim Özellikleri.

1.2. Özel Üretim Anlayışının Evrimi

Özel üretim kavramı, insanlık tarihi kadar eskidir. İlk insan topluluklarının barınma, korunma ve günlük yaşam ihtiyaçlarını karşılamak üzere geliştirdikleri el yapımı araçlar ve yapılar, özel üretimin en erken örnekleri olarak kabul edilebilir. İhtiyaca ve eldeki malzemelere göre bireysel çözümler üretilmiş, böylece her ürün benzersiz bir karakter taşımıştır.

Antik Çağlarda özellikle elit sınıflar için kişisel eşyalar, mobilyalar ve yapılar üretilmiş, bu ürünler yüksek el işçiliği ve kültürel değerler taşımıştır. Orta Çağ'da ise zanaatkâr loncaları aracılığıyla bireysel üretim sistematik bir yapıya kavuşmuş; usta-çırak ilişkisi temelinde özel üretim geleneksel bir sosyal yapı hâline gelmiştir. Ancak 18. yüzyıl sonlarında gerçekleşen Sanayi Devrimi ile birlikte seri üretim yöntemlerinin ortaya çıkması, özel üretimin toplumdaki rolünü daraltmış ve standart ürünlerin yaygınlaşmasına yol açmıştır. Bu dönemde üretim yaklaşımlarında köklü değişimler yaşanmaya başlamış; insanlık tarihinde ilk kez üretim süreçleri, hava, su, hayvan ve insan gücüne bağlı olmaksızın gerçekleştirilebilir hale gelmiştir (Erozan, 2017). Üretim hızı ve maliyet etkinliği ön plana çıkarken, bireysel tasarım ve el işçiliği geri planda kalmıştır.

19.yüzyılın sonlarında, Sanayi Devrimi'nin yarattığı endüstriyel tekdüzeliğe bir tepki olarak ortaya çıkan Arts and Crafts hareketi, el işçiliğinin ve bireysel üretimin önemini yeniden gündeme taşımıştır. William Morris gibi isimler önderliğinde gelişen bu hareket, estetik değerleri ve özgün tasarımı ön plana çıkarmıştır (Winter, 1975).

Arts and Crafts akımının en önemli mimari eserlerinden biri William Morris ve Phillip Webb tarafından tasarlanan 'Kırmızı Ev' olarak gösterilebilir. Bu yapı, Arts and Crafts akımının mimari üzerinde yansımalarını ve radikal değişimleri en belirgin şekilde gösterebilmektedir. Bu akımın en özgün özelliklerinden biri, her yapı elemanının özel olarak tasarlanmış olmasıdır. Her yapı elemanının belli bir amacı vardır ve bu amaç uğruna el yapımı olarak tasarlanmıştır (Fiederer, 2016).

Görsel 2: Kırmızı Ev, William Morris ve Phillip Webb, İngiltere. (URL-2)

Görsel 3: Kırmızı Ev İç Mekân Görünüşü, William Morris ve Phillip Webb, İngiltere. (URL-3)

20. yüzyıl modernist akımları ise, tasarımda fonksiyonellik ve sadeliği benimseyerek özel üretimi kısmen korumuş, ancak kitlesel üretimin erişilebilirliğini artırmayı hedeflemiştir. Modernist düşünce içerisinde özel üretim, özellikle seçkin tasarım projeleri ve mimari uygulamalarda varlığını sürdürmüştür (Ugah ve ark., 2024).

21.yüzyıla gelindiğinde ise dijital tasarım araçlarının (CAD yazılımları, CNC makineleri, 3D yazıcılar) gelişmesiyle birlikte özel üretim yeniden canlanmıştır. Bu teknolojiler, bireysel kullanıcıların kendi tasarımlarını oluşturmasına ve üretmesine imkân tanımış; kişiselleştirilebilir ürünlerin daha hızlı ve daha ekonomik biçimde ortaya çıkmasını sağlamıştır (Manavis ve ark., 2024).

Teknolojinin sürekli gelişmesiyle birlikte, işletmeler tüketicilere ulaşmak amacıyla artan bir ivmeyle teknolojik imkânlardan yararlanmaktadır. Bu doğrultuda, son dönemlerde öne çıkan artırılmış gerçeklik teknolojisi, işletmeler tarafından bir pazarlama aracı olarak kullanılmaya başlanmıştır (Tingir ve Kazan, 2023). Böylece günümüzde özel üretim, yalnızca lüks tüketimle sınırlı kalmayıp geniş kitlelere hitap eden esnek, özgün ve yaratıcı bir üretim biçimi hâline gelmiştir. Geçmişten günümüze özel üretim, bireysel kimliğin, zanaatkârlığın ve teknolojinin kesişim noktasında sürekli evrilerek varlığını sürdürmektedir.

Dönem	Özel Üretimin Durumu	Öne Çıkan Özellikler
Antik Çağlar	Elit sınıflara yönelik kişisel üretim	El işçiliği, kültürel değer
Orta Çağ	Lonca sistemiyle zanaatkarlık	Usta-çırak ilişkisi, bireysel üretim
Sanayi Devrimi	Seri üretimin yükselişi, özel üretimin geri çekilmesi	Hızlı üretim, standardizasyon
Arts and Crafts Hareketi	El işçiliğine dönüş, özel üretimin yeniden değer kazanması	Estetik kalite, bireysel üretim
20. Yüzyıl Modernizmi	Fonksiyonel tasarım, sınırlı özel üretim	Fonksiyonellik, kitlesel üretime adaptasyon
21. Yüzyıl Dijital Çağ	Dijital araçlarla kişiselleştirilmiş özel üretimin yaygınlaşması	Esneklik, hızlı üretim, düşük maliyetli özelleştirme

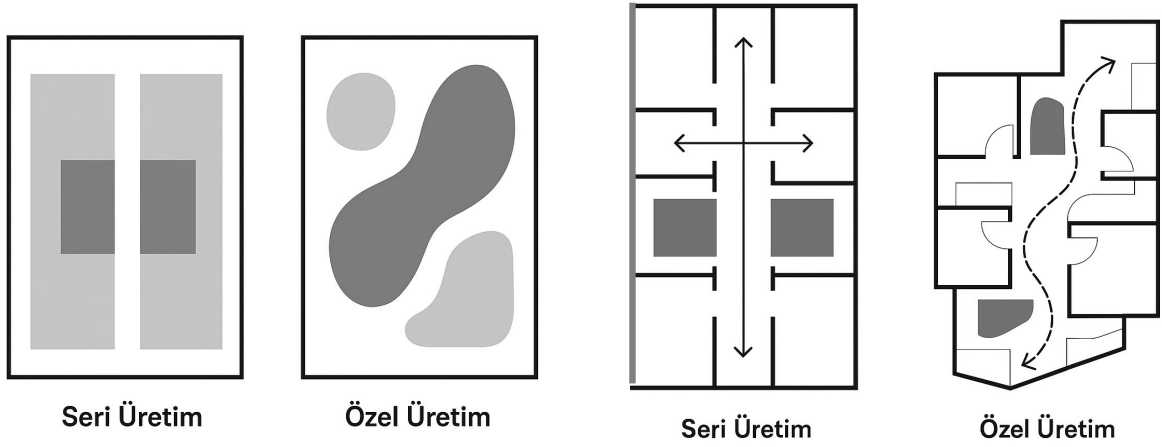
Tablo 2: Özel Üretim Gelişimi.

1.3. Günümüz Seri ve Özel Üretim Yaklaşımları

Günümüzde iç mekân tasarımı, hızla değişen kullanıcı ihtiyaçları, ekonomik dinamikler ve teknolojik gelişmeler doğrultusunda farklı üretim yaklaşımlarını gündeme getirmiştir. Bu bağlamda, seri üretim ve özel üretim yöntemleri, iç mekânların tasarımı ve uygulama süreçlerinde belirleyici iki ana yaklaşım olarak karşımıza çıkmaktadır. Her iki yöntemin sunduğu olanaklar, mekânın fiziksel niteliğini, kullanıcı deneyimini ve estetik değerlerini doğrudan etkilemektedir.

Seri üretim, özellikle endüstri sonrası dönemde önem kazanmış, standardizasyon ve tekrar edilebilirlik esasına dayanan bir üretim biçimidir (Şener & Çetinkaya, 2020). İç mekân tasarımında seri üretim, zaman ve maliyet açısından avantaj sağlarken, çoğunlukla sınırlı kişiselleştirme imkânı sunar (Yararel, 2013). Modüler mobilyalar, önceden üretilmiş yapı elemanları ve montaj odaklı çözümler bu yaklaşımın temel uygulama örneklerindedir. Seri üretim yöntemleri, çoklu kullanıcıya hitap eden toplu konutlar gibi projelerde işlevselliği ve ekonomik uygulanabilirliği ön plana çıkarır. Buna karşılık özel üretim, tasarım sürecinde kullanıcıya özgü çözümler geliştirmeyi, özgünlük ve bireysel taleplere göre şekillenen mekânsal kararları temel alır. İç mekânlarda özel üretim yaklaşımları, estetik ve deneyimsel nitelikleri güçlendirirken, kullanıcı ile mekân arasında daha güçlü bir bağ kurulmasına olanak tanır (Poldma, 2010). Bu yaklaşımda malzeme

seçimi, detay çözümleri ve tasarım dili, kullanıcı profiline ve yaşam tarzına uygun biçimde özelleştirilebilir.

Görsel 4: Seri ve Özel Üretim İç Mekân Tasarımı Leke Etütleri ve Plan Şemaları. (URL-4)

Yukarıda verilen leke etüdü ve plan şema gösterimlerinde iç mekân tasarımlarında seri ve özel üretim kavramsal olarak görseller üzerinden anlatılmak istenmiştir. Görsellerin sol tarafında yer alan "Seri Üretim" başlıklı kompozisyon, simetrik, düzenli ve tekrar eden formlarla karakterize edilmiştir. Bu yapı, modülerlik ve standardizasyon kavramlarını yansıtır (Combes ve Bellomio, 1999). Renk ve biçim tekrarı, homojen bir algı yaratmakta; üretim sürecindeki mekanikleşme ve verimlilik vurgulanmaktadır. Seri üretimde amaç, zamandan ve maliyetten tasarruf sağlayarak, geniş kullanıcı kitlelerine ulaşabilen çözümler üretmektir. Ancak bu yaklaşım, tasarımda sınırlı çeşitlilik ve kişiselleştirme eksikliği yaratabilir. Görselin sağ tarafında yer alan "Özel Üretim" başlıklı kompozisyon ise, organik ve özgür formların kullanımıyla dikkat çeker. Her bir leke, kendine özgü boyut, şekil ve konumda yer almakta; bu durum kullanıcı odaklı, bireyselleştirilmiş ve bağlamsal bir tasarım anlayışını temsil etmektedir. Özel üretim süreçlerinde yaratıcılık ve esneklik ön plandadır. Bu tür tasarımlar genellikle belirli kullanıcı ihtiyaçlarına, kültürel bağlama veya mekânsal koşullara özel olarak geliştirilir (Poldma, 2010).

1.3.1. Dijital Teknolojilerin Etkisi

Teknoloji, iç mekân tasarım sürecinden uygulama aşamasına kadar her adımda etkin rol oynamaktadır. Geçmişte el işçiliğine ve analog yöntemlere dayanan tasarım ve uygulama süreçleri, dijitalleşme ile birlikte yeni bir boyut kazanmıştır.

Dijital teknolojiler, yalnızca hız ve pratiklik sağlamakla kalmayıp aynı zamanda mekânın işlevselliğini, estetik niteliğini ve kullanıcı deneyimini de önemli ölçüde dönüştürmektedir (Ashour ve Rashdan, 2023).

Görsel 5: Dijital Teknolojilerin İç Mekân Tasarımı Üzerinde Etkisi. (URL-5)

Özellikle 1990'lı yılların ikinci yarısından itibaren iç mimarlıkta dijital tasarım araçlarının kullanımı yaygınlaşmıştır. 2000'li yıllardan itibaren ise 3 boyutlu modelleme, render alma, animasyon üretimi gibi teknolojiler tasarım süreçlerinde standart hale gelmiş, bu sayede kullanıcıya gerçekçi görsel temsiller sunmak mümkün hâle gelmiştir (Demirarslan ve Demirarslan, 2020). Render teknolojileri ve V-Ray gözlük gibi araçlar yardımıyla kullanıcılar, tasarlanan mekânları henüz inşa edilmeden önce sanal gerçeklik (VR) ortamında deneyimleyebilmektedir. Bu deneyimler; mekânın boyutları, ışıklandırması, renk paleti ve malzeme seçimleri gibi önemli tasarım kriterlerinin daha etkili değerlendirilmesine olanak tanımaktadır (Zhu ve Mansor, 2024).

Sanal gerçeklik teknolojilerinin iç mekân tasarımındaki başlıca avantajları şu şekilde sıralanabilir:

- Mekânın fiziksel özelliklerinin (ölçü, ışık, malzeme vb.) daha net anlaşılmasını sağlar,
- Gerçekçi görselleştirme ile kullanıcıya etkili bir ön izleme sunar,

- Kullanıcının karar verme sürecini kolaylaştırır,
- Tasarım revizyonlarının hızlı ve etkili biçimde sunulmasına olanak tanır,
- Maliyet ve zaman tasarrufu sağlar (Zhu ve Mansor, 2024).

Dijital teknolojilerin üretim süreçlerine entegrasyonu da iç mekân tasarımını dönüştürmektedir. Geleneksel üretim yöntemleri yerini CNC makineleri, 3D yazıcılar ve bilgisayar destekli üretim sistemlerine bırakmıştır. Bu teknolojiler sayesinde karmaşık geometrilere sahip, kullanıcıya özel tasarımlar düşük maliyetle ve yüksek hızla üretilmektedir (MEB, 2013). Ayrıca, BIM (Yapı Bilgi Modellemesi) teknolojileri ile bir iç mekânın tüm yapısal, teknik ve estetik bileşenleri entegre biçimde planlanabilmekte, bu da uygulama aşamasında hata payını önemli ölçüde azaltmaktadır (Kurucaoğlu, 2023).

Artırılmış gerçeklik (AR) ve sanal gerçeklik (VR) gibi teknolojiler, tasarımın uygulama öncesinde kullanıcı deneyimine göre optimize edilmesini mümkün kılmakta; bu sayede kullanıcı odaklılık ve esneklik tasarım sürecinin temel ilkeleri haline gelmektedir.

Dijital teknolojilerin sağladığı olanaklar sayesinde iç mekânlarda şu dönüşümler yaşanmıştır:

- Üretim süreçleri daha hızlı, esnek ve sürdürülebilir hale gelmiştir,
- Tasarım estetiği ve mekânsal işlevsellik ileri seviyeye taşınmıştır,
- Tasarımcıların yaratıcı sınırları genişlemiş; daha özgün, deneysel ve kişiselleştirilmiş mekânlar tasarlanabilir olmuştur.

Günümüzde iç mekân tasarımı yalnızca estetik bir faaliyet değil; aynı zamanda teknoloji yönetimini de içeren entegre bir süreçtir. Akıllı sistemler, sensörler ve veri işleme teknolojileri ile donatılan "akıllı mekânlar", kullanıcı konforunu artırmanın yanı sıra güvenlik, enerji verimliliği ve sürdürülebilirlik gibi kriterleri de karşılamaktadır. Akıllı mekân ölçeği; mobilya elemanlarından bina düzeyine, hatta şehir planlamasına kadar geniş bir yelpazede uygulanabilmektedir (Ashour ve Rashdan, 2023).

Sonuç olarak, dijital teknolojiler iç mekân tasarımının hem yaratıcılık hem de işlevsellik boyutunu yeniden tanımlamış; üretim süreçlerinin kullanıcı merkezli, esnek, verimli ve sürdürülebilir hale gelmesini sağlamıştır. Gelecekte de tasarım, üretim ve kullanım süreçlerinde bu teknolojilerin etkisinin artarak devam etmesi öngörülmektedir (Arslan ve ark., 2017).

Avantajlar	Açıklama	Dezavantajlar	Açıklama
Üretim Hızının Artması	Otomasyon ve robot teknolojileri sayesinde üretim süreci hızlanmakta ve zaman tasarrufu sağlanmaktadır.	Yüksek Maliyetler	Teknolojik altyapı yatırımları, özellikle küçük ve orta ölçekli işletmeler için yüksek maliyetler anlamına gelir.
Yüksek Hassasiyet ve Standartlaşma	CNC makineleri ve robotik sistemler, ürünlerin yüksek hassasiyetle üretilmesini sağlar, kaliteyi artırır.	İşsizlik Riski ve Sosyal Eşitsizlik	Otomasyon ve robotik teknolojilerin yaygınlaşması, düşük vasıflı iş gücü için işsizlik riskini artırabilir ve gelir eşitsizliklerini derinleştirebilir.
Kişiselleştirilebilir Üretim	Dijital tasarım ve üretim araçları, kullanıcıya özel ve kişiselleştirilmiş ürünlerin hızlı ve ekonomik bir şekilde üretilmesine imkân verir.	Teknik Destek ve Eğitim Gereksinimi	Teknolojik sistemlerin karmaşıklığı, sürekli bakım, güncelleme ve eğitim gereksinimi doğurur.
Sürdürülebilirlik	Teknolojik üretim süreçleri, daha az enerji tüketimi ve daha az atık ile çevre dostu çözümler sunar.	Özgünlük Kaybı	Aşırı dijitalleşme, tasarım süreçlerinde özgünlük kaybına yol açabilir ve standartlaşmaya neden olabilir.
Yenilikçi ve Karmaşık Tasarımlar	Dijital üretim teknikleri, daha yaratıcı, yenilikçi ve karmaşık formların tasarım ve üretimine olanak tanır.	Teknolojik Bağımlılık	Dijital üretim araçlarına aşırı bağımlılık, tasarımcıların yaratıcı düşünme süreçlerini sınırlandırabilir.

Tablo 3: Teknoloji Gelişiminin Üretim Üzerine Sağladığı Avantajlar ve Dezavantajlar.

Dijital Tasarım Araçları

Dijital tasarım araçları, günümüzde iç mekân tasarım süreçlerinin vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Bu araçlar sayesinde tasarımcılar, mekânları daha hızlı modelleyebilmekte, farklı tasarım alternatiflerini kolaylıkla oluşturabilmekte ve tasarım kararlarının etkilerini daha üretim aşamasına geçmeden değerlendirebilmektedir. Bilgisayar Destekli Tasarım (CAD) yazılımları, özellikle iki boyutlu teknik çizimlerin ve üç boyutlu modellerin oluşturulmasında temel araçlar arasında yer almaktadır. AutoCAD gibi programlar, detaylı teknik çizimler için yaygın şekilde kullanılmaktadır. Üç boyutlu modelleme ve görselleştirme için ise SketchUp, 3ds Max ve Blender gibi yazılımlar hem kolay kullanımları hem de güçlü sunum

özellikleriyle öne çıkmaktadır. Yapı Bilgi Modellemesi (BIM) tabanlı yazılımlar, özellikle karmaşık projelerde tüm yapısal, mekanik ve elektrik sistemlerin entegre bir şekilde tasarlanmasına olanak tanımaktadır. Revit, bu alanda iç mekân tasarımcıları tarafından sıkça tercih edilen bir BIM aracıdır. BIM sistemleri yalnızca tasarımı modellemekle kalmaz; aynı zamanda üretim ve inşaat süreçlerini optimize eden bilgiler de içerir (Kurucaoğlu, 2023). Parametrik tasarım araçları, özellikle karmaşık geometrilere sahip yenilikçi mekânlar oluşturmak isteyen tasarımcılar için güçlü çözümler sunmaktadır. Rhino ve Grasshopper gibi programlar, parametrik modelleme yaklaşımını benimseyerek tasarımcıların veri tabanlı, esnek ve dinamik mekânlar tasarlamalarına olanak verir.

Son yıllarda artırılmış gerçeklik ve sanal gerçeklik teknolojilerinin iç mekân tasarım süreçlerine entegrasyonu da büyük bir dönüşüm yaratmıştır. Lumion ve Enscape gibi programlar, tasarımcıların oluşturdukları mekânları sanal ortamda deneyimleyebilmesine imkân tanımakta; böylece kullanıcıların projeye daha erken aşamada aktif katılımı sağlanmaktadır. Dijital tasarım araçları, yalnızca tasarımı modellemek değil, aynı zamanda üretim sürecini hızlandırmak, hata oranını azaltmak ve kullanıcı deneyimini güçlendirmek amacıyla da kritik bir rol üstlenmektedir (De Lapp ve ark., 2004).

Araç Adı	Kullanım Alanı	Özellikleri / Avantajları
AutoCAD	2D teknik çizim ve 3D modelleme	Hassas ölçüm, detaylı teknik proje çizimi
SketchUp	Hızlı 3D modelleme ve sunum	Kullanım kolaylığı, hızlı prototipleme
Revit	BIM (Yapı Bilgi Modellemesi)	Tüm yapı bileşenlerinin entegre yönetimi
3ds Max	Yüksek kaliteli 3D görselleştirme	Gerçekçi renderlar, gelişmiş animasyon seçenekleri
Rhino	3D modelleme, özellikle serbest formlar	Kompleks geometriler oluşturabilme
Grasshopper	Parametrik tasarım	Veri odaklı, algoritmik tasarım
Lumion	Gerçek zamanlı 3D görselleştirme	Kolay sahne oluşturma ve sanal tur imkânı
Enscape	VR/AR destekli görselleştirme	Sanal gerçeklik ile mekân deneyimi
Blender	3D modelleme ve animasyon	Ücretsiz, güçlü render ve modelleme araçları

Tablo 4: Dijital Tasarım Araçları.

1.3.2. Kitlesele Özelleştirme

Gardner çalışmasında kitlesele özelleştirmeyi, “tek bir özelleştirilmiş ürünü, seri üretilen bir ürünle aynı verimlilikle üretme yeteneği olarak tanımlıyorum” şeklinde ifade etmiştir (Gardner, 2010). Kitlesele özelleştirme, üreticiler tarafından başlatılan ve kullanıcı ihtiyaçlarını seri üretimin olanakları çerçevesinde karşılamayı amaçlayan; bu yolla firmalara farklılaşma ve rekabet avantajı sağlayan bir strateji olarak otomotiv, giyim, elektronik ürünler ve ayakkabı gibi çeşitli sektörlerde uygulanabilir bir yaklaşımdır (Ozan ve Doğan, 2014). Seri üretimin sağladığı ölçek ekonomisi avantajlarını muhafaza ederken, bireysel müşteri taleplerine uyumlu ürün ve hizmetlerin sunulmasını amaçlayan kitlesele özelleştirme çağdaş bir üretim stratejisi olarak tanımlanabilir (Aldiwani ve Shahin, 2021). Bu yaklaşım, standardizasyon ile bireyselleştirmenin eş zamanlı olarak gerçekleştirildiği hibrit bir model niteliği taşımaktadır. Söz konusu strateji, maliyet etkinliğini korurken, tüketicilere kişisel tercihlerini yansıtabilme olanağı sunan esnek çözümler geliştirmeyi mümkün kılmaktadır (Stevens ve Noguchi, 2019). Aynı zamanda tüketici memnuniyetini artırarak müşteri sadakatine katkı sağlamakta ve firmaların değişen pazar koşullarına daha hızlı yanıt verebilmesine olanak tanımaktadır.

İç mekân tasarımında kitlesele özelleştirmenin temel özellikleri tabloda verilmiştir;

Özellik	Açıklama
Modülerlik	Mobilya ve mekân elemanlarının farklı kombinasyonlarla bir araya gelebilmesi.
Kullanıcı Katılımı	Mekânın planlama sürecine kullanıcının aktif olarak dâhil edilmesi.
Dijital Tasarım Araçları	3D modelleme yazılımları, sanal gerçeklik (VR) ve artırılmış gerçeklik (AR) teknolojilerinin kullanılması.
Özelleştirilebilir Malzemeler	Döşeme, duvar kaplamaları, mobilya yüzeyleri gibi elemanların kullanıcı tercihine göre belirlenmesi.
Esnek Mekânlar	Mekânın farklı işlevlere göre dönüştürülebilir olması (örneğin ev-ofis çözümleri).

Tablo 5: Kitlesele Özelleştirmenin Temel Özellikleri.

Kitlesele üretim, aynı anda çok sayıda ürün elde etmeye olanak sağladığından ve kişiye özel üretilen ürünlere kıyasla ekonomik olduğundan dolayı, sık tercih edilen bir yöntem olmuştur. Günümüz iletişim ve teknolojisinin üretim sistemlerine olan yansması, kişiye özel üretimin, aynı zamanda endüstriyel hız ve düşük maliyeti

sağlayacak biçimde evrilebileceğini göstermiştir. Kitlesele özelleştirme adı verilen bu kavramdaki anahtar nokta, bunu bir süreç olarak görmek ve bu süreci kullanıcı ihtiyaçları doğrultusunda yeniden düzenleyebilmektir. Birçok endüstri, bu özgün harekete uyum gösterebilmek adına üretim hattını bu doğrultuda değiştirmiş ve geliştirmiştir. Amaç, organizasyonun mevcut imkanlarını bilgisayar destekli tasarım ve üretim sistemlerinin de kullanımıyla geliştirerek, yüksek standartlarda ürünler ortaya çıkarmaktır. Böylelikle kullanıcının kendi istekleri doğrultusunda ürünler elde etmesi de sağlanmaktadır.

İç Mekân Tasarımında Kitlesele Özelleştirmeye Örnek Uygulamalar;

Firma/Proje	Özelleştirme Uygulaması
IKEA	"Planner" sistemleri ile kullanıcıların kendi modüler mutfak veya dolap sistemlerini tasarlamasına olanak tanımaktadır.
BoConcept	Kullanıcılara kumaş, ölçü ve tasarım detayları gibi unsurları belirleyerek kendi mobilyalarını kişiselleştirme olanağı sunulmaktadır.
Vitra Workbays	Ofislerde kullanıcıya göre şekillenen modüler çalışma alanları sunmaktadır.
Normod	Mobilya tasarımında, kullanıcıların malzeme, ebat ve tasarım detaylarını seçerek ürünü kişisel tercihlere göre şekillendirmesi mümkün hâle gelmektedir.

Tablo 6: Kitlesele Özelleştirmeye Örnek Uygulamalar.

Kitlesele özelleştirme, iç mekân tasarımında hem fonksiyonel esneklik hem de estetik kişiselleştirme olanağı sağlar (Gardner, 2010). Dijital teknolojilerin ve modüler tasarım anlayışının gelişmesiyle birlikte, tasarım süreci kullanıcı merkezli bir yapıya dönüşmektedir. Böylece mekânlar sadece birer yaşam alanı değil, bireyin kimliğini ve yaşam tarzını yansıtan dinamik yapılar hâline gelir. Bu yaklaşım, kullanıcıların kendi tercihlerine göre şekillendirebildiği özgün çözümler sunarak, tasarım sürecine aktif katılımını da teşvik eder. Kullanıcı deneyiminin odağa alınması, mekânların hem işlevsel hem de duygusal düzeyde daha tatmin edici olmasını sağlar.

2. BÖLÜM: KONUT İÇ MEKANLARINDA ÜRETİM BİÇİMLERİNİN TASARIMA ETKİSİ

Bu bölümde, konut iç mekânlarında seri üretim ve özel üretim yaklaşımlarının tasarım süreci üzerindeki etkileri ele alınmaktadır. Üretim biçimi, yalnızca ürünlerin nasıl ve kim tarafından üretildiğini belirlemekle kalmaz; aynı zamanda iç mekânın nasıl kurgulandığını, nasıl deneyimlendiğini ve kullanıcı ile nasıl ilişkilendiğini de doğrudan etkiler. Dolayısıyla, üretim süreci yalnızca yapım aşamasına ilişkin teknik bir tercih değil, mekânsal anlamın ve deneyimin şekillendiği temel bir parametredir.

Bu bağlamda, seri ve özel üretim süreçlerinin iç mekâna yansımaları; malzeme seçimleri, detay çözümleri, planlama kararları, kullanıcıya sunulan esneklik ve kişiselleştirme imkânları gibi çeşitli tasarım bileşenleri üzerinden çok boyutlu olarak incelenmektedir.

İç mekân tasarımı, yalnızca fiziksel sınırların tanımlanmasından ibaret olmayan; işlevsel, estetik ve psikolojik katmanların bütüncül biçimde ele alındığı bir kurgu sürecidir (Obeidat ve Obeidat, 2024). Bu süreç; kullanıcı ihtiyaçları, kültürel değerler, teknolojik olanaklar ve üretim yöntemleri gibi birçok etkenle şekillenir. Özellikle günümüzde üretim biçimlerini iç mekânın fiziksel düzenini, mekânsal deneyimini ve kavramsal altyapısını derinlemesine etkilediği görülmektedir.

Bu çerçevede, iç mimarlık disiplini içinde üretim yöntemlerinin yalnızca teknik süreçler olarak değil, aynı zamanda tasarım kararlarının yönlendirici unsurları olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Böylece üretim biçiminin, mekânın kimliğini nasıl biçimlendirdiği daha açık ve kapsamlı biçimde ortaya konabilmektedir.

2.1. Seri Üretim Yaklaşımı ve İç Mekâna Yansımaları

Seri üretim, sanayi devrimiyle birlikte gelişen, standartlaşmaya dayalı, tekrar edilebilirliği esas alan bir üretim biçimidir (Yararel, 2013). Sanayi Devrimi ve endüstrileşmenin etkisiyle gelişen seri ve bant üretim sistemleri, mevcut malzemelerin iyileştirilmesine olanak sağlarken, aynı zamanda yeni malzemelerin keşfini de beraberinde getirmiştir. Bu süreç hem yeni üretim tekniklerine hem de bu

tekniklere ve malzemelere uygun özgün tasarımların ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. (Özel ve Kayacan, 2020).

Çok sayıda ürünün kısa sürede ve düşük maliyetle üretilmesini mümkün kılan seri üretim dönemi, "Ford Motor Company" öncülüğünde başlamıştır. Bu sistemde temel ilke, her işçinin yalnızca belirli bir göreve odaklanması ve bu görev dışında başka bir işle ilgilenmemesidir. Böylece üretim süreci hızlanmış, işçilerin uzmanlık düzeyi artmış ve genel verimlilik önemli ölçüde yükselmiştir (Yararel, 2013).

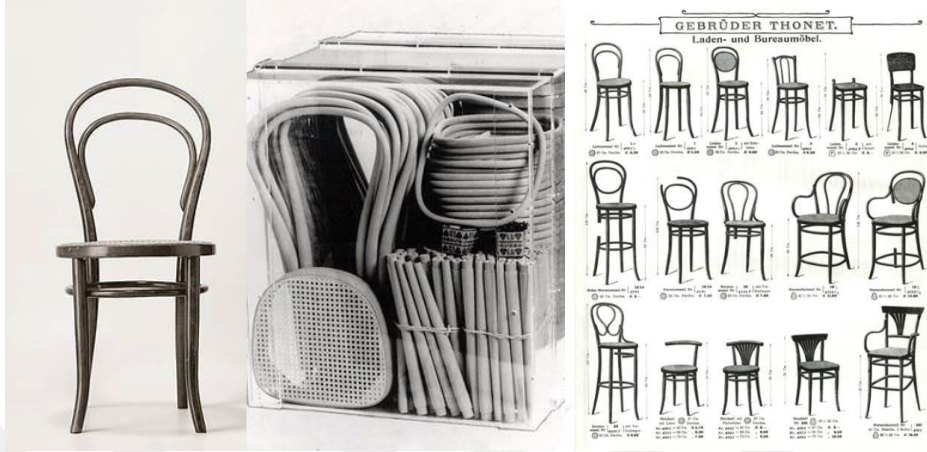
Endüstri Devrimi'nden sonra gelişen seri üretim, modern mimarlık döneminde konut üretimine de yansımıştır. Özellikle 20. yüzyıl başlarında artan konut ihtiyacı, hızlı, ekonomik ve tekrarlanabilir çözümler gerektirmiştir. Bu bağlamda Le Corbusier, Bauhaus Okulu ve sonraki dönemde gelişen modernist planlama ilkeleri, konut üretimini rasyonelleştirme çabasına öncülük etmiştir (Uzodinma ve ark., 2023).

Mimari ölçekte standartlaşma, konut birimlerinin önceden tanımlanmış tip planlarına göre tasarlanması sayesinde hem yapım sürecini hızlandırmakta hem de ekonomik verimlilik sağlamaktadır (Residential building series, 2025). Bu yaklaşım, özellikle toplu konut projelerinde üretim sürecinin rasyonelleştirilmesi ve geniş ölçekli konut ihtiyacının karşılanması açısından temel bir strateji olarak benimsenmiştir. Bu bağlamda, Le Corbusier tarafından tasarlanan ve modern toplu konut anlayışına öncülük eden Unité d'Habitation projesi, II. Dünya Savaşı sonrasında yaşanan konut krizine karşı geliştirilmiş, modüler ve sistematik yapım teknikleriyle dönemin koşullarına uygun hızlı ve işlevsel bir çözüm sunmuştur (Uzodinma ve ark., 2023). Proje, mimarlık tarihinde konutun endüstrileşmesine yönelik önemli bir dönüm noktası olarak değerlendirilmektedir.

Türkiye'de ise 1980'li yıllardan itibaren devlet eliyle yürütülen toplu konut projeleri ve 2000 sonrası TOKİ uygulamaları, seri üretim anlayışının yaygın örneklerini oluşturur. Bu süreçte "tip projeler" ve "modüler yapılar", hem mimari tasarımı hem de iç mekân organizasyonunu belirlemiştir (Denenç, 2014).

Mobilya tarihinde seri üretimin öncülerinden biri olarak kabul edilen tasarımlardan biri de Thonet'in "No:14" sandalyesidir. Michael Thonet tarafından 1859 yılında tasarlanan bu sandalye, "Thonet Chair Company" tarafından üretilmiş ve dönemin

üretim teknolojileriyle seri üretime geçişin simgelerinden biri olmuştur. Gerek üretim tekniği gerekse ulaşılabilirliği sayesinde No:14, modern mobilya tasarımında çığır açan örneklerden biri olarak kabul edilmektedir (Üst, 2015).

Görsel 6: Thonet Chair No:14, Michael Thonet. (URL-6)

Seri üretim yaklaşımları, konut iç mekânlarının fiziksel organizasyonunu doğrudan etkileyerek belirli kalıplar çerçevesinde şekillenmesine neden olmaktadır. Bu yaklaşıma özgü planlama kararları, kullanıcı odaklı esneklikten uzak, standartlaştırılmış bir mekân kurgusunu beraberinde getirir (Yararel, 2013; İncedemir, 2022; Huseynov, 2024; Jain ve Bhandari, 2024). Aşağıda bu fiziksel etkiler başlıca dört başlık altında incelenmiştir:

- **Tip Plan Uygulaması:** Seri üretim sisteminde, aynı plan şeması çok sayıda konutta tekrar edilerek uygulanır. Bu yaklaşım, tasarım sürecinde bireysel farklılıkların göz ardı edilmesine ve kullanıcı gereksinimlerinin homojenleştirilmesine neden olur. Sonuç olarak, kullanıcıya özgü mekânsal çözümler yerine, işlevsel açıdan sınırlandırılmış ve tekrarlı plan tipolojileri ortaya çıkar.
- **Fonksiyonların Katı Ayrımı:** Mekânsal organizasyonda salon, mutfak, yatak odası, banyo gibi temel işlevler birbirinden kesin çizgilerle ayrılmıştır. Bu tür bir bölünmüşlük, alanlar arasında geçirgenliğin azalmasına ve mekânsal bütünlüğün zayıflamasına yol açar. Fonksiyonlar arasındaki bu keskin sınırlar, mekânın esnek kullanım potansiyelini sınırlar.
- **Mekânsal Tekdüzelik:** Seri üretim yaklaşımında konut iç mekânları çoğunlukla aynı metrekarede, benzer hacim ve dolaşım kurgularıyla

planlanır. Bu durum, iç mekânda tekrar eden geometrik düzenlemeler ve yönelimler aracılığıyla görsel ve işlevsel monotonluk yaratır. Mimari tasarım, maliyet ve zaman kısıtlamaları doğrultusunda minimum çeşitlilik ve maksimum tekrar esasına göre şekillenir.

- **Doğal Işık ve Hava Sirkülasyonu Kısıtları:** Simetrik ve tekrar eden planlamaların bir sonucu olarak, doğal aydınlatma ve havalandırma olanakları mekânsal açıdan optimize edilememektedir. Tekrarlayan cephe organizasyonları ve kısıtlı açıklık yerleşimi, iç mekânda gün ışığından etkin yararlanmayı ve doğal hava akışını sınırlamaktadır (Yararel, 2013; İncedemir, 2022; Huseynov, 2024; Jain ve Bhandari, 2024).

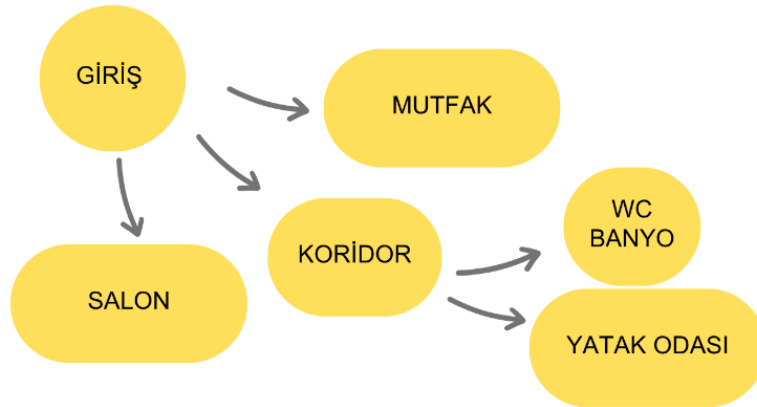
Görsel 7: TOKİ resmî sitesinden alınan iki farklı ile ait Konut Tip Plan Uygulaması. (URL-7)

Seri üretimin konut iç mekânındaki yansımaları yalnızca fiziksel değil, sosyal ve estetik açıdan da belirleyicidir;

- **Kimliksiz Mekânlar:** Her kullanıcıya aynı iç mekân sunulduğu için, kişisel ihtiyaçlar ve yaşam tarzları mekâna yansıtılamaz. Bu durum, aidiyet duygusunun zayıflamasına neden olur.
- **Anlamsal Boşluk:** Mekânlar, yalnızca “barınma” ihtiyacını karşılamak üzere tasarlanır. Estetik değerler, deneyimsel zenginlik ve anlatı eksik kalır.

- **Estetik Tekrar:** Malzeme, renk, mobilya yerleşimi gibi unsurlar ekonomik üretim doğrultusunda standartlaştırılır. Bu da mekânlarda görsel monotonluk yaratır.
- **Pasif Kullanıcı Profili:** Tasarım sürecine katılmayan kullanıcı, hazır bir mekânı kullanmak zorunda kalır; bu da yaratıcı özelleştirme ihtimalini ortadan kaldırır (Demirbaş ve Şeker, 2025; Ziaesaeidi ve Noroozinejad Farsangi, 2024)

Seri üretim yaklaşımlarında iç mekân genellikle standardizasyon, verimlilik ve tekrarlanabilirlik ilkeleri doğrultusunda şekillenir. Bu yaklaşım, özellikle toplu konut projelerinde görülür ve çoğu zaman zaman ve maliyet baskısıyla belirli şablonların tekrarlanmasına dayanır. Planlama kararlarında rasyonellik ön plandadır; esnek olmayan dolaşım şemaları, önceden belirlenmiş donatı yerleşimleri ve nötr renk-paleti gibi unsurlar, bireysel kimliğin önüne geçebilir. Bu da mekânsal deneyimin homojenleşmesine neden olur. Kavramsal olarak, seri üretim mekânları daha çok işlevsellik ve ölçülebilirlik üzerinden tanımlanır. Kullanıcıya sunulan özgürlük sınırlı olup, kişiselleştirme imkânı düşüktür (Ek ve Çıkış, 2017).

Şekil 1: Seri Üretim Konut İç Mekân Eylem Şeması.

Seri üretim yaklaşımıyla inşa edilen konutlarda iç mekân organizasyonu, genellikle ekonomik verimlilik, üretim hızı ve standartlaşma ilkeleri doğrultusunda şekillenir. Bu durum, yalnızca plan tipolojisini değil, aynı zamanda kullanıcının mekânla kurduğu ilişkiyi ve günlük eylem akışını da belirli kalıplar içine hapseder. Bu tür konutlarda eylem şeması çoğunlukla tek yönlü, doğrusal ve kısıtlı geçişlerle tanımlanır. Giriş holünden başlayan kullanıcı hareketi, salon, mutfak ve yatak odası

gibi belirlenmiş işlev alanları arasında gerçekleşir. Bu akış, önceden tanımlanmış mimari sınırlarla şekillendirilmiş olup, mekânlar arası esneklik oldukça sınırlıdır. Fonksiyonlar arası geçiş genellikle duvarlarla ayrılmış, kullanıcı sadece bu sınırlar içinde hareket etmeye zorlanmıştır. Ayrıca, mekânların çok amaçlı kullanıma olanak vermemesi, kullanıcı davranışlarında tekdüzeliğe neden olur. Örneğin, mutfak yalnızca yemek hazırlamak için, salon yalnızca oturmak için tasarlanmıştır; bu da kullanıcıların mekânı yeniden yorumlamasını ve kişiselleştirmesini engeller. Sabit fonksiyonlar ve tanımlı rotalar, eylemlerin çeşitlenmesine ve dönüşmesine imkân tanımaz (Ek ve Çıkış, 2017; Denenç, 2014).

Seri üretim konutlarda oluşturulan eylem şeması, mekânsal geçirgenliğin az, kullanıcı hareketlerinin öngörülebilir ve yaşam senaryolarının tekil olduğu bir yapı sunar. Bu durum, mekânın sadece fiziksel değil, sosyal ve deneyimsel anlamda da sınırlı kalmasına yol açar.

İç mekân tasarımında seri üretim yaklaşımı, çoğunlukla hızlı inşa süreci, düşük maliyet, modüler sistemler ve önceden belirlenmiş plan tipolojileri üzerinden kendini gösterir (Ek ve Çıkış, 2017). Bu tür yapılarda, tasarım kararları bireylerden çok sistem odaklıdır. Örneğin, seri üretilen bir konutta, tüm dairelerin mutfak yerleşimi, banyo tipi veya kapı açıklıkları genellikle aynı kalıplara dayanır. Bu hem planlama sürecinde hem de iç mekânda belirli bir tekdüzelik oluşturur. Ancak bu yaklaşımın en büyük sınırlılığı, kullanıcının bireysel ihtiyaçlarına cevap verememesi ve mekânda kişiselleştirme imkânlarının az olmasıdır.

Seri üretim mekanlar büyük ölçüde tasarımcıdan bağımsız ve anonim bir karakter taşımaktadır. Seri üretim konutlar kapsamında yer alan Unité d'Habitation (Le Corbusier, 1952) ve Gropiusstadt (Walter Gropius, 1960–75) projeleri, modernist dönem toplu konut üretiminin iki önemli temsilcisidir.

Unité d'Habitation / Le Corbusier, 1952

Fransa'nın Marsilya kentinde inşa edilen Unité d'Habitation, ünlü modernist mimar Le Corbusier tarafında tasarlanan büyük ölçekli bir toplu konut projesi olma niteliğini taşımaktadır. 1947 yılında Avrupa, savaşın yıkıcı etkilerini hâlâ derinden hissederken, Le Corbusier, savaş sırasında gerçekleştirilen yoğun bombalamalar

sonucu yerinden edilen Marsilya halkı için çok haneli bir konut kompleksi tasarlamakla görevlendirilmiştir. Bu proje, yalnızca fiziksel barınma ihtiyacına yanıt vermekle kalmamış; aynı zamanda savaş sonrası dönemin sosyal, ekonomik ve kentsel sorunlarına modernist mimarlık anlayışı çerçevesinde çözüm getirme amacı taşımıştır (Kroll, 2023).

Görsel 8: Unité d'Habitation, Le Corbusier, Marsilya, Fransa. (URL-8)

Görsel 9: Unité d'Habitation İç Mekân Görünüşleri, Le Corbusier, Marsilya, Fransa. (URL-9)

Gropiusstadt / Walter Gropius, 1960

Gropiusstadt Bauhaus sonrası gelişen rasyonalist planlama anlayışının kentsel ölçekte uygulanması bakımından önemlidir. Almanya'nın Berlin kentinde, 1960'lı yıllarda Walter Gropius'un öncülüğünde tasarlanan ve uygulanan büyük ölçekli bir konut yerleşimi olan proje, özellikle II. Dünya Savaşı sonrasında hızla artan konut ihtiyacına yanıt vermek üzere geliştirilmiş, seri üretim tekniklerinin modernist

mimarlık ilkeleriyle birleştigi önemli bir örnek olarak değerlendirilmiştir (Whitemad, 2023).

Görsel 10: Gropiusstadt, Walter Gropius, Berlin, Almanya. (URL-10)

Görsel 11: Gropiusstadt, Walter Gropius, Berlin, Almanya. (URL11)

2.2. Özel Üretim Yaklaşımı ve İç Mekâna Yansımaları

Özel üretim, iç mekân tasarımında kullanıcı odaklı, bireysel çözümler üreten bir anlayışı temsil etmektedir. Bu yaklaşımda, mekânın her bir bileşeni, kullanıcının yaşam biçimine, estetik tercihine ve fiziksel ihtiyaçlarına göre şekillenir. Tasarım süreçleri genellikle zanaatkarların, ustaların ya da mimarların doğrudan katkısı ile geliştirilir ve uygulaması özenli bir detay çözümlene gerektirmektedir (Gündüzlü ve Sönmez, 2021)

Bu üretim anlayışı, mekâna yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda anlamsal bir değer de katmaktadır. Kullanıcının kendini ifade edebildiği, mekânla duygusal bağ kurabildiği bir iç ortam oluşur. Bu bağlamda, özel üretim çözümler, mekânın karakterini ve kimliğini doğrudan etkilemektedir (Poldma, 2010).

Özel üretim yaklaşımı, konut iç mekânlarının fiziksel kurgusunda esnek, kullanıcı merkezli ve bağlama duyarlı tasarım ilkeleri doğrultusunda biçimlenmektedir. Bu bağlamda özel üretim, standartlaşmış planlamanın aksine, her bir mekânın özgün bağlamı ve kullanıcı profili doğrultusunda biçimlenmesine olanak tanır (Poldma, 2010; Süvari ve Çeliktepe, 2023; Gündüzlü ve Erçevik-Sönmez, 2020). Fiziksel düzenlemeler açısından başlıca özellikleri aşağıda özetlenmiştir:

- **Bireyselleştirilmiş Mekân Organizasyonu:** Özel üretim süreçlerinde iç mekân kurgusu, kullanıcıların yaşam biçimleri, alışkanlıkları ve kültürel birikimleri dikkate alınarak şekillendirilir. Bu yaklaşım, tip plan dayatmasından uzak, kişisel deneyimi merkezine alan özgün planlamaların oluşmasına imkân tanır. Mekân, bir yaşam sahnesi olarak ele alınır ve kullanıcı ile kurduğu etkileşim doğrultusunda yeniden tanımlanır.
- **Fonksiyonel Esneklik ve Geçirgenlik:** Mekânsal işlevler arasında geçirgenliğe dayalı, çok amaçlı ve dönüşebilir kullanımlar desteklenmektedir. Örneğin, yaşam alanları ile çalışma alanları veya yemek alanları arasında katı sınırlar yerine, esnek mobilya çözümleri ve hareketli bölücülerle tanımlı yarı-açık kurgular geliştirilmektedir. Bu esneklik, mekânın farklı zamanlarda farklı ihtiyaçlara cevap verebilme kapasitesini artırır.
- **Mekânsal Çeşitlilik ve Dinamik Hacim Kullanımı:** Her bir özel üretim konutu, farklı kullanıcıların özgün gereksinimlerine göre biçimlendiğinden, hacim organizasyonlarında çeşitlilik öne çıkar. Dolaşım alanlarının yönlendirilmesi, mekânsal hiyerarşi ve hacim ölçekleri sabit değil; bağlama ve kullanıcı senaryolarına göre değişkendir. Bu da mekânlara durağanlıktan uzak, yaşayan ve dönüşebilen bir yapı kazandırır.
- **Doğal Işık ve Hava Akışının Optimize Edilmesi:** Özel üretim projelerinde, iç mekânların doğal ışıkla aydınlatılması ve sağlıklı hava sirkülasyonunun sağlanması temel tasarım önceliklerindedir. Yapının yönelimi, çevresel bağlamı ve kullanıcı alışkanlıkları dikkate alınarak pencere yerleşimleri, açıklık oranları ve cephe düzenlemeleri özel olarak tasarlanır. Böylece iç mekân hem enerji verimliliği açısından hem de mekânsal konfor düzeyi bakımından optimize edilmiş bir yapı kazanır (Poldma, 2010; Süvari ve Çeliktepe, 2023; Gündüzlü ve Erçevik-Sönmez, 2020).

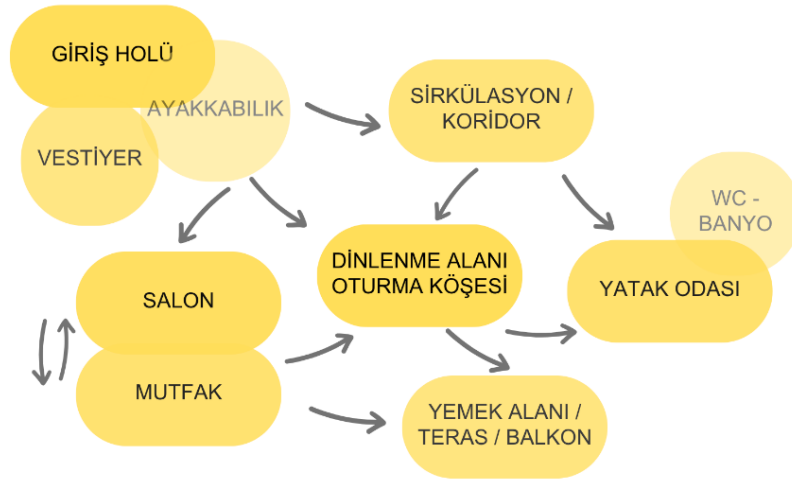
Görsel 12: Özel Üretim Plan Örnekleri, Framed Allure House, Emre Arolat Architecture, Dubai, 2022. (URL-12)

Özel üretim yaklaşımı, iç mekân tasarımının yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda sosyal ve estetik boyutlarını da dönüştüren bir anlayış sunar. Bu yaklaşım, kullanıcıyı edilgen bir tüketici yerine aktif bir katılımcı olarak konumlandırır ve mekânı yalnızca işlevsel değil, aynı zamanda anlam üretici bir araç olarak ele alır.

- **Kullanıcı Kimliğinin Mekâna Yansması:** Özel üretim süreçlerinde kullanıcı, tasarım sürecine doğrudan veya dolaylı yollarla dahil olur. Bu katılım, bireysel tercihlerin, alışkanlıkların ve kültürel değerlerin mekâna yansmasına olanak tanır. Mekân, böylece anonim bir kabuk olmaktan çıkar; kullanıcı kimliğiyle bütünleşen, benzersiz bir yaşam alanına dönüşür. Bu durum, kullanıcının mekânla kurduğu duygusal bağın güçlenmesini ve aidiyet duygusunun pekişmesini sağlar.
- **Anlamsal ve Deneyimsel Zenginlik:** Standartlaşmış üretimin sunduğu homojenliğin aksine, özel üretim mekânları, çok katmanlı anlamlar ve deneyimler üretme potansiyeline sahiptir. İç mekân, kullanıcı için yalnızca fiziksel bir barınak değil; gündelik yaşam pratiklerini, anılarını, ritüellerini içinde taşıyan bir anlatı mekânına dönüşür. Bu bağlamda, özel üretim mekânları narratif mekân olarak da değerlendirilebilir.
- **Estetik Özgünlük ve Çeşitlilik:** Malzeme kullanımı, renk tercihleri, mekânsal kompozisyon ve detay çözümleri özel üretim projelerinde yüksek düzeyde çeşitlilik gösterir. Bu çeşitlilik, hem görsel anlamda zengin bir çevre sunar hem de kullanıcıların kendi estetik değerlerini mekâna taşıyabilmesine olanak tanır. Tasarımın tekil estetiği, kullanıcı kimliğiyle iç içe geçerek mekânın özgün karakterini oluşturur.

- **Aktif Kullanıcı Profili ve Katılım Temelli Tasarım:** Özel üretim süreçlerinde kullanıcı, yalnızca son ürünü tüketen bir figür değil; tasarımın çeşitli aşamalarına müdahil olan aktif bir aktör konumundadır. Bu durum, kullanıcıların iç mekâna yönelik özelleştirme, dönüştürme ve yeniden kurgulama kapasitelerini güçlendirir. Katılımcı tasarım yaklaşımları ile desteklenen bu süreç, kullanıcı-mekân etkileşimini derinleştirir ve mekânı sabit değil, zamanla evrilen bir organizma hâline getirir (Poldma, 2010; Süvari ve Çeliklepe, 2023; Gündüzlü ve Erçevik-Sönmez, 2020).

Özel üretim süreçleriyle geliştirilen iç mekânlar, genellikle standart seri üretim yaklaşımlarının ötesine geçerek özgünlük, esneklik ve kullanıcı odaklılık açısından önemli avantajlar sunmaktadır. Bu tür tasarım anlayışında, iç mekân yalnızca fiziksel bir barınma veya kullanım alanı olarak değil; bireyin yaşam tarzını, estetik tercihlerini ve mekânsal alışkanlıklarını yansıtan dinamik bir sistem olarak ele alınmaktadır. Tasarım sürecinin merkezine yerleştirilen kullanıcı, bu bağlamda pasif bir tüketici olmaktan çıkarak, mekânın biçimlenmesinde aktif bir rol üstlenir. Kullanıcı ihtiyaçları, sosyo-kültürel bağlamı, yaşantı pratikleri ve mekânsal algısı, tasarım kararlarını doğrudan etkileyen belirleyici unsurlar haline gelmektedir.

Şekil 2: Özel Üretim Konut İç Mekân Eylem Şeması.

Özel üretim yaklaşımıyla tasarlanan konut iç mekânlarında kullanıcı, mekânın şekillenişinde aktif bir rol üstlenir. Tasarım süreci, kullanıcının yaşam biçimi, alışkanlıkları ve bireysel ihtiyaçlarına göre biçimlenir. Bu bağlamda eylem şeması da tekil, esnek ve çok yönlü bir yapıya sahiptir.

Bu tür mekânlarda hareket akışları sabit ve doğrusal olmak yerine, alternatif rotalarla zenginleşmiş, katmanlı kullanım senaryolarına izin veren bir düzende organize edilir. Örneğin açık planlı bir salon-mutfak ilişkisi içerisinde kullanıcı aynı mekânı hem yemek hazırlama hem sosyalleşme hem de çalışma amacıyla kullanabilir. Bu, işlevlerin mekânda iç içe geçmesini sağlar ve hareket akışlarını çeşitlendirir (Ching, 2014).

Ayrıca mekânlar arası geçişler fiziksel olarak geçirgen olduğundan, kullanıcı bir mekândan diğerine geçerken davranışsal dönüşümler de yaşar. Örneğin, mutfaktan terasa çıkan bir birey yalnızca eylem değil, ortam, ışık, hava ve ses bağlamında da farklı bir deneyim alanına adım atar. Bu tür geçişler, mekânsal deneyimin katmanlı ve anlamlı olmasına olanak tanır (Gündüzlü ve Erçevik-Sönmez, 2020).

Eylem şeması açısından değerlendirildiğinde, özel üretim konutlarda:

- Kullanıcının yaşam rotaları çeşitlenmiş,
- Fonksiyonlar kesişmiş ve dönüştürülebilir,
- Günlük yaşam katı sınırlar yerine esnek akışlarla şekillenmiştir.

Özel üretim konutlarda eylem şeması; kullanıcıyı merkezine alan, dönüşebilen, esnek, çok amaçlı ve deneyim odaklı bir mekân organizasyonu sunar. Bu yaklaşım, fiziksel yapının ötesinde, kullanıcının mekânla kurduğu ilişkiyi güçlendiren bir tasarım anlayışını temsil eder.

Özel üretim anlayışıyla geliştirilen iç mekânlar, sadece fiziksel form üzerinden değil, aynı zamanda deneyimsel düzeyde de anlam üretmektedir. Kullanıcıya özel ölçümler, malzeme seçimleri, renk paletleri ve detay çözümleri aracılığıyla oluşturulan tasarımlar, bireysel kimliği ve yaşam kültürünü yansıtarak mekânla kurulan duygusal bağı kuvvetlendirir. Bu durum, mekânın işlevselliği ile estetiği arasındaki ilişkinin daha rafine bir biçimde kurulmasını sağlar. Aynı zamanda, özel üretim süreçlerinde yer alan zanaatkarlık ve detay odaklı üretim yöntemleri, iç mekânın kalite ve özgünlük düzeyini artırırken; seri üretimle elde edilmesi güç olan bir atmosfer yaratılmasına olanak tanımaktadır (Gündüzlü ve Erçevik-Sönmez, 2020).

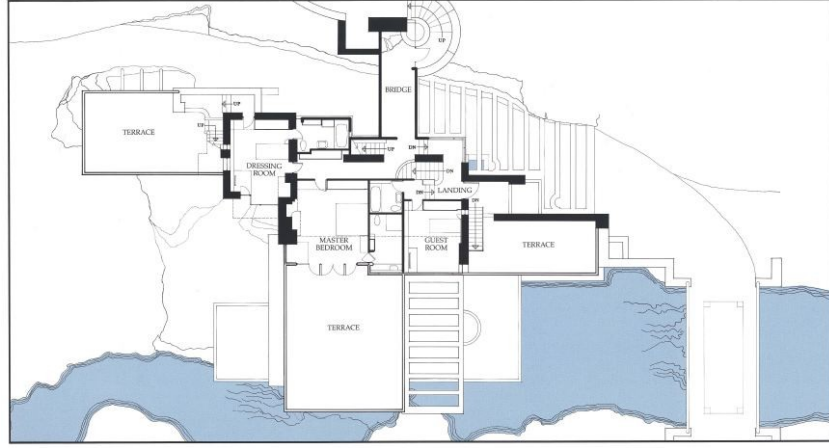
Standart ve modüler sistemlerle oluşturulan iç mekânlara kıyasla, özel üretim yoluyla tasarlanan mekânlar hem fiziksel hem de psikolojik açıdan kullanıcıya daha yüksek bir aidiyet ve konfor düzeyi sağlamaktadır. Fiziksel anlamda ölçü, ergonomi ve kullanım senaryolarının bireysel ihtiyaçlara göre özelleştirilmesi, günlük yaşam pratiklerini kolaylaştırmakta ve verimliliği artırmaktadır. Psikolojik olarak ise, bireyin kendini mekânla özdeşleştirebilmesi, kişisel ifade alanı yaratabilmesi ve yaşadığı çevrede kendine ait bir düzen kurabilmesi, mekânla kurulan ilişkiyi daha anlamlı ve sürdürülebilir hale getirmektedir. Bu bağlamda, özel üretim anlayışı yalnızca bir tasarım ve üretim yöntemi değil, aynı zamanda kullanıcı odaklı, deneyim temelli ve sürdürülebilir bir iç mekân stratejisi olarak da değerlendirilebilir (Poldma, 2010; Süvari ve Çeliktepe, 2023; Güleç-Solak, 2017; Gündüzlü ve Erçevik-Sönmez, 2020).

Özel üretim konutlar kapsamında mimarlık tarihinde simge mekanlar olan Fallingwater (Frank Lloyd Wright, 1939) ve Villa Savoye (Le Corbusier, 1931) projeleri, bireye özel tasarım yaklaşımını iç mekânda mekânsal süreklilik, malzeme kalitesi ve çevresel bağlam ile kurduğu ilişki üzerinden temsil etmektedir. Çok katlı ve daha güncel bir konut tasarımı örneği olan Superlofts Blok Y projesi ise Marc Koehler Architects tarafından Utrecht, Hollanda’ da tasarlanmış, kullanıcı odaklı özel üretim bir konut projesidir

Fallingwater / Frank Lloyd Wright, 1935

Görsel 13: Fallingwater, Frank Lloyd Wright, Pensilvanya, ABD. (URL-13)

Görsel 14: Fallingwater Plan Görünüşü, Frank Lloyd Wright, Pensilvanya, ABD. (URL-14)

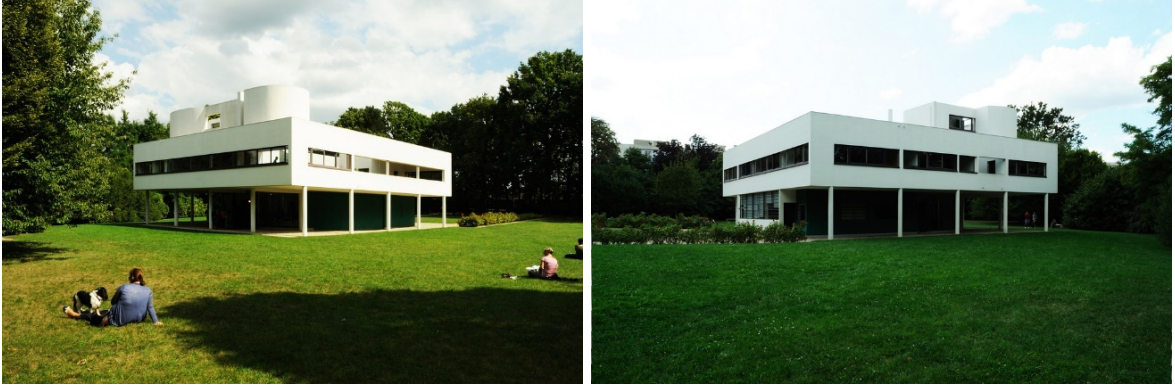
Fallingwater, doğayla bütünleşen organi tasarımı ve yapıya özgü detay çözümleri ile kullanıcı merkezli konut anlayışının güçlü bir örneğidir. Frank Lloyd Wright'ın organik mimarlık anlayışının en çarpıcı simgelerinden biri olan bu yapı, mimarın “mekân, insan ve doğa bir bütündür” anlayışını somutlaştırmaktadır.

Yapı, bir şelalenin üzerine inşa edilerek doğayla yalnızca görsel değil, işitsel ve duysal bir ilişki kurar; kullanıcı, suyun sesi ve doğal ışığın yönlendirdiği iç mekânla sürekli bir etkileşim halindedir. Malzeme seçiminde yerel taşların kullanılması ve yapının arazi topografyasına uyum sağlayacak şekilde katmanlı olarak yerleştirilmesi, mekânın doğayla olan bağını güçlendirmektedir. Geniş konsol çıkımlar, doğal peyzajı izlemeye olanak tanırken, iç mekânda dolaşım ve görüş sürekliliği kullanıcının çevreyle olan bağını kesintisiz sürdürmesini sağlar (Frank Lloyd Wright Foundation, t.y.)

Görsel 15: Fallingwater İç Mekân Görünüşü, Frank Lloyd Wright, Pensilvanya, ABD. (URL-15)

Villa Savoye / Le Corbusier, 1931

Görsel 16: Villa Savoye, Le Corbusier, Poissy, Fransa. (URL-16)

Villa Savoye, 1928–1931 yılları arasında Le Corbusier ve Pierre Jeanneret tarafından Fransa'nın Poissy kentinde tasarlanmış ve inşa edilmiştir. Modern mimarlığın başyapıtlarından biri olarak kabul edilen bu yapı, özel üretim bir konut niteliği taşır. Villa Savoye, modernist mimarlığın temel öğelerini bünyesinde barındırır ve bu ilkeler doğrultusunda geliştirilen özgün plan şemasıyla yalnızca dönemin konut anlayışına değil, mimarlık disiplinine de yön vermiştir. İç mekânda rampa ve merdivenlerle sağlanan dolaşım sürekliliği hem düşey hem yatay mekân deneyimini akıcı bir biçimde sunar. Tüm bu özellikleriyle Villa Savoye hem mimarın tasarım ideallerini hem de kullanıcıya özel çözümleri yansıtan, çağının ötesinde bir özel üretim konut örneğidir (Kroll, 2010).

Görsel 17: Villa Savoye İç Mekân Görünüşü, Le Corbusier, Poissy, Fransa. (URL-17)

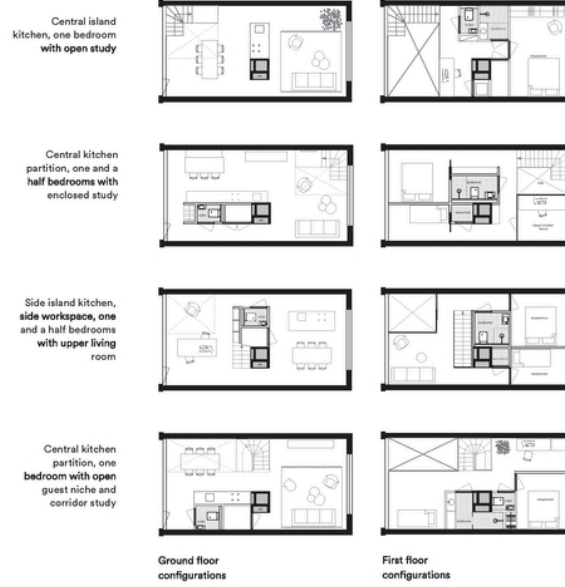
Görsel 18: Villa Savoye İç Mekân Görünüşü, Le Corbusier, Poissy, Fransa. (URL-18)

Superlofts Blok Y / Marc Koehler Architects, 2017

Superlofts Blok Y (Utrecht, Hollanda), Marc Koehler Architects tarafından tasarlanmış, kullanıcı odaklı özel üretim bir konut projesidir. Betonarme taşıyıcı bir iskelet üzerine kurulu yapı, iç mekânların tamamen kullanıcılar tarafından özelleştirilmesine olanak tanıyan bir açık sistem yaklaşımı sunar.

Görsel 19: Superlofts Blok Y, Marc Koehler Architects, 2017. (URL-19)

Görsel 20: Superlofts Blok Y Plan Tipleri, Marc Koehler Architects, 2017. (URL-20)

Her konut birimi farklı plan, yükseklik, cephe ve mekânsal organizasyona sahip olup; loft daireler tek ya da çift katlı, balkonlu veya teraslı gibi çeşitli formlarda şekillenmiştir. Kullanıcılar yalnızca iç mekânlarını değil, cephe elemanları ve ortak alanların tasarımına da aktif şekilde katılmıştır. Bu yönüyle Superlofts, Avrupa'daki çağdaş özel üretim konut anlayışının başarılı bir örneğidir (Gonzalez, 2018).

Görsel 21: Superlofts Blok Y İç Mekân Görünüşleri / Marc Koehler Architects, 2017. (URL-21)

2.3. Üretim Biçiminin İç Mekân Tasarım Öğelerine Etkisi

Mekân tasarımı, yalnızca estetik ve işlevsel kaygılarla sınırlı olmayan; aynı zamanda üretim ilişkileri, teknolojik gelişmeler, ekonomik parametreler ve sosyo-kültürel dinamiklerle doğrudan etkileşim hâlinde olan çok katmanlı bir disiplin alanıdır. Özellikle sanayi devrimi sonrası gelişen endüstriyel üretim süreçleri ve devamında gelen post-endüstriyel üretim modelleri, iç mekânların tasarımına yön veren temel faktörlerden biri hâline gelmiştir (Post-Fordism, 2025). Bu çerçevede, seri üretim ve özel üretim olarak tanımlanan iki temel üretim biçimi, iç mekân tasarımını hem biçimsel hem de yapım süreçleri açısından farklı biçimlerde etkilemektedir. Söz konusu iki üretim yaklaşımı, yalnızca tasarımın uygulanabilirliğini değil; aynı zamanda mekânsal deneyimin niteliğini, kullanıcıyla kurulan ilişkiyi ve estetik ifadeyi de doğrudan belirlemektedir.

Seri üretim, tekrarlanabilirlik ve standardizasyon ilkelerine dayalı olarak, belirli kalıplar çerçevesinde geniş kitleler için hızlı ve maliyet etkin çözümler sunmayı hedefler (Yararel, 2013). Bu bağlamda, seri üretim sistemleriyle tasarlanan iç mekânlar genellikle modüler, fonksiyonel ve tekrarlayan mekânsal örgütlenmelere sahip olmaktadır. Buna karşılık, özel üretim; kullanıcıya özgü gereksinimlere yanıt vermeyi amaçlayan, zanaatkârlık niteliği taşıyan ve tasarımcının özgün yaklaşımını yansıtan bir üretim sürecini ifade eder (Poldma, 2010) Özel üretim, iç mekânın karakterine bireysellik, özgünlük ve detay düzeyinde zenginlik katar.

İç mekân tasarımı sürecinde kullanılan her bir öğe, örneğin döşeme kaplamaları, duvar panelleri, tavan sistemleri, sabit ve hareketli mobilyalar, üretim biçimi açısından farklı değerlendirme kriterlerine tabidir. Bu noktada, zaman, maliyet, iş gücü temini, ulaşılabilirlik, teknik donanım ve montaj süreci gibi faktörler, tasarımcının hangi üretim yöntemini tercih edeceği üzerinde belirleyici rol oynar. Örneğin yüksek hacimli projelerde (otel, yurt, toplu konut vb.) zaman ve maliyet baskısı nedeniyle seri üretim tercih edilirken; bireysel konut, sanat galerisi, butik mağaza gibi özel projelerde kullanıcı profiline göre özgün ve detaylı tasarım çözümlerini mümkün kılan özel üretim tercih edilebilmektedir.

Tasarım sürecinin başlangıcında, iç mekânı oluşturan her bir tasarım elemanının (kapı, pencere, dolap sistemleri, aydınlatma armatürleri, duvar yüzey kaplamaları,

vb.) üretim yöntemi belirlenmekte ve bu doğrultuda planlama yapılmaktadır. Bazı durumlarda ise aynı tasarım ögesi hem seri hem de özel üretime uygun biçimde geliştirilebilir. Böyle bir durumda, projenin bağlamına, kullanıcı beklentilerine ve uygulanabilirlik koşullarına göre en uygun üretim biçimi seçilerek ilerlenir. Bu seçimin, sadece estetik sonuçlar değil; aynı zamanda iç mekânın fonksiyonel performansı, kullanıcı deneyimi, sürdürülebilirlik düzeyi ve ekonomik verimliliği üzerinde de uzun vadeli etkileri bulunmaktadır. Dolayısıyla üretim biçimi, iç mekân tasarımında yalnızca teknik bir karar değil, aynı zamanda tasarımın bütüncül anlam dünyasını belirleyen stratejik bir unsur olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda, tasarımcıların üretim yöntemlerini yalnızca araçsal düzeyde değil; tasarımın kavramsal, kültürel ve deneyimsel boyutlarıyla ilişkilendirilmiş biçimde ele almaları, nitelikli mekân üretimi açısından önem taşımaktadır.

Görsel 22: Seri Üretim Kapı İmalatı. (URL-22)

Görsel 23: Özel Üretim Kapı ve Süpürgelik Üretimi. (Yazarın kendi arşivinden alınmıştır)

2.4. Mekânsal Nitelik Açısından Karşılaştırmalı Değerlendirme

Seri ve özel üretim yaklaşımları, konut iç mekânlarında birbirinden farklı mekânsal nitelikler üretir. Bu farklılıklar, yalnızca planlama ve organizasyon gibi fiziksel bileşenlerle sınırlı kalmayıp; aynı zamanda kullanıcı deneyimi, estetik çeşitlilik ve sosyal etkileşim düzeylerini de doğrudan etkiler.

Seri ve özel üretim arasındaki temel farklardan biri de kullanılan malzeme türleri, detay çözümleri ve uygulama teknikleridir. Seri üretimde, genellikle kolay bulunabilen, maliyet etkin, fabrikasyon malzemeler kullanılır (Özel ve Kayacan, 2020). MDF, laminat kaplama, PVC profiller gibi malzemeler ile tasarlanan ürünlerin detay çözümleri standartlaştırılmaktadır. Özel üretimde ise genellikle doğal ve nitelikli malzemelere yönelim olmaktadır. Masif ahşap, doğal taş, dökme metal gibi malzemeler, sadece estetik katkı sunmakla kalmaz; aynı zamanda dokusal ve duygusal zenginlik sağlar. Bu süreçte geliştirilen detaylar da özgün, yerinde çözümlenmiş ve genellikle el işçiliğiyle gerçekleştirilmiştir.

Uygulama süreci açısından da fark belirgindir; Seri üretimde montaj süreci kısa, işçilik görece niteliksiz olabilirken; özel üretimde emek yoğun, ustalık gerektiren, zaman alan bir uygulama söz konusudur (Yararel, 2013).

Aşağıdaki karşılaştırma, iki yaklaşımın temel farklılıklarını sistematik biçimde ortaya koymaktadır:

Kriter	Seri Üretim Mekânlar	Özel Üretim Mekânlar
Plan Tipolojisi	Tekrarlanan tip planlar; standart ve sabit şemalar	Kullanıcı odaklı özgün planlamalar; bağlama duyarlı kurgular
Fonksiyonel Organizasyon	Katı bölünmüş, geçirgenliği düşük mekânlar	Esnek, çok işlevli ve geçirgen iç mekânlar
Kullanıcı Katılımı	Tasarım sürecine kullanıcı dâhil edilmez; pasif kullanıcı profili	Tasarım sürecinde aktif kullanıcı katılımı; özelleştirilmiş çözümler
Kimlik ve Aidiyet	Kimliksiz, anonim mekânlar; aidiyet duygusu zayıf	Kullanıcı kimliğiyle bütünleşen, kişiselleştirilmiş mekânlar
Estetik Nitelik	Ekonomik üretim odaklı standart malzeme ve renkler; görsel tekdüzelik	Malzeme, doku ve renk çeşitliliği ile estetik özgünlük
Doğal Işık ve Hava Kullanımı	Simetrik ve tekrarlı yerleşim nedeniyle zayıf ışık ve hava kontrolü	Mekâna özgü açıklık ve cephe düzenlemeleri ile optimum doğal konfor

Mekânsal Esneklik	Durağan ve sabit mekân kurgusu	Değişebilir, dönüştürülebilir ve zamana uyumlu mekânsal yapı
Anlam ve Deneyim	Barınma işlevi odaklı, deneyimsel zenginlikten yoksun	Kullanıcının yaşam tarzını ve anlatisını taşıyan deneyimsel mekânlar
Mimari örnek	Le Corbusier – Unité d’Habitation	Frank Lloyd Wright – Fallingwater

Tablo 7: Seri ve özel üretim yöntemleri karşılıklı değerlendirme.

Yukarıdaki karşılaştırma tablosu, seri üretim anlayışının daha çok verimlilik, hız ve maliyet etkinliği gibi parametrelerle şekillendiğini; buna karşılık özel üretim yaklaşımının ise insan merkezli, bağlamsal ve nitelik odaklı olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Bu farklılık, mekânların sadece fiziksel değil, aynı zamanda sosyal ve kültürel işlevleri bakımından da farklı şekillerde deneyimlenmesine neden olmaktadır.

Seri ve özel üretimin konut iç mekânlarına etkisi sadece malzeme ya da estetik düzeyde kalmaz; mekânsal nitelikler üzerinde de derin izler bırakır. Mekânın ışık alması, dolaşım kolaylığı, depolama çözümleri, ses yalıtımı gibi işlevsel konularda üretim biçimi doğrudan belirleyici olmaktadır.

Özel üretim ile geliştirilen iç mekânlar, genellikle daha özgün, daha esnek, daha yaşanabilir niteliklere sahiptir (Poldma, 2010). Mekânın kullanıcıya sunduğu deneyim, standart çözümlerden farklı olarak kişisel ve bağlamsaldır. Buna karşılık seri üretim, geniş kullanıcı gruplarına aynı anda hizmet verebilmesi açısından pratik avantajlara sahiptir, ancak bu durum mekânların kimliksizleşmesi riskini beraberinde getirir.

Kriter	Seri Üretim Mekânlar	Özel Üretim Mekânlar
Eylem Akışı	Doğrusal, sabit ve sınırlı geçişlere dayanır	Esnek, çok yönlü, alternatif rotalara sahip
Fonksiyonlar Arası Geçiş	Keskin sınırlarla ayrılmış; geçirgenlik düşüktür	Fonksiyonlar arasında geçirgenlik vardır; alanlar iç içe geçebilir
Kullanıcı Rolü	Pasif kullanıcı; tasarım önceden belirlenmiş	Aktif kullanıcı; tasarım sürecine katılım ve müdahale mümkündür
Mekânın Kullanım Biçimi	Tek işlevli, sabit kullanıma odaklı (örneğin: salon sadece oturma alanı)	Çok işlevli, dönüşebilen kullanım (örneğin: salon + çalışma + oyun alanı gibi)
Mekânsal Deneyim	Tekdüze ve öngörülebilir; deneyim çeşitliliği sınırlı	Katmanlı, kişiselleştirilebilir ve deneyim odaklı

Geçiş Alanları	Sadece dolaşım amaçlı koridorlar	İşlev kazandırılmış ara mekânlar (niş, kütüphane, oturma köşesi, vb.)
Doğal Akış	Önceden tanımlı ve standart senaryolara bağlı	Kullanıcının ihtiyaç ve alışkanlıklarına göre biçimlenen serbest akış

Tablo 8: Seri ve özel üretim yöntemleri eylem şeması karşılıklı değerlendirme.

Eylem şemaları, kullanıcı ile mekân arasındaki etkileşimin zamansal ve mekânsal örüntülerini ortaya koyan analitik araçlardır. Bu şemalar, iç mekân tasarımının yalnızca fiziksel organizasyonunu değil, aynı zamanda kullanıcının mekânda gerçekleştirdiği eylemlerin sıralamasını, yönünü ve çeşitliliğini de anlamlandırmaya yardımcı olur.

Seri üretim yaklaşımı, eylem akışlarını büyük ölçüde önceden tanımlanmış fonksiyonel sınırlar çerçevesinde yapılandırır. Bu durum, kullanıcı hareketlerini sabit, tek yönlü ve öngörülebilir kalıplar içinde sınırlar. Fonksiyonlar arası geçişlerin kısıtlı olması, mekânsal deneyimi homojenleştirir ve kullanıcıya sınırlı bir etkileşim alanı sunar. Buna karşılık, özel üretim yaklaşımı, mekânsal organizasyonu kullanıcı profiline özgü olarak ele alır ve bu sayede esnek, çok yönlü ve dönüşebilir kullanım senaryolarını destekler. Fonksiyonlar arası esneklik, alternatif dolaşım olanakları ve çok amaçlı mekânlar sayesinde, kullanıcı-mekân ilişkisi dinamik, etkileşimsel ve kişiselleştirilebilir bir yapı kazanır (Süvari ve Çeliktepe, 2023). Eylem şemaları üzerinden yapılan değerlendirmeler, seri ve özel üretim yaklaşımlarının mekânsal işleyiş ve kullanıcı deneyimine olan etkilerini karşılaştırmalı olarak görünür kılmaktadır. Bu bağlamda, üretim biçimi sadece tasarım estetiğini değil, aynı zamanda kullanıcı memnuniyetini, mekânın ömrünü ve yaşam kalitesini etkileyen çok katmanlı bir değişkendir.

Unité d'Habitation, Gropiusstadt, Fallingwater. Villa Savoye ve Superlofts Blok Y

Mimarlık tarihinde önemi rol oynayan Unité d'Habitation, Gropiusstadt, Fallingwater ve Villa Savoye yapıları, mimari üretim biçimleri arasındaki farkları kavramsal ve fiziksel düzeyde karşılaştırabilmeye olanak sağlamakta, hem tarihsel bağlamda temsil gücü yüksek hem de iç mekân tasarımına dair okunabilir veriler sunmaktadır.

Aşağıda verilen tabloda mimarlık tarihinde önemli rol oynayan bu dört örnek yapıya ait bilgiler yer almaktadır.

Kriter	Unité d'Habitation	Gropiusstadt	Fallingwater	Villa Savoye	Superlofts Blok Y
Üretim Türü	Seri Üretim	Seri üretim	Özel üretim	Özel üretim	Özel üretim
Standartlaşma Düzeyi	Modüler Standart Mekanlar	Standart Mekanlar	Özel Tasarım Mekân ve donatılar	Özel Tasarım Mekân ve donatılar	Özel Tasarım Mekân ve donatılar
Konut Büyüklüğü ve Tipolojisi	Toplu Konut	Toplu Konut	Özel Konut	Özel Konut	Özel Konut
Malzeme ve İşçilik Kalitesi	Standart Çözümler	Standart Çözümler	Üst düzey, tasarım odaklı	Üst düzey, tasarım odaklı	Üst düzey, tasarım odaklı
Kullanıcı Profili	Orta gelir grubu, sosyal konut alıcıları	Orta gelir grubu, sosyal konut alıcıları	Üst segment bireysel kullanıcılar	Üst segment bireysel kullanıcılar	Üst segment bireysel kullanıcılar
Konum	Marsilya, Fransa	Berlin, Almanya	Pensilvanya, ABD	Poissy, Fransa	Utrecht, Hollanda
Erişilebilirlik ve Belgelenebilirlik	İç Mekân görsellerine erişim var	İç Mekân görsellerine erişim yok	İç Mekân görsellerine ve planlarına erişim var	İç Mekân görsellerine erişim var	İç Mekân görsellerine ve planlarına erişim var

Tablo 9: Uluslararası Mekân Örnekleri.

Unité d'Habitation ve Gropiusstadt, seri üretim anlayışına dayalı, modernist dönemin toplu konut çözüm arayışlarının fiziksel karşılığı olarak değerlendirilmektedir (Kroll, 2023; Whitemad, 2023). Bu yapılarda konut üretimi, modülerlik ve tekrar eden plan şemaları üzerinden gerçekleştirilmiş, bu durum maliyetleri düşürme ve üretim süresini kısaltma amacı gütmüştür. Özellikle Unité d'Habitation, Le Corbusier'in "makine olarak ev" söylemiyle uyumlu olarak, standart modüler yaşam birimlerinden oluşan bir dikey kent prototipi olarak geliştirilmiştir. Buna karşın Fallingwater, Villa Savoye ve Superlofts Blok Y özel üretim konut örnekleri olup, tamamen bireysel kullanıcı ihtiyaçları ve bağlamsal tasarım ilkeleri üzerinden şekillenmiştir (Kroll, 2010; Frank Lloyd Wright Foundation, t.y; Gonzalez, 2018). Projelerde mekânsal organizasyon, malzeme seçimi ve detay çözümleri kullanıcının yaşam biçimine ve yerin karakterine özgü olarak tasarlanmıştır. Bu durum, özel üretim konutun mimari nitelik ve çeşitlilik açısından daha yüksek bir tasarım özgürlüğüne sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Unité d'Habitation ve Gropiusstadt, toplu konut örnekleridir ve modern şehirleşmenin artan nüfus ihtiyacına yanıt olarak ortaya çıkmıştır (Kroll, 2023; Whitemad, 2023). Bu projeler, çok sayıda konutu tek bir yapı kompleksinde veya planlı yerleşim sistemi içinde bir araya getirerek kent içi yoğunluğu dengelemeye yönelik çözümler sunmuştur. Fallingwater, Villa Savoye ve Superlofts Blok Y ise özel konut tipolojisi kapsamında, bireysel kullanım amaçlı tasarlanmış, konut-mimarlık ilişkisinin estetik, mekânsal ve doğayla bütünleşik biçimde kurgulandığı yapılar olarak öne çıkmaktadır (Kroll, 2010; Frank Lloyd Wright Foundation, t.y; Gonzalez, 2018). Fallingwater ve Villa Savoye yapıları mimarın tasarım dilini ve kavramsal yaklaşımını doğrudan yansıtan ikonik örneklerdir.

Seri üretim kapsamında yer alan Unité d'Habitation ve Gropiusstadt projeleri standart malzeme kullanımı ve rasyonel işçilik tercih edilmiştir (Kroll, 2023; Whitemad, 2023). Bu tercihler, yapım ekonomisi ve çoğaltılabilirlik gibi kriterler göz önünde bulundurularak belirlenmiştir. Özellikle Gropiusstadt'ta prefabrik elemanların ve tekrarlanan inşa tekniklerinin yoğun biçimde kullanıldığı görülmektedir. Buna karşın, Fallingwater, Villa Savoye ve Superlofts Blok Y gibi özel konut örneklerinde üst düzey işçilik ve malzeme kalitesi öne çıkmakta; mimarının estetik değerleri ve kullanıcı konforu önceliklendirilmektedir (Kroll, 2010; Frank Lloyd Wright Foundation, t.y; Gonzalez, 2018). Wright'ın Fallingwater projesinde doğal taş, cam ve betonun yerel malzeme ile bütünleşen ustaca kullanımı, yapının doğayla kurduğu ilişkide önemli bir rol oynamaktadır.

Unité d'Habitation ve Gropiusstadt, orta gelir grubu ve sosyal konut alıcılarına yönelik olarak tasarlanmıştır (Kroll, 2023; Whitemad, 2023). Bu projeler, konut hakkının yaygınlaştırılması ve konut üretiminde devlet desteği ile toplumun geniş kesimlerine erişim sağlamayı hedeflemiştir. Fallingwater, Villa Savoye ve Superlofts Blok Y ise üst segment bireysel kullanıcılar için geliştirilmiş özel yapılardır (Kroll, 2010; Frank Lloyd Wright Foundation, t.y; Gonzalez, 2018). Fallingwater ve Villa Savoye yapıları, konutun bir statü göstergesi olarak bireysel kimliği temsil eden ve kullanıcının yaşam tarzına göre biçimlenen konut anlayışını yansıtmaktadır.

Projelerin konumları bağlamında da anlamlı farklar bulunmaktadır. Unité d'Habitation Marsilya'da, Gropiusstadt Berlin'de, Fallingwater kırsal bir yerleşim

olan Pensilvanya’da, Villa Savoye Paris yakınlarında Poissy’de ve Superlofts Blok Y ise Utrecht, Hollanda’da konumlanmaktadır (Kroll, 2010; Frank Lloyd Wright Foundation, t.y; Gonzalez, 2018). Bu bağlamda, Fallingwater doğa ile bütünleşen konumuyla dikkat çekerken, diğer projeler daha çok kent içi veya kentsel yakın çevrelerde konumlanmıştır.

Erişilebilirlik açısından bakıldığında, Unité d’Habitation, Fallingwater, *Villa Savoye* ve Superlofts Blok Y yapılarına ait iç mekân görselleri ve planlara geniş ölçüde ulaşılabilirken; Gropiusstadt’a ilişkin belgelenmiş iç mekân verisi sınırlıdır. Bu durum, belgeleme süreci ve yapının tarihsel mimarlık literatüründeki temsili açısından önem taşımaktadır.

Bu karşılaştırmalı değerlendirme, modern mimarlıkta konut üretiminin seri ve özel üretim ekseninde nasıl farklılaştığını ortaya koymaktadır. Seri üretim örnekleri, toplumun geniş kesimlerine konut sağlama amacıyla standartlaşmış ve rasyonel çözümler üretirken; özel üretim örnekleri, bireysel yaşam tarzlarını ve mimari deneyimi ön planda tutan yüksek tasarım nitelikleri ile öne çıkmaktadır. Her bir örnek, dönemin sosyal, ekonomik ve kültürel bağlamını yansıtan ve konutun mimari temsiline dair zengin okumalar sunan önemli yapıtlardır.

3. BÖLÜM: VAKA ÇALIŞMASI

Bu çalışmada, seri ve özel üretim mekân tasarımlarının karşılaştırmalı olarak incelenebilmesi amacıyla örnek mekanlar seçilmiştir. Ankara ilinde bulunan örnekler incelenerek üretim türünün özelliklerini karşılaması dikkat edilen esas nokta olmuştur. Seçilen örneklerin üretim türlerinin mekânsal yansımaları daha kapsamlı bir biçimde değerlendirilmesi amacıyla karşılaştırmalı analizler ile konunun açıklayıcı olması hedeflenmiştir. Seri üretim konut mekanlarında ilk verilecek örnek TOKİ projeleri olmaktadır. 2001 sonrası dönemde Türkiye'deki kentsel rejimin şekillenmesinde belirleyici unsurlardan biri, gecekondu üretimini büyük ölçüde ortadan kaldıran ve alt gelir gruplarına yönelik, mali piyasalarla bütünleşmiş yeni bir konut piyasasının inşa edilmesidir. Bu dönüşüm sürecinde kilit aktör olarak öne çıkan kurum ise, 2003 yılından itibaren geçirdiği yapısal dönüşümlerle kurumsal kapasitesini genişleten ve kentleşme politikalarında merkezi bir rol üstlenen TOKİ'dir (Aysev Denenç, 2014).

Mekân incelemelerinde Ankara ili coğrafi sınırlılık olarak belirlenmiştir. Seri ve özel üretim mekân örneklerinden ikişer adet seçilmiştir. Konut iç mekânlarının karşılaştırmalı analizine olanak sağlayacak biçimde, seri ve özel üretim konut örneklerinin seçimi belirli ölçütlere dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Söz konusu ölçütler, konutların üretim süreçlerine, fiziksel özelliklerine, kullanıcı profiline ve araştırmanın uygulanabilirliğine ilişkin nitelikleri içermektedir. Seçim kriterleri aşağıda bulunan tabloda ifade edilmiştir;

Kriter	Açıklama
Üretim Türü	Seri üretim: TOKİ, kooperatifler, büyük inşaat firmaları. Özel üretim: Bireysel yap-sat, kullanıcı tarafından tasarlanmış veya özel mimarlık ofisiyle gerçekleştirilmiş konutlar.
Standartlaşma Düzeyi	Tip projeler kullanılarak inşa edilen konutlar mı, yoksa özgün planlama ve tasarım mı söz konusu?
Konut Büyüklüğü ve Tipolojisi	Aynı tipolojide örneklerin karşılaştırılması, (1+1, 2+1, 3+1 vb.)
Malzeme ve İşçilik Kalitesi	Konut iç mekânında kullanılan donatı ve elemanların malzeme kalitesinin okunabilir olması.
Kullanıcı Profili	Gelir düzeyi, yaşam tarzı gibi kriterler ile konut kullanıcı profili irdelenmiştir.
Konum	Aynı kent içinde karşılaştırılabilir sosyo-ekonomik bölgelerde yer alması.

Tablo 10: Örnek mekân seçim kriterleri.

Konutların üretim biçimi, çalışmanın temel karşılaştırma eksenlerinden birini oluşturmaktadır. Bu bağlamda, seri üretim kapsamında TOKİ, kooperatifler ve büyük ölçekli inşaat firmaları tarafından gerçekleştirilen konutlar değerlendirilmiş; özel üretim kategorisinde ise bireysel yap-sat modeliyle inşa edilen, kullanıcı ya da mimar iş birliğiyle özgün biçimde tasarlanmış konutlara yer verilmiştir. İncelenen konutların iç mekân düzenlemeleri, üretim sürecinde kullanılan proje türlerine göre sınıflandırılmıştır. Tip projelere dayalı, tekrarlayan plan şemaları ile üretilmiş mekânlar ile özgün planlama ve tasarım süreci sonucunda ortaya çıkan iç mekânlar bu kapsamda karşılaştırılmıştır. Örneklerin karşılaştırılabilirliğini artırmak amacıyla aynı veya benzer büyüklük ve kullanım tipolojisine sahip konutlar tercih edilmiştir. Bu doğrultuda, ağırlıklı olarak 2+1 ve 3+1 plan tiplerine sahip konutlar analiz kapsamına alınmıştır. Konut iç mekânlarında kullanılan yapı elemanları, donatılar ve yüzey kaplamalarının malzeme niteliği ile işçilik düzeyi hem estetik hem de işlevsel açıdan değerlendirilmiştir. Bu kriter, konut üretim biçiminin iç mekân kalitesine etkisini ortaya koymak açısından önem taşımaktadır. Konut kullanıcılarının sosyo-ekonomik düzeyleri, yaşam tarzları ve mekân kullanım alışkanlıkları, iç mekân düzenlemelerinin biçimlenmesinde etkili bir unsur olarak değerlendirilmiştir. Bu çerçevede, kullanıcı profiline konut üretim biçimi ile ilişkisi irdelenmiştir. Mekânsal bağlam açısından karşılaştırmalı analiz yapılabilmesi adına, seçilen konutların aynı kent içinde yer almasına ve benzer sosyo-ekonomik çevre koşullarına sahip yerleşim alanlarında bulunmasına dikkat edilmiştir. Böylece fiziksel çevrenin etkisi minimize edilerek analizde üretim türüne odaklanılması amaçlanmıştır. Çalışmanın saha araştırmasına dayalı olarak yürütülebilmesi için, seçilen örneklerde plan, fotoğraf ve proje dokümantasyonuna ulaşılabilir olması göz önünde bulundurulmuştur. Ayrıca, kullanıcı görüşmesi yapılabilen, fiziksel erişime açık konutlar tercih edilmiştir.

Seçilen örneklerin analizleri için ulaşılabilen tüm veriler toplanarak incelenmiştir. Bazı mekanlar yerinde inceleme ile deneyimlenmiştir. Örnek mekânın elde edilen tüm verileri seçim kriterlerine uygun olup olmadığı, özel üretim ve seri üretim

yöntemlerinden birine dahil edilip edilemeyeceği gibi unsurlar doğrultusunda incelenmiş; seçilen örnekler üretim yöntemini açıklamaya uygun bulunmuştur. Bu yapıların daha önce deneyimlenme olanağının bulunmuş olması, iç mekân görsellerinden örnek sunulabilmesi tez kapsamında yorumlanabilmesi açısından önemlidir.

Özel üretim mekân örnekleri için de daha güncel ve mimarlık çevresinde tanınan tasarımcılar tarafından üretilmiş olması, belirtilen seçim kriterlerini karşılayacak düzeyde olması dikkate alınmıştır.

Bu çalışma kapsamında, örneklem olarak seçilen konut iç mekânları; kullanılan yatay ve dikey elemanlar (zemin, tavan, duvarlar), donatı elemanları (kapı, pencere, tezgâh vb.), bağlantı ve birleşim detayları ile mekânsal plan organizasyonları bağlamında kapsamlı bir biçimde analiz edilecektir. Elde edilen bulgular, sistematik bir yaklaşımla sınıflandırılarak değerlendirilmekte ve konuya ilişkin kavramsal çerçevenin daha iyi anlaşılmasını destekleyecek açıklayıcı tablo ve görsel materyaller eşliğinde sunulacaktır.

3.1. Seri Üretim Örnek Projeler

Seri üretim mekân örnekleri olarak Etimesgut TOKİ Turkuaz Vadisi Konutları, Yenimahalle Park Çiftlik Evleri seçilmiştir. Bu seçimde seri üretim yöntemlerine uygun mekânsal özellikleri taşıması temel etken olmuştur.

TOKİ Turkuaz Vadisi Konutları

TOKİ Turkuaz Vadisi Konutları, Ankara'nın Eryaman bölgesinde, seri üretim yaklaşımıyla inşa edilmiş büyük ölçekli bir toplu konut projesidir. Proje, standartlaştırılmış plan tipleri, tekrar eden cephe düzenlemeleri ve modüler yapı sistemiyle tipik bir seri üretim konut örneği olarak öne çıkar. Konutlar genellikle 2+1 ve 3+1 planlamaya sahiptir ve kullanıcı müdahalesine kapalı şekilde tasarlanmıştır. İç mekân düzenlemelerinde maliyet-etkin, hazır mutfak dolapları, PVC doğramalar, laminant parkeler ve seramik kaplamalar gibi fabrikasyon malzemeler kullanılmıştır.

Görsel 24: TOKİ Turkuaz Vadisi Konutları Dıştan Görünüş, Etimesgut, Ankara. (URL-23)

Görsel 25: TOKİ Turkuaz Vadisi Konutları Google Haritalar Görünüş, Etimesgut, Ankara. (URL-24)

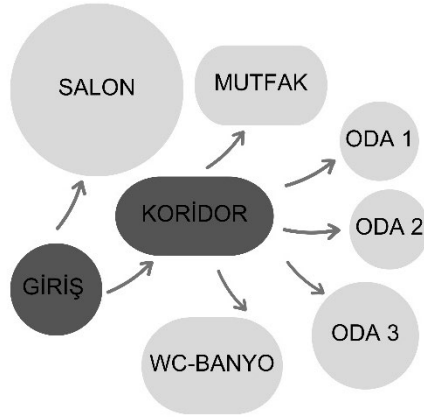
TOKİ'nin sosyal konut politikaları doğrultusunda geliştirilen bu proje, düşük ve orta gelir gruplarına hitap etmekte, geniş kullanıcı kitlesine uygun çözüm sunmaktadır. Ayrıca, hızlı üretim süreci, şantiye bazlı seri uygulama teknikleri ve kitlesel konut arzı hedefiyle bu proje, iç mekân tasarımında kişiselleştirmeye çok az alan bırakmakta, mekân kalitesini çoğunlukla ekonomik gerekliliklere göre şekillendirmektedir. Bu yönüyle, konut üretiminde standardizasyonun mekâna etkisini incelemek amacıyla örnek olarak seçilmiştir.

Görsel 26: TOKİ Turkuaz Vadisi Konutları İç Mekân, Etimesgut, Ankara. (URL-25)

Görsel 27: TOKİ Turkuaz Vadisi Konutları CK Tip Mimari Plan, Etimesgut, Ankara. (URL-26)

Şekil 3: TOKİ Turkuaz Vadisi konutları Eylem Şeması

TOKİ Turkuaz Vadisi konutları, seri üretim mantığı çerçevesinde tasarlanmış ve uygulanmış bir iç mekân organizasyonuna sahiptir. Yukarıda sunulan eylem şeması, bu yaklaşımın mekânsal dolaşım kurgusuna nasıl yansıdığını göstermektedir. Girişten başlayarak merkezi bir koridor etrafında şekillenen

yerleşim düzeni, kullanıcıların mekâna erişimini standartlaştırarak üretim sürecinde zaman ve maliyet avantajı sağlar. Salon, mutfak ve odalar gibi temel işlev birimlerinin koridora doğrudan bağlanması, hem inşaat sürecinde modüler plan tiplerinin tekrarını kolaylaştırmakta hem de mekânlar arası geçişlerin öngörülebilirliğini artırmaktadır. Bu durum, esnek planlama olasılıklarını sınırlandırırken, hızlı üretim gereksinimlerine cevap veren bir yapısal organizasyon sunar. Aynı zamanda bu şema, seri üretim konutlarının kullanıcı deneyimini tekil ihtiyaçlardan ziyade genel kullanıma uygun standartlar üzerinden biçimlendirdiğini de ortaya koymaktadır.

Analiz	Açıklama
Plan tipi	2+1, 3+1, 4+1 projeleri ile farklı ihtiyaçlara yönelik konut tipleri sunmaktadır.
Kapı ve Pencere Sistemleri	İç mekân kapıları hazır panel kullanılmış olup; pencereler pvc'dir.
Tezgâh ve Mutfak Donanımı	Mermerit tezgâh ve yonga levha (suntalam) mutfak dolabı kullanılmıştır.
Zemin ve Tavan Uygulamaları	Zeminlerde seramik ve laminat parke kullanılırken, tavanlarda stropiyer uygulamaları tercih edilmiştir.
Malzeme Seçimi	Orta kalitede malzeme kullanılmıştır.
Sosyal Donatılar	Projede, çocuk oyun alanları, yürüyüş parkurları ve sosyal tesisler gibi çeşitli sosyal donatılar bulunmaktadır.
Hedef Kullanıcı Kitlesi	Orta sınıf, aileler
Üretim Yöntemi	Seri üretim, modüler tasarımlar

Tablo 11: Toki Turkuaz Vadisi Konutları İç Mekân Analiz Tablosu.

Bu çalışmada örneklem olarak ele alınan TOKİ Turkuaz Vadisi Konutları, farklı kullanıcı ihtiyaçlarına cevap verebilmek amacıyla çeşitli plan tiplerinde (2+1, 3+1, 4+1) konutlar sunmaktadır. Bu plan tipleriyle, özellikle orta sınıfa mensup aileleri hedefleyen bir kullanıcı kitlesine hitap edilmektedir.

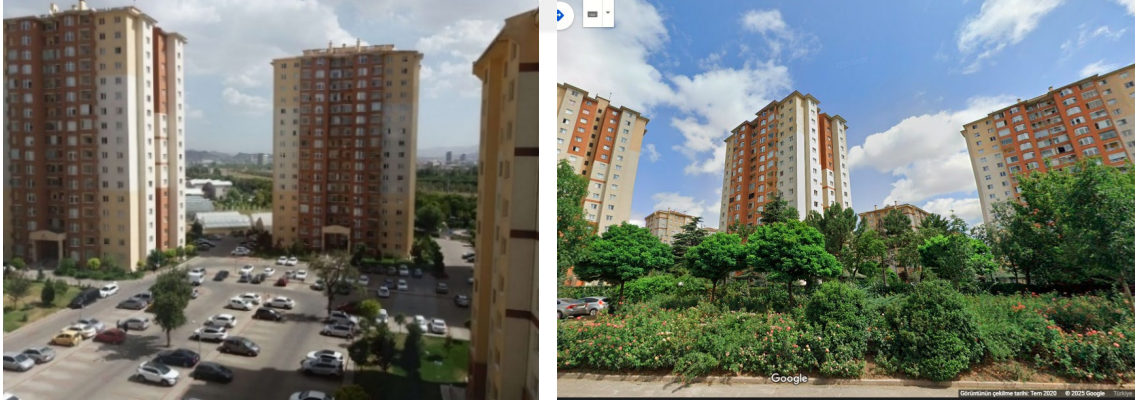
İç mekân donatı elemanları bakımından, konutlarda hazır panel kapılar ve PVC pencere sistemleri tercih edilmiştir. Bu tercihler hem maliyet etkinliği hem de seri üretime uygunluk açısından anlam taşımaktadır. Mutfak donanımında, mermerit tezgâh ve suntalam (yonga levha) dolap sistemleri kullanılmıştır. Bu malzeme seçimi, fonksiyonel ihtiyaçları karşılayacak düzeyde olup, estetikten çok maliyet ve dayanıklılık önceliklendirilmiştir. Zemin kaplamaları olarak seramik ve laminat parke,

tavan uygulamaları olarak ise stropiyer malzemeler kullanılmıştır. Bu uygulamalar, seri üretim koşullarına uyumlu, kolay temin edilebilir ve montajı hızlı malzemelerden oluşmaktadır. Projede genel olarak orta kalite malzeme kullanımı tercih edilmiştir.

Mekânsal organizasyon ve kullanıcı deneyimini desteklemek amacıyla projede çocuk oyun alanları, yürüyüş parkurları ve sosyal tesisler gibi sosyal donatılara da yer verilmiştir. Bu unsurlar, konutların sadece barınma işlevi değil, aynı zamanda sosyal etkileşimi destekleyen yaşam alanları olarak kurgulandığını göstermektedir.

Park Çiftlik Konutları

Park Çiftlik Konutları, Ankara'nın Yenimahalle ilçesinde konumlanan büyük ölçekli bir toplu konut projesidir. Yaklaşık 53.000 m² alan üzerine inşa edilen site, 18 blok ve toplam 960 konuttan oluşmaktadır. Seri üretim konut tasarımının tipik özelliklerini taşıyan bu projede, standartlaştırılmış plan şemaları ve modüler yapı sistemi kullanılmıştır. Daire içi yerleşim ve malzeme seçiminde kullanıcı müdahalesi sınırlı tutulmuş; PVC doğramalar, hazır mutfak dolapları ve seramik zemin kaplamaları gibi maliyet-etkin, fabrikasyon ürünler tercih edilmiştir.

Görsel 28: Park Çiftlik Evleri Dıştan Görünüş, Yenimahalle, Ankara. (URL-27)

Görsel 29: Park Çiftlik Evleri Google Haritalar Görünüş, Yenimahalle, Ankara. (URL-28)

Görsel 30: Park Çiftlik Evleri Vaziyet Planı, Yenimahalle, Ankara. (URL-29)

Analiz	Açıklama
Plan tipi	2+1, 3+1, 4+1 projeleri ile farklı ihtiyaçlara yönelik konut tipleri sunmaktadır.
Kapı ve Pencere Sistemleri	İç mekân kapıları hazır panel kullanılmış olup; pencereler pvc'dir.
Tezgâh ve Mutfak Donanımı	Çimstone / Mermerit tezgâh ve yonga levha (suntalam) mutfak dolabı kullanılmıştır.
Zemin ve Tavan Uygulamaları	Zeminlerde seramik ve laminat parke kullanılırken, tavanlarda stropiyer uygulamaları tercih edilmiştir.
Malzeme Seçimi	Orta kalitede malzeme kullanılmıştır.
Sosyal Donatılar	Projede, çocuk oyun alanları, yürüyüş parkurları ve sosyal tesisler gibi çeşitli sosyal donatılar bulunmaktadır.
Hedef Kullanıcı Kitlesi	Orta sınıf, aileler
Üretim Yöntemi	Seri üretim, modüler tasarımlar

Tablo 12: Park Çiftlik Evleri İç Mekân Analiz Tablosu.

Proje, farklı yaşam ihtiyaçlarına cevap verebilmek amacıyla 2+1, 3+1 ve 4+1 gibi çeşitli plan tiplerinde daire seçenekleri sunmaktadır. Bu çeşitlilik, özellikle orta gelir grubuna mensup aileleri hedef alarak, geniş kullanıcı kitlesine hitap etmektedir.

İç mekân donatıları bakımından, Park Çiftlik Konutları'nda estetik ve işlevsellik birlikte gözetilmiştir. Dairelerde iç kapılar dayanıklı, düz yüzeyli hazır panel malzemelerden seçilmiş; pencere sistemlerinde ise ısı ve ses yalıtımı açısından uygun olan PVC doğrama tercih edilmiştir. Mutfak donanımında ise kullanıcı ihtiyaçlarına göre tasarlanmış yonga levha (suntalam) dolaplar ve çimstone /

mermerit tezgâhlar kullanılmıştır. Bu malzemeler hem ekonomik hem de dayanıklıdır.

Zemin uygulamalarında oturma alanlarında laminat parke, ıslak hacimlerde ise seramik kaplamalar tercih edilmiştir. Tavanlarda ise ekonomik ve hızlı uygulama avantajı sağlayan stropiyer malzemeler kullanılmıştır. Malzeme seçiminde genel olarak orta kalite ürünler tercih edilerek hem maliyet hem de dayanıklılık açısından dengeli bir yaklaşım benimsenmiştir.

Proje, yalnızca konut birimlerinden ibaret olmayıp, geniş sosyal donatı alanlarıyla da dikkat çekmektedir. İçerisinde çocuk oyun alanları, yürüyüş parkurları, futbol, basketbol ve voleybol sahaları gibi çeşitli sosyal ve sportif alanlara yer verilmiştir.

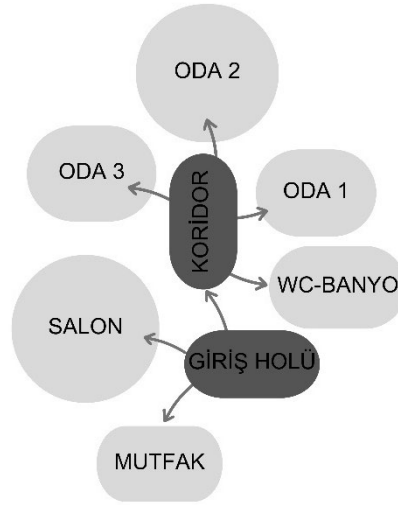
Park Çiftlik Konutları'nın üretim süreci, seri üretim ve modüler tasarım ilkeleri doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Bu yaklaşım, üretim sürecinin hızlandırılmasını sağlarken, malzeme standartlaştırması ile maliyet kontrolünü de kolaylaştırmıştır. Bu doğrultuda yapıların tamamı hızlı, sistematik ve sürdürülebilir bir üretim anlayışıyla inşa edilmiştir.

Görsel 31: Park Çiftlik Evleri İç Mekân, Yenimahalle, Ankara. (URL-30)

Proje genelinde, orta kalite malzemeler kullanılarak, maliyet etkinliği ve dayanıklılık arasında bir denge sağlanmıştır. Bu yaklaşım, konutların uzun ömürlü ve ekonomik olmasını hedeflemektedir. Site içerisinde, çocuk oyun alanları, yürüyüş parkurları, basketbol, futbol ve voleybol sahaları gibi çeşitli sosyal ve sportif olanaklar sunulmaktadır. Ayrıca, 30.000 m² yeşil alan ile sakinlere doğayla iç içe bir yaşam imkânı sağlanmaktadır. Proje, özellikle orta gelir grubuna mensup aileleri

hedeflemekte olup, sunduğu olanaklar ve konumuyla bu kesimin ihtiyaçlarına cevap vermektedir.

Şekil 4: Park Çiftlik Evleri Plan Şeması

Park Çiftlik Evleri projesine ait eylem şeması, seri üretim yaklaşımının mekânsal organizasyona yansıyan karakteristik örüntülerini göstermektedir. Giriş holünden itibaren doğrusal bir akışla şekillenen mekân dizilimi, kullanıcı sirkülasyonunun belirli ve sabit bir düzen içinde gerçekleşmesini sağlar. Mutfak, salon ve diğer yaşam alanlarının bu hol etrafında konumlandırılması, tipik plan tekrarını mümkün kılarak üretim sürecinde standartlaşmayı teşvik eder. Bu düzen, üretim sürecinde yapı elemanlarının modüler olarak çoğaltılmasına olanak tanırken, yerleşim şemalarının optimize edilmesini ve farklı konut birimlerine kolayca uyarlanabilmesini sağlar. Ancak bu üretim modelinin bir sonucu olarak, bireysel ihtiyaçlara yönelik esneklik sınırlanmış; kullanıcı deneyimi önceden belirlenmiş kurgular çerçevesinde şekillendirilmiştir. Bu bağlamda Park Çiftlik Evleri, seri üretimin iç mekâna getirdiği tekrarlanabilirlik ve üretim verimliliğini öne çıkaran bir örnek olarak değerlendirilebilir.

Mekânsal Nitelik Açısından Karşılaştırma

Ankara'da konumlanan iki farklı konut projesi olan TOKİ Turkuaz Vadisi Konutları ve Park Çiftlik Konutları niteliksel açıdan karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Her iki proje de benzer konut tiplerine sahip olmakla birlikte, tasarım ilkeleri, malzeme

tercihleri, sosyal donatı alanları ve hedef kullanıcı kitlesi açısından farklılıklar göstermektedir

Özellik	TOKİ Turkuaz Vadisi Konutları	Park Çiftlik Konutları
Konum	Etimesgut, Ankara	Yenimahalle, Ankara
Proje Ölçeği	3.000+ konut	960 konut, 18 blok
Konut Tipleri	2+1, 3+1, 4+1	2+1, 3+1, 4+1
İç Mekân Tasarımı	Standart, modüler iç mekân düzenlemeleri	Standart, modern iç mekân
Malzeme Seçimi	PVC doğramalar, laminant parkeler, seramikler	Fabrikasyon malzemeler, standart çözümler
Sosyal Donatılar	Sınırlı sosyal olanaklar	Çocuk parkları, yeşil alanlar, güvenlik
Yeşil Alan Oranı	Düşük (sosyal alanlar sınırlı)	Yüksek (yeşil alanlar ve peyzaj alanları)
Hedef Kullanıcı Kitlesi	Orta gelir grubu, sosyal konut alıcıları	Orta sınıf, aileler
Üretim Yöntemi	Seri üretim, modüler tasarımlar	Seri üretim, modüler tasarımlar

Tablo 13: Seri Üretim Mekân Örnekleri.

Konum bakımından incelendiğinde, TOKİ Turkuaz Vadisi Konutları Etimesgut ilçesinde; Park Çiftlik Konutları ise Yenimahalle ilçesinde yer almakta olup, her iki bölge de Ankara'nın gelişen banliyö yerleşim alanları arasında yer almaktadır. Lokasyon seçimleri, kentsel yayılma ve ulaşım olanakları açısından benzerlik gösterse de mekânsal yerleşim kararları ve çevresel kalite açısından ayrılmaktadır.

Proje ölçeği dikkate alındığında, TOKİ projesi yaklaşık 3.000'den fazla konutla büyük ölçekli bir toplu konut yerleşimi sunarken, Park Çiftlik Konutları daha sınırlı ölçekte, 960 konut ve 18 bloktan oluşan orta büyüklükte bir proje olarak öne çıkmaktadır. Bu fark, yapı yoğunluğu, kullanıcı yoğunluğu ve ortak alanlara düşen kişi başı alan miktarı açısından önemli sonuçlar doğurmaktadır.

Konut tipleri açısından her iki projede de 2+1, 3+1 ve 4+1 planlamalar sunulmaktadır. Bu durum, çekirdek aile yapısına hitap eden konvansiyonel plan şemalarının her iki projede de tercih edildiğini göstermektedir.

İç mekân tasarımı bağlamında, TOKİ Turkuaz Vadisi Konutları'nda daha çok modüler, standartlaşmış mekân organizasyonları uygulanırken; Park Çiftlik Konutları'nda ise benzer düzeyde standart iç mekân düzenlemeleri olmakla birlikte, modern tasarım öğelerine kısmen daha fazla yer verildiği ifade edilebilir. Ancak her iki projede de özelleştirilebilir mekân çözümlerinin sınırlı olduğu görülmektedir.

Malzeme seçimi, projelerin maliyet odaklı yaklaşımlarını ortaya koymaktadır. TOKİ projesinde PVC doğramalar, laminat parkeler ve seramik kaplamalar gibi ekonomik ve dayanıklı, seri üretime uygun malzemeler tercih edilmiştir. Park Çiftlik Konutları'nda ise benzer şekilde fabrikasyon üretimli ve standart nitelikte malzemeler kullanılmış; bu da her iki projede fonksiyonel ancak estetik açıdan sınırlı çözümlerin tercih edildiğini göstermektedir.

Sosyal donatılar bağlamında belirgin bir fark gözlemlenmektedir. TOKİ projesinde sosyal olanaklar oldukça sınırlıdır; bu durum kamusal alanların yetersizliği ve kullanıcı deneyiminin sınırlılığına işaret etmektedir. Buna karşın Park Çiftlik Konutları'nda çocuk oyun alanları, güvenlik sistemleri ve yeşil alanlar gibi temel sosyal donatılara yer verilerek kullanıcı konforu artırılmaya çalışılmıştır.

Yeşil alan oranı açısından karşılaştırıldığında, TOKİ Turkuaz Vadisi projesi sınırlı açık alan ve peyzaj uygulamaları ile düşük bir çevresel kalite sunarken; Park Çiftlik Konutları daha geniş yeşil alanlar ve peyzaj düzenlemeleri ile sürdürülebilir konut yaşamı açısından daha olumlu bir örnek teşkil etmektedir.

Hedef kullanıcı kitlesi bakımından TOKİ projesi, öncelikli olarak sosyal konut politikaları kapsamında orta gelir grubuna ve dar gelirli konut alıcılarına yöneliktir. Park Çiftlik Konutları ise yine orta sınıfa hitap etmekle birlikte, estetik ve sosyal olanaklara daha fazla önem veren, daha stabil ekonomik koşullara sahip aileleri hedeflemektedir.

Üretim yöntemi açısından her iki proje de seri üretim esaslı olarak geliştirilmiş, modüler tasarım ilkeleri doğrultusunda inşa edilmiştir. Bu yöntem, üretim maliyetlerini minimize etme, hızlı inşaat süreci sağlama ve konut arzını kısa sürede karşılama açısından avantaj sağlamaktadır; ancak bireysel kullanıcı ihtiyaçlarına göre özelleştirme kapasitesi sınırlı kalmaktadır. Her iki proje de tipik toplu konut

anlayışının temsilcileri olarak değerlendirilebilir. TOKİ Turkuaz Vadisi Konutları daha çok kitlesel barınma ihtiyacına yanıt verirken, Park Çiftlik Konutları orta sınıfa yönelik, yaşam kalitesine kısmen daha fazla odaklanan bir örnek olarak öne çıkmaktadır.

3.2. Özel Üretim Örnek Projeler

Özel üretim mekân örnekleri olarak da A Tasarım Mimarlık tarafından tasarlanan Kumru Ankara ve Emre Arolat Mimarlık tarafından tasarlanan Kuzu Effect Konutları seçilmiştir. Bu seçimde özel üretim yöntemlerine uygun mekânsal özellikleri taşıması temel etken olmuştur.

Kumru Ankara

Kumru Ankara projesi, Ankara’da özel üretim mekân tasarımının güncel ve nitelikli örneklerinden biri olarak değerlendirilebilir. Proje, kullanıcı odaklı yaklaşımı, yüksek kaliteli malzeme seçimi ve detay çözümleri ile seri üretim anlayışından ayrılmaktadır.

Görsel 32: Kumru Ankara, Çankaya, Ankara. (URL-31)

İç mekânlarda sunulan özelleştirme imkânları, kullanıcıların yaşam tarzına uygun bireysel tercihlere olanak tanımakta; bu da projenin özel üretim karakterini güçlendirmektedir. Daire planlamalarında esnek çözümler sunulması, her bir konutun farklı ihtiyaçlara cevap verebilecek şekilde tasarlanması, özel üretime özgü

tasarım anlayışını yansıtmaktadır. Ayrıca projede kullanılan malzemeler ve iç mekân donatıları yüksek kaliteli, estetik kaygılar gözetilerek seçilmiş olup, detaylardaki işçilik özel üretimin izlerini taşımaktadır.

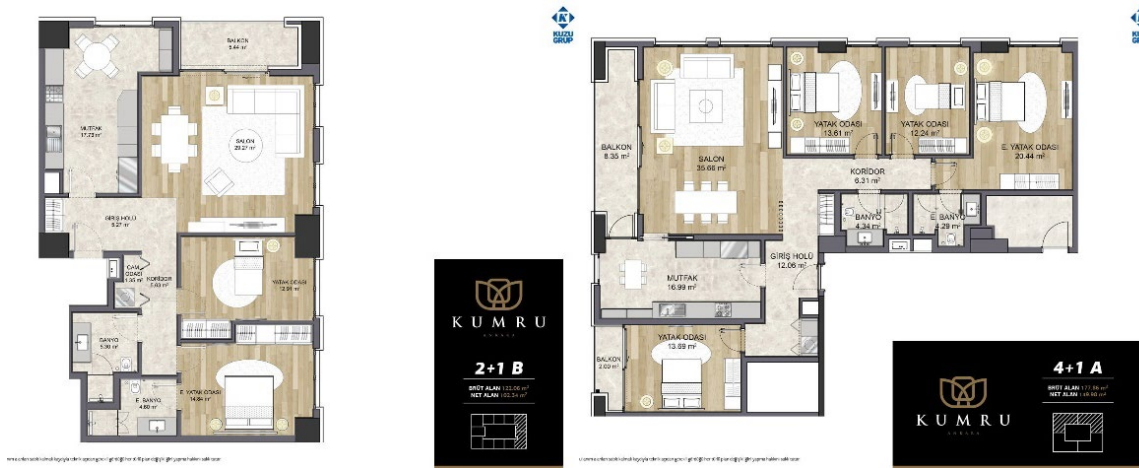
Görsel 33: Kumru Ankara İç Mekân, Çankaya, Ankara. (URL-32)

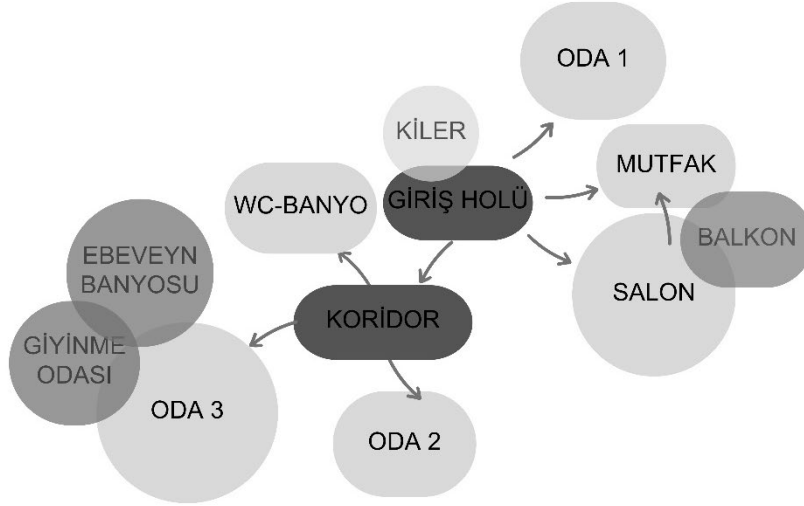
Görsel 34: Kumru Ankara İç Mekân, Çankaya, Ankara. (URL-33)

Görsel 35: Kumru Ankara İç Mekân Proje Tipleri, Çankaya, Ankara. (URL-34)

Görsel 36: Kumru Ankara İç Mekân Proje Tipleri Örnek, Çankaya, Ankara. (URL-35)

Şekil 5: Kumru Ankara Konutu Eylem Şeması

Kumru Ankara konut projesine ait eylem şeması, özel üretim yaklaşımının iç mekân organizasyonuna yansıyan niteliklerini belirgin biçimde ortaya koymaktadır. Giriş holünden itibaren mekânlar arasında kurulan çok yönlü ve işlevsel bağlantılar, standart planlardan sapılarak kullanıcıya özgü çözümler üretildiğini göstermektedir. Mekânlar arasındaki akışın esnekliği, dolaşımın sadece koridorla sınırlı kalmayıp hol, salon ve balkon gibi geçişli alanlarla desteklenmesi, özel üretimin sunduğu mekânsal çeşitliliğin bir sonucudur. Bu bütüncül yaklaşım, kullanıcının ihtiyaç ve beklentilerine göre şekillenen bir iç mekân deneyimi sunarken, seri üretimden farklı olarak standart tekrar yerine bireyselleştirilmiş çözümleri ön plana çıkarmaktadır. Dolayısıyla Kumru Ankara, estetik ve işlevsellik dengesi gözetilerek detaylandırılmış özel üretim bir konut tasarımının tipik bir örneği olarak değerlendirilebilir.

Analiz	Açıklama
Plan tipi	1+1'den 6+1'e kadar farklı daire seçenekleri sunulmaktadır.
Kapı ve Pencere Sistemleri	Alüminyum pencere sistemleri kullanılmıştır. Kapılarda lake uygulama tercih edilmiştir.
Tezgâh ve Mutfak Donanımı	Çimstone tezgâh / lake boya ve pvc kaplamalı mutfak dolabı kullanılmıştır.
Zemin ve Tavan Uygulamaları	Zeminlerde seramik ve laminat parke kullanılırken, tavanlarda alçıpan asma tavan kullanılmıştır.
Malzeme Seçimi	Orta - yüksek kalitede malzeme kullanılmıştır.

Sosyal Donatılar	Projede fitness salonu, kapalı yüzme havuzu, sauna, çocuk oyun alanları ve seyir terası gibi sosyal alanlar bulunmaktadır. Ayrıca, Kumru Meydan'da çeşitli kafe ve restoranlar yer almaktadır.
Hedef Kullanıcı Kitlesi	Projede 1+1 ve 2+1 daireler, genç profesyoneller ve küçük aileler için; 3+1 ve üzeri daireler ise geniş aileler için tasarlanmıştır. Bu çeşitlilik, farklı yaşam tarzlarına hitap etmektedir
Üretim Yöntemi	Özel üretim, özelleştirilmiş modüler tasarımlar

Tablo 14: Kumru Ankara İç Mekân Analiz Tablosu.

Ankara merkezli nitelikli bir konut projesi olan *Kumru Ankara*'nın iç mekân donatıları ve üretim özellikleri analiz edilmiştir. Proje, farklı sosyoekonomik kullanıcı profillerine hitap eden plan tipleri, malzeme tercihleri ve üretim yöntemleri ile dikkat çekmektedir.

Proje kapsamında konut plan tipleri, 1+1'den 6+1'e kadar çeşitlenerek farklı yaşam tarzlarına ve kullanıcı gereksinimlerine yanıt verebilecek biçimde tasarlanmıştır. Bu çeşitlilik, genç profesyonellerden geniş ailelere kadar uzanan geniş bir hedef kullanıcı kitlesine ulaşmayı amaçlamaktadır. Özellikle alt metrajlı dairelerin genç bireyler ve küçük aileler için; daha büyük dairelerin ise kalabalık aile yapıları için kurgulanmış olması, projenin esnek kullanım potansiyelini göstermektedir.

Kapı ve pencere sistemleri açısından projede yüksek performanslı alüminyum pencere sistemleri kullanılmıştır. Bu tercihin hem yapısal dayanıklılık hem de ısı ve ses yalıtımı gibi işlevsel özellikler göz önünde bulundurularak yapıldığı anlaşılmaktadır. İç mekân kapılarında ise lake uygulamalı yüzey kaplamaları tercih edilmiş, bu da estetik bütünlük ve yüzey dayanımı açısından projenin nitelikli bir çizgide konumlandığını ortaya koymaktadır.

Tezgâh ve mutfak donanımı, çağdaş iç mekân tasarımına uygun şekilde çimstone tezgâhlar ile lake boya ve PVC kaplamalı mutfak dolaplarından oluşmaktadır. Bu bileşenler hem hijyenik kullanım hem de görsel nitelik açısından güncel konut standartlarını karşılamaktadır. Aynı şekilde zemin ve tavan uygulamaları da hem estetik hem de işlevsel özellikleriyle dikkat çekmektedir. Zeminlerde seramik ve laminat parke gibi farklı doku ve kullanım gereksinimlerine uygun malzemeler birlikte kullanılmış; tavanlarda ise alçıpan asma tavan çözümleriyle modern bir iç mekân atmosferi oluşturulmuştur.

Malzeme seçimi genel olarak orta ile yüksek kalite aralığında değerlendirilmekte olup, projenin hem ekonomik hem de estetik beklentileri karşılayan bir düzeyde tasarlandığını göstermektedir. Özellikle yapı içi bitiş malzemelerinde estetik değerlerin ve kullanıcı konforunun gözetildiği görülmektedir.

Projede fitness salonu, kapalı yüzme havuzu, sauna, çocuk oyun alanları ve seyir terası gibi nitelikli sosyal alanlar yer almakta; bu da kullanıcıların yalnızca barınma değil, aynı zamanda sosyal yaşama katılım ihtiyaçlarını da karşılamayı hedeflemektedir. Ayrıca, proje bünyesinde yer alan Kumru Meydan, kafe ve restoran işlevleriyle kamusal yaşamla bütünleşmeyi desteklemektedir.

Üretim yöntemi bakımından proje özel üretim yaklaşımıyla gerçekleştirilmiş; kullanıcı taleplerine göre özelleştirilebilen modüler tasarım ilkeleri benimsenmiştir. Bu yaklaşım, seri üretim konutlardan farklı olarak her birimin belirli düzeyde bireyselleştirilebilmesini mümkün kılmakta ve konut kullanıcılarına mekânsal kimlik kazandırmaktadır.

Kuzu Effect Konutları

Kuzu Effect Konutları, Ankara'nın Oran semtinde konumlanan, Emre Arolat Mimarlık tarafından tasarlanmış ve lüks segmentte yer alan bir karma kullanım projesidir. Mimari yaklaşımı ve iç mekân tasarımı, projeyi standart seri üretim kalıplarının ötesine taşıyan nitelikler barındırır.

Görsel 37: Kuzu Effect, Çankaya, Ankara. (URL-36)

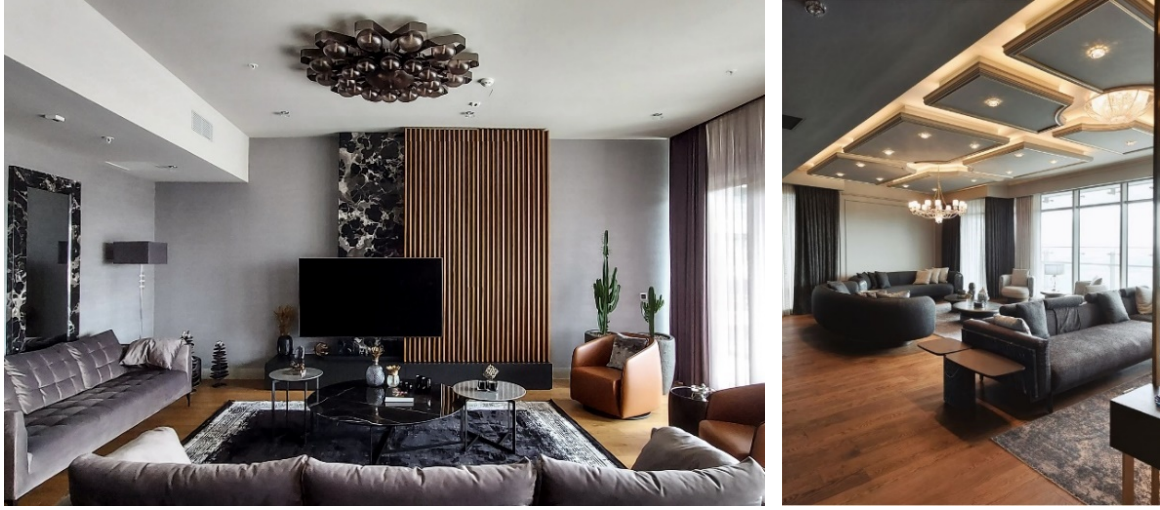
Cephe tasarımı, plan kurgusu ve iç mekân detayları yüksek estetik değer taşıyan, kullanıcının beklenti ve yaşam tarzına göre şekillendirilebilen özgün çözümler sunar. Özellikle geniş metrekareli konutlar, penthouse daireler ve kullanıcıya özel iç mimari düzenleme olanakları, projeyi özel üretim kapsamında değerlendirmeyi mümkün kılar. Seçilen malzeme türleri, işçilik kalitesi ve konutlarda kullanılan teknolojik donanımlar da özel üretim anlayışının iç mekâna yansımalarını somutlaştırmaktadır. Kuzu Effect, hem mimari hem mekânsal açıdan bireyselleştirilmiş yaşam senaryoları sunabilen ve seri üretim yaklaşımının sınırlamalarını aşan bir örnek olarak öne çıkmaktadır.

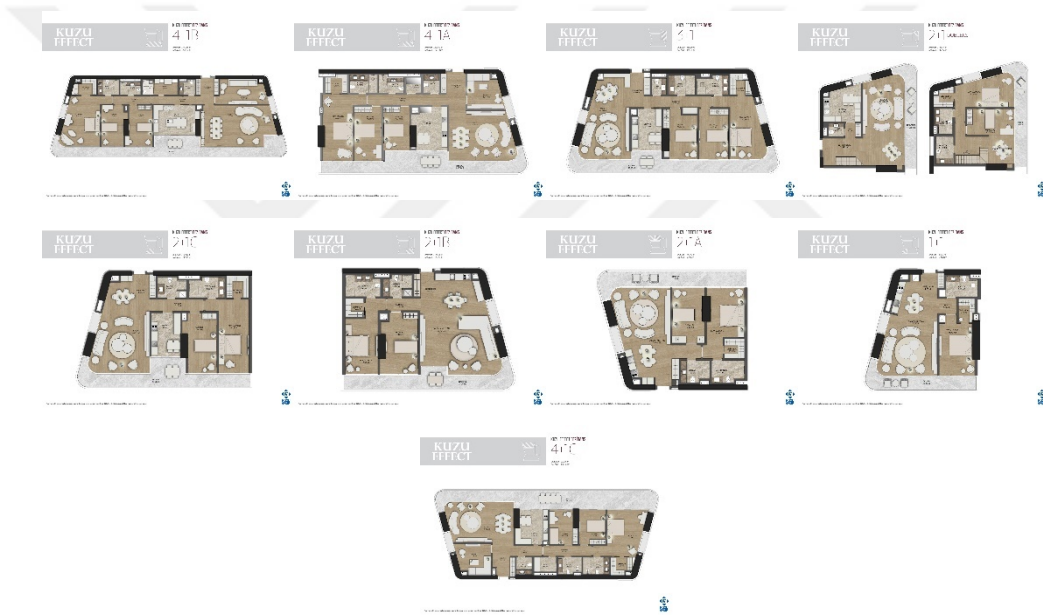
Görsel 38: Kuzu Effect İç Mekân, Çankaya, Ankara. (URL-37)

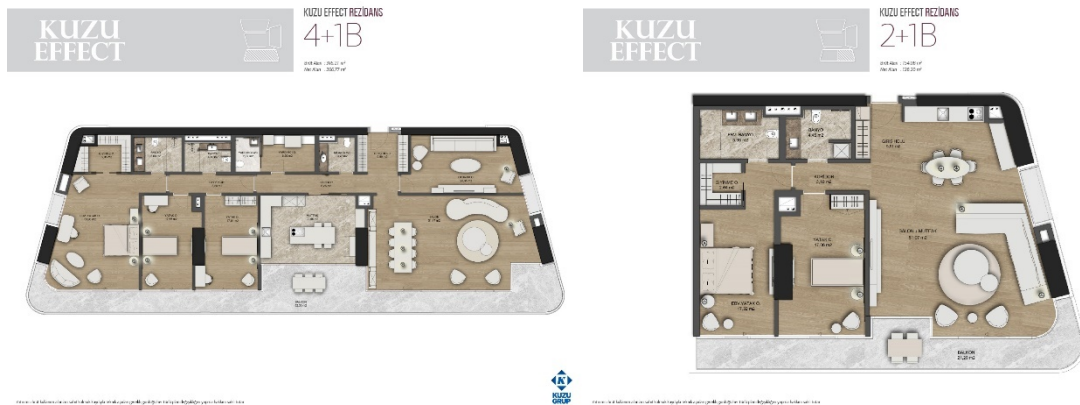
Görsel 39: Kuzu Effect İç Mekân, Çankaya, Ankara. (URL-38)

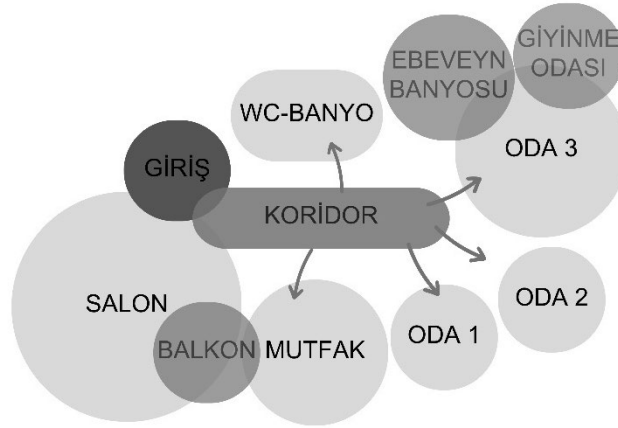
Görsel 40: Kuzu Effect İç Mekân, Çankaya, Ankara. (URL-39)

Görsel 41: Kuzu Effect İç Mekân Proje Tipleri, Çankaya, Ankara. (URL-40)

Görsel 42: Kuzu Effect İç Mekân Proje Tipleri Örnek, Çankaya, Ankara. (URL-41)

Şekil 6: Kuzu Effect Konutları Eylem Şeması

Kuzu Effect konutlarına ait eylem şeması, özel üretim yaklaşımının mekânsal organizasyondaki etkilerini açıkça yansıtmaktadır. Mekânda yer alan giyinme odası ve ebeveyn banyosu gibi özel alanlar, bireysel konforu ve mahremiyeti önceliklendiren bir yaşam düzeninin göstergesidir. Mutfak ve balkon gibi yarı kamusal alanların salonla doğrudan ilişkilendirilmiş olması hem sosyal etkileşimi hem de yaşam alanlarının geçirgenliğini desteklemektedir. Bu düzenleme, kullanıcıya işlevsel senaryolar çerçevesinde esnek kullanım olanakları sunar. Ayrıca mekânlar arasındaki yönlendirmeli ve akışkan bağlantılar, iç mekân deneyiminin sadece işlevsellik değil aynı zamanda estetik ve kullanıcı merkezli detaylarla zenginleştirildiğini ortaya koyar. Tüm bu özellikler, Kuzu Effect projesinin seri üretim mantığından farklı olarak, özel üretim ilkeleri doğrultusunda planlandığını ve lüks konut segmentine özgü bir mekânsal kalite sunduğunu göstermektedir.

Analiz	Açıklama
Plan tipi	1+1'den 6+1'e kadar farklı daire seçenekleri sunulmaktadır.
Kapı ve Pencere Sistemleri	Projede yüksek kaliteli alüminyum pencere sistemleri ve iç mekânlarda lake kapılar kullanılmıştır.
Tezgâh ve Mutfak Donanımı	Çimstone tezgâh / lake boya ve yüksek kalite pvc kaplamalı mutfak dolabı kullanılmıştır.
Zemin ve Tavan Uygulamaları	Zeminlerde seramik ve laminat parke kullanılırken, tavanlarda alçıpan asma tavan kullanılmıştır.
Malzeme Seçimi	Orta - yüksek kalitede malzeme kullanılmıştır.
Sosyal Donatılar	Kuzu Effect projesinde fitness salonu, kapalı yüzme havuzu, sauna, çocuk oyun alanları ve seyir terası gibi sosyal alanlar bulunmaktadır. Ayrıca, projede çeşitli kafe ve restoranlar yer almaktadır.

Hedef Kullanıcı Kitlesi	Projede 1+1 ve 2+1 daireler, genç profesyoneller ve küçük aileler için; 3+1 ve üzeri daireler ise geniş aileler için tasarlanmıştır. Bu çeşitlilik, farklı yaşam tarzlarına hitap etmektedir.
Üretim Yöntemi	Özel üretim, özelleştirilmiş modüler tasarımlar

Tablo 15: Kuzu Effect Konut İç Mekân Analiz Tablosu.

Kuzu Effect konut projesi, Ankara kent merkezine yakın konumuyla dikkat çeken, üst-orta ve yüksek gelir grubuna hitap eden, karma kullanım fonksiyonlarını barındıran bir konut yerleşkesidir. Proje, iç mekân tasarımı, yapı malzemesi tercihleri, sosyal donatı çeşitliliği ve kullanıcı profili açısından çağdaş konut üretim yaklaşımlarını yansıtmaktadır.

Konut birimlerinde 1+1'den 6+1'e kadar uzanan çeşitli daire planları sunulmuştur. Bu çeşitlilik, farklı kullanıcı profillerinin mekânsal gereksinimlerini karşılamaya yönelik esnek bir planlama anlayışını ortaya koymaktadır. 1+1 ve 2+1 gibi küçük metrekareli birimler, bekar bireyler ve genç profesyoneller için uygunken; 3+1, 4+1 ve daha büyük plan tipleri geniş aile yapısına uygun çözümler sunmaktadır. Bu durum, projeye hem bireysel hem de kolektif yaşam biçimlerini entegre eden bütüncül bir yerleşim anlayışı kazandırmaktadır.

Projede kullanılan yüksek kaliteli alüminyum pencere sistemleri, enerji verimliliği, uzun ömürlülük ve bakım kolaylığı gibi performans ölçütleri açısından günümüz yapı standartlarını karşılamaktadır. İç mekân kapılarında tercih edilen lake yüzey uygulaması ise hem estetik görünüm hem de yüzey dayanımı açısından modern iç mekân tasarım trendlerine uygundur.

Mutfaklarda kullanılan Çimstone tezgâhlar, kuvars esaslı kompozit yapısıyla yüksek dayanıklılık, hijyen ve estetik uyum sunmaktadır. Mutfak dolaplarında lake boya ve yüksek kalite PVC kaplama kullanılması, yüzey estetiğinin yanı sıra nem, ısı ve çizilmelere karşı dirençli bir donanım oluşturulmasını sağlamaktadır. Bu tercihler, kullanıcı memnuniyetini artırmaya yönelik işlevsel ve estetik bir denge kurmaktadır.

Zemin kaplamalarında seramik ve laminat parke kullanımı, ıslak hacim ve kuru hacim ayrımına uygun olarak yapılmış, bu da hem hijyen hem de kullanım konforu açısından rasyonel bir tercihtir. Tavanlarda uygulanan alçıpan asma tavan

sistemleri, hem aydınlatma sistemleriyle bütünleşik çözümler sunmakta hem de mekânsal estetik açısından çağdaş bir görünüm kazandırmaktadır.

Projede genel olarak orta ile yüksek kalite düzeyinde malzeme tercih edilmiştir. Bu malzeme seçimleri, uzun vadeli kullanım ömrü, bakım kolaylığı ve kullanıcı konforunu gözetilen bir yaklaşımı temsil etmektedir. Ayrıca, maliyet-performans dengesinin gözetildiği ve estetik-işlevsellik ilişkisi arasında bütünlük sağlandığı görülmektedir.

Kuzu Effect projesi, geleneksel konut anlayışının ötesine geçerek kapsamlı sosyal donatı alanlarıyla donatılmıştır. Projede fitness salonu, kapalı yüzme havuzu, sauna, çocuk oyun alanları ve seyir terası gibi olanaklar mevcuttur. Bunun yanında, projede yer alan kafe ve restoran alanları, kullanıcıların sosyal etkileşimini artırmakta ve yarı kamusal alan deneyimini güçlendirmektedir. Bu bağlamda proje, yalnızca konut değil aynı zamanda yaşam alanı sunmayı amaçlamaktadır.

Farklı plan tiplerinin sunulması, projede heterojen bir kullanıcı kitlesine hitap etme stratejisinin benimsendiğini göstermektedir. Küçük tip daireler genç profesyoneller ve çekirdek aileler için uygunken, daha büyük tipolojiler geniş aile yapıları düşünülerek tasarlanmıştır. Bu çeşitlilik, konutun farklı yaşam tarzlarına entegre olabildiğini sağlamaktadır.

Kuzu Effect, seri üretim mantığından uzak, özel üretim anlayışıyla geliştirilmiştir. Özelleştirilmiş modüler tasarım ilkeleri doğrultusunda inşa edilen proje, esnek yapı modülleri ile hem mekânsal hem de estetik açıdan yüksek kalite hedeflemiştir. Bu üretim modeli, bireysel kullanıcı tercihlerini dikkate alan esnek çözümlerin uygulanmasına olanak sağlamaktadır.

Kriter	Kumru Ankara	Kuzu Effect Konutları
Üretim Türü	Özel üretim	Özel üretim
Konum	Kızılay, Çankaya	Oran, Çankaya
Mimari Tasarım	Modern, yüksek katlı şehir rezidansı	Mimari kimliği güçlü, karma kullanım
Planlama Esnekliği	Yüksek – kullanıcı odaklı	Yüksek – farklı konut tipleri, isteğe özel revizyonlar
Malzeme ve Detay Kalitesi	Üst düzey	Üst düzey, tasarım odaklı

Kişiselleştirme İmkânı	Mevcut	Yüksek – kullanıcıya özel çözümler
Sosyal Donatı / Peyzaj	Sınırlı – şehir merkezi	Karma kullanım (rezidans, alışveriş, yeşil alan)
Konut Tipolojisi	1+1 – 4+1 arası farklı tipler	1+1'den geniş metrekareli penthouse'lara kadar
Konut Yoğunluğu	Düşük	Orta – yüksek (karma kullanım etkisi)
Hedef Kullanıcı Profili	Üst segment, çalışan bireyler	Üst segment – bireysel ya da yatırım amaçlı kullanıcılar
Mimari Kimlik	A Tasarım / Özgün cephe ve kütle tasarımı	Emre Arolat / Çağdaş mimarlık yaklaşımı

Tablo 16: Özel Üretim Mekân Örnekleri.

Mekânsal Nitelik Açısından Karşılaştırma

Ankara'nın iki nitelikli konut projesi olan Kumru Ankara ve Kuzu Effect Konutları örnekleri analiz edilmiş; her iki proje de üst gelir grubuna hitap eden, özel üretim ve mimari tasarım odaklı yaklaşımları ile dikkat çekmiştir. Ancak konum, tasarım karakteri, kullanıcı profili ve planlama esnekliği gibi açılardan özgün farklılıklar barındırmaktadır. Her iki proje de özel üretim konut yaklaşımıyla tasarlanmış ve inşa edilmiştir. Bu durum, seri üretimin standartlaştırılmış yapısının aksine, kullanıcının ihtiyaç ve beklentilerine duyarlı, esnek ve nitelikli çözümler üretme amacını yansıtmaktadır.

Kumru Ankara, Ankara'nın merkezî bir noktası olan Kızılay–Çankaya aksında yer almakta olup, kent içi ulaşım ağlarına ve hizmet birimlerine yakınlığı ile öne çıkmaktadır. Buna karşılık, Kuzu Effect Konutları, Çankaya'nın Oran semtinde konumlanarak daha çok prestijli ve planlı bir kentsel yerleşim bölgesinde konumlanmış, mekânsal olarak daha geniş sosyal alanlar sunabilecek bir çevresel bağlam içinde konumlandırılmıştır. Konum farklılığı, sosyal donatı olanakları ve peyzaj kararları üzerinde de doğrudan etkilidir. Kumru Ankara projesi, modern ve yüksek katlı bir şehir rezidansı anlayışına dayalı olarak tasarlanmıştır. Bu yapı tipi, şehir merkezinde yaşayan çalışan bireylerin yaşam alışkanlıklarına uygun, kompakt ve fonksiyonel çözümler sunmaktadır. Kuzu Effect projesi ise çağdaş mimarlığın önemli temsilcilerinden Emre Arolat imzasını taşıyan, karma kullanım işlevlerini bir araya getiren ve mimari kimliği belirgin bir yapı kompleksi olarak öne çıkmaktadır.

Bu açıdan Kuzu Effect, kent estetiğine ve mimari bütünlüğe katkı sunan bir tasarım anlayışı benimsemektedir.

Her iki projede de planlama esnekliği yüksek düzeydedir. Kumru Ankara'da kullanıcı odaklı plan seçenekleri mevcutken, Kuzu Effect'te hem konut tipi çeşitliliği hem de iç mekân düzeyinde kullanıcıya özel düzenleme imkânları sunulmaktadır. Kuzu Effect, bu açıdan kişiselleştirme imkânları bakımından daha geniş bir esneklik sağlamaktadır. Bu esneklik, kullanıcı memnuniyetini artıran önemli bir nitelik olarak değerlendirilmektedir. Her iki projede de üst düzey malzeme kullanımı ve detay kalitesi söz konusudur. Kumru Ankara, şehir merkezinde yer alması nedeniyle kompakt ve etkin malzeme çözümleri sunarken, Kuzu Effect'te mimari estetikle bütünleşmiş, detaylara duyarlı, tasarım odaklı uygulamalar öne çıkmaktadır. Bu durum, kullanıcı deneyimini artıran nitelikli iç mekân kurgularının oluşturulmasını sağlamaktadır.

Kumru Ankara projesi şehir merkezindeki konumu nedeniyle sosyal donatı alanları açısından sınırlı olanaklar sunmaktadır. Buna karşın Kuzu Effect, karma kullanım yapısı sayesinde rezidans birimlerinin yanı sıra ticari alanlar, yeşil alanlar ve sosyal tesisleri bir arada sunarak kullanıcıya geniş kapsamlı yaşam çevreleri sağlamaktadır. Bu durum, fiziksel çevre kalitesi ve mekânsal deneyim açısından Kuzu Effect projesini daha avantajlı hâle getirmektedir.

Kumru Ankara, 1+1'den 4+1'e kadar değişen kompakt ve fonksiyonel daire planları ile kullanıcıya hitap ederken; Kuzu Effect, 1+1'den başlayarak büyük metrekaireli lüks penthouse dairelere kadar uzanan bir çeşitlilik sunmaktadır. Bu geniş spektrum, farklı ekonomik ve sosyal statüdeki kullanıcıları aynı proje içinde barındırmaya olanak sağlamaktadır.

Kumru Ankara projesi, düşük yoğunluklu bir yapılaşma anlayışı benimserken, Kuzu Effect karma kullanım işlevi nedeniyle orta-yüksek yoğunlukta bir yapı düzenine sahiptir. Bu durum, mekânsal organizasyon ve ortak alan kullanım biçimlerinde farklılıklar yaratmaktadır. Her iki proje de üst segment kullanıcıları hedeflemektedir. Kumru Ankara, özellikle şehir merkezinde yaşayan, çalışan ve bireysel yaşamı tercih eden kullanıcılar için uygundur. Kuzu Effect ise hem bireysel yaşam hem de

yatırım amaçlı konut alıcılarına hitap eden bir yapıya sahiptir. Bu yönüyle Kuzu Effect, çok yönlü kullanım senaryolarına açık bir kullanıcı kitlesi barındırmaktadır.

Kumru Ankara projesi, A Tasarım tarafından geliştirilmiş olup özgün cephe düzenlemeleri ve kütle kompozisyonuyla kent silüetine katkı sağlamaktadır. Kuzu Effect ise uluslararası tanınırlığa sahip mimar Emre Arolat tarafından tasarlanmış olup, çağdaş mimarlık ilkelerini kent yaşamına entegre eden özgün bir mimari yaklaşım sergilemektedir. Her iki proje de üst düzey konut kullanıcılarına yönelik, nitelikli ve çağdaş mimari anlayışa sahip yapılar olmakla birlikte; Kumru Ankara, merkezi konum avantajıyla kompakt şehir yaşantısını; Kuzu Effect ise çok işlevli, geniş donatılı ve estetik mimarili bir yaşam deneyimini temsil etmektedir.

Seri ve Özel Üretim Mekanların Ortak ve Ayrılan Yönleri

Seri ve özel üretim mekân incelemelerinde verilen örnek mekanların ortak ve ayrılan yönleri aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Ortak Yönler	Açıklama
Temel Konut Fonksiyonları	Her iki üretim türü de barınma, mahremiyet, dinlenme, yemek pişirme gibi temel yaşamsal ihtiyaçlara yanıt verir.
Plan Tipolojileri	1+1, 2+1, 3+1 gibi yaygın konut tipolojileri her iki türde de bulunabilir.
Donatı Gereksinimleri	Mutfak, banyo, depo gibi işlevsel alanlar her iki türde de standart olarak yer alır.
Yönetmeliklere Uygunluk	Her iki üretim türü de genellikle yapı ve kullanım yönetmeliklerine uygun olarak tasarlanır.
Konut Kullanıcısı Beklentileri	Konfor, güvenlik, mahremiyet, estetik gibi kullanıcı talepleri tüm konut tiplerinde ortaktır.

Tablo 16: Seri ve Özel Üretim Mekanların Ortak Yönleri.

Konut mimarisi, üretim biçiminden bağımsız olarak temel yaşamsal işlevleri yerine getirmek üzere yapılandırılan bir sistemdir. Bu doğrultuda, seri üretimle gerçekleştirilen toplu konutlar ile özel üretim kapsamında ele alınan bireysel konutlar arasında çeşitli biçimsel, işlevsel ve kullanıcı odaklı farklar bulunmakla birlikte; her iki türde de ortak bazı mekânsal ve tasarımsal ilkelerin varlığı dikkat çekmektedir. Konutun birincil amacı olan barınma, üretim biçiminden bağımsız olarak tüm konut tiplerinde geçerlidir. Kullanıcıların mahremiyet, dinlenme, yemek hazırlama ve günlük yaşam ihtiyaçlarını karşılayacak işlevsel alanlara sahip olma beklentisi hem seri üretim hem de özel üretim konutlarda ortaklaşa karşılanan temel

gereksinimlerdir. Bu durum, konutu yalnızca fiziksel bir yapı olmaktan çıkarıp, kullanıcıların günlük yaşam pratiklerini destekleyen yaşanabilir bir ortam haline getirmektedir. Modern konut tasarımında, farklı yaşam senaryolarına cevap verebilecek 1+1, 2+1, 3+1 gibi plan tipolojileri hem toplu hem bireysel üretim süreçlerinde yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu tipolojiler, kullanıcı sayısına, yaşam tarzına ve konutun konumlandığı bağlama göre çeşitlilik gösterebilir; ancak her iki üretim türü de bu plan kurgularını mekânsal organizasyonun temel bileşenleri olarak kullanmaktadır. Bu durum, konut mimarisinde standartlaşmış mekânsal modellerin evrenselliğini ortaya koymaktadır.

Konut içinde yer alması gereken işlevsel birimler – mutfak, banyo, depo gibi servis alanları – her iki üretim biçiminde de zorunlu olarak bulunmakta ve benzer kullanım senaryolarını karşılamaktadır. Bu alanlar, kullanıcı konforunun ve işlevsel sürekliliğin sağlanması açısından vazgeçilmez niteliktedir. Bu gereksinimlerin sağlanması, konutun yaşanabilirliğini belirleyen temel kriterlerden biri olup, mekânsal organizasyon üzerinde doğrudan etkili olmaktadır.

Hem seri üretim hem de özel üretim konutlar, yürürlükteki imar, yapı ve kullanım yönetmeliklerine uygun olarak tasarlanmak zorundadır. Bu durum, güvenlikten yangın tedbirlerine, erişilebilirlikten yapı fiziğine kadar çok sayıda teknik gerekliliği kapsamaktadır. Mevzuata uygunluk, yalnızca yasal zorunluluk değil, aynı zamanda yapının sürdürülebilirliği ve kullanıcı güvenliği açısından da kritik bir tasarım kriteridir.

Konut üretim süreci ne denli farklılaşırsa farklılaşsın, kullanıcıların temel beklentileri çoğunlukla ortaktır. Bu beklentiler arasında konfor, güvenlik, mahremiyet, işlevsellik ve estetik değerler ön plana çıkmaktadır. Kullanıcıların yaşam kalitesini belirleyen bu kriterler hem toplu konutlarda hem de bireysel konutlarda mimari tasarım sürecini yönlendiren temel ölçütler arasında yer alır.

Konut mimarisi, üretim yöntemleri açısından farklılıklar barındırsa da kullanıcının yaşamsal ihtiyaçlarına yanıt verme amacı doğrultusunda belirli ortak normlara dayanmaktadır. Plan tipolojileri, temel donatılar, yapı yönetmeliklerine uygunluk ve kullanıcı beklentileri, konutun hangi biçimde üretildiğinden bağımsız olarak, mimari tasarımın ortak referanslarını oluşturmaktadır. Bu bağlamda, konut tasarımında

süreklilik gösteren bu temel ilkeler, mekânın işlevsel ve yaşanabilir niteliklerini güvence altına almaktadır.

Ayrılan Yönler	Seri Üretim Mekân	Özel Üretim Mekân
Tasarım Yaklaşımı	Tip proje, standartlaştırılmış çözümler.	Kullanıcıya özel, özgün tasarım
Kullanıcı Katılımı	Kullanıcı üretim sürecine genellikle dâhil değildir	Kullanıcı, tasarım sürecine aktif katılabilir
Plan Esnekliği	Esnek olmayan, sabit plan kurgusu	İhtiyaca göre şekillendirilebilen planlar
Malzeme ve İşçilik Kalitesi	Orta veya düşük kalite, maliyet odaklı	Yüksek kalite, detaylı işçilik ve özelleştirme imkânı
Kişiselleştirme	Sınırlı (ancak sonradan kullanıcı müdahalesi ile yapılabilir)	Tasarım aşamasından itibaren kişisel tercihlere açık
Mimari Kimlik	Daha hızlı, daha düşük maliyetli	Mimari karakteri belirgin, özgün kimlik
Üretim Süresi ve Maliyeti	Daha kısa sürede, genellikle daha düşük maliyetli	Daha uzun sürede, genellikle daha yüksek maliyetli
Konut Yoğunluğu	Toplu kullanım alanlarına yönelik, standart donatılar	Daha az yoğunluklu, bireysel ya da küçük gruplu yerleşim

Tablo 17: Seri ve Özel Üretim Mekanlarının Ayrılan Yönleri.

Konut mekânlarının üretim biçimleri, yalnızca yapım teknolojilerini değil; aynı zamanda tasarım yaklaşımı, kullanıcı katılımı, malzeme kalitesi, plan esnekliği ve mimari kimlik gibi birçok parametreyi doğrudan etkilemektedir. Bu bağlamda, seri üretim ve özel üretim konut mekânları arasında temel farklılıklar bulunmaktadır.

Seri üretim konutlarda, genellikle tip projelere dayalı, standartlaştırılmış ve yinelenebilir planlama stratejileri benimsenmektedir. Bu yaklaşım, büyük ölçekli üretimi mümkün kılmakla birlikte, mekânsal çeşitliliği ve özgünlüğü sınırlandırmaktadır. Buna karşılık, özel üretim konutlar kullanıcının yaşam tarzına, ihtiyaçlarına ve bağlamsal koşullara özel olarak geliştirilen özgün tasarım çözümleri sunar. Bu fark, tasarım sürecinin kullanıcı odaklılığı ve bağlam duyarlılığı açısından temel bir ayrışma noktasıdır.

Seri üretim uygulamalarında konutlar genellikle tasarlandıktan sonra kullanıcıya sunulur ve kullanıcı üretim sürecine aktif olarak dâhil olamaz. Bu durum, kullanıcıların konut üzerindeki kontrolünü sınırlandırmaktadır. Özel üretim konutlarda ise kullanıcı, tasarım sürecinin önemli bir parçasıdır. Mekân organizasyonu, malzeme seçimi ve fonksiyonel kurgular kullanıcıyla birlikte

şekillendirilir; bu da kullanıcı memnuniyetini ve mekânsal aidiyeti artıran bir unsurdur.

Seri üretim konutlarda plan kurguları büyük ölçüde sabit ve tekrarlıdır; esnekliği sınırlıdır. Bu durum, kullanım çeşitliliğini ve mekânsal dönüşümü zorlaştırmaktadır. Buna karşın özel üretim konutlarda planlar, kullanıcı tercihleri doğrultusunda şekillendirilebilen ve dönüştürülebilen yapılar sergiler. Böylece zamana ve değişen yaşam senaryolarına uyum sağlayabilen mekânlar oluşturulabilir.

Seri üretim konutlarda genellikle maliyet-etkinliği yüksek, orta ya da düşük kaliteli malzemeler tercih edilir. Bu tercihler, üretim hızını artırmak ve birim maliyeti azaltmak amacıyla yapılır. Özel üretim konutlarda ise yüksek kaliteli malzeme kullanımı, detay çözümlerinde özen ve el işçiliği düzeyinde işçilik söz konusudur. Bu durum, estetik ve dayanıklılık açısından özel üretimi ön plana çıkarmaktadır.

Seri üretim konutlar, sınırlı kişiselleştirme imkânı sunar; kullanıcılar ancak konut tesliminden sonra, sınırlı müdahalelerle değişiklik yapabilir. Özel üretim konutlarda ise kişiselleştirme, tasarım sürecinin başlangıcından itibaren mümkündür. Renk, doku, mekân organizasyonu ve donatılar gibi birçok bileşen, bireysel tercihlere göre belirlenebilir.

Seri üretim uygulamaları genellikle tekrarlayan, düşük maliyetli ve işlevsel mimari çözümler sunar. Bu nedenle özgün mimari kimlik geliştirme potansiyeli düşüktür. Özel üretim konutlar ise, genellikle ayrışan cephe tasarımları, farklı yapı formasyonları ve güçlü bir mimari karakter ile dikkat çeker. Bu durum, konutun mimari temsili ve kent dokusundaki konumlanışı açısından önemlidir.

Seri üretim, yüksek yoğunluklu yerleşim blokları aracılığıyla daha kısa sürede ve düşük birim maliyetle konut üretimini mümkün kılar. Özel üretim konutlar ise, tasarım ve inşaa süreçlerinin detaylı olması nedeniyle genellikle daha uzun sürede ve daha yüksek maliyetle tamamlanmaktadır. Bu durum, üretim biçimini seçen yatırımcı ya da kullanıcı profiline göre belirleyici bir etkidir.

Seri üretim uygulamaları, yüksek yoğunluklu yapılaşma biçimleriyle toplu yaşam alanları oluşturur. Bu yapılarda donatılar da genellikle toplu kullanım odaklıdır. Özel üretim konutlarda ise daha düşük yoğunluklu, bireysel ya da sınırlı sayıda kullanıcının yaşadığı yerleşim kurguları tercih edilir. Bu yaklaşım, kullanıcıya daha fazla mahremiyet ve özel alan imkânı sağlar.

Seri ve özel üretim konut mekânları, farklı üretim mantıkları, tasarım stratejileri ve kullanıcı ilişkileri doğrultusunda şekillenmektedir. Seri üretim, ekonomik, hızlı ve standart çözümler sunarken; özel üretim, kişiselleştirilmiş, nitelikli ve bağlamsal yaklaşımları temsil etmektedir. Bu karşılaştırma, konut mimarisinde farklı üretim biçimlerinin mekânsal niteliğe, kullanıcı deneyimine ve mimari ifadeye nasıl etki ettiğini göstermesi bakımından önemlidir.

3.3. Seri ve Özel Üretime Uygun İç Mekân Tasarım Öğeleri

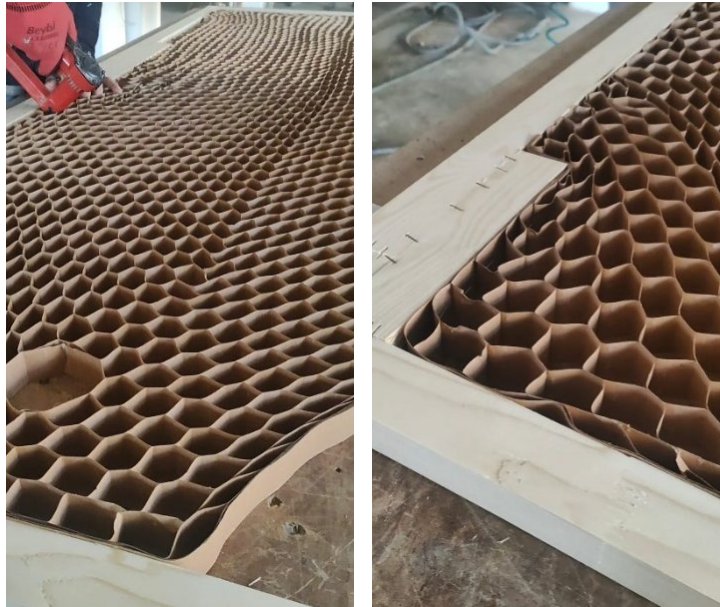
İç mekân tasarım sürecinde, seri üretim ya da özel üretim ürünlerin tercih edilip edilmeyeceği, tasarımın erken aşamalarında belirlenmekte ve bu karar, projenin genel bütünlüğüyle uyumlu olacak şekilde planlanmaktadır. Bu seçim sürecinde; proje yeri, fiziksel ve sosyo-kültürel bağlam, bütçe olanakları, zaman kısıtları ve uygulanabilirlik gibi çok sayıda etken belirleyici rol oynamaktadır. Hangi üretim tipinin tercih edileceği yalnızca estetik ya da işlevsel gerekliliklerle değil, aynı zamanda teknik ve lojistik kısıtlar doğrultusunda da şekillenmektedir.

Bu bağlamda, iç mekân uygulamalarında yaygın olarak karşılaşılan bazı temel ürün grupları üzerinden, seri üretim ve özel üretim arasındaki farklar somut biçimde gözlemlenebilmektedir. Aşağıda, iç mekân tasarımında sıklıkla kullanılan belirli ürünler seçilmiş; bu ürünlerin hem seri üretim hem de özel üretim biçimlerine yer verilmiş ve üretim süreçleri, tasarım aşamaları ve uygulama yöntemleri detaylı olarak açıklanmıştır. Bu değerlendirme, iç mekânda kullanılan ürünlerin yalnızca fiziksel niteliklerini değil; aynı zamanda kullanıcı deneyimine, mekânsal kaliteye ve sürdürülebilirliğe katkılarını da analiz etmeye olanak tanımaktadır. Böylece, tasarımcıların proje bazlı karar alma süreçleri daha rasyonel ve bağlama özgü temellere dayandırılabilir.

Kapılar

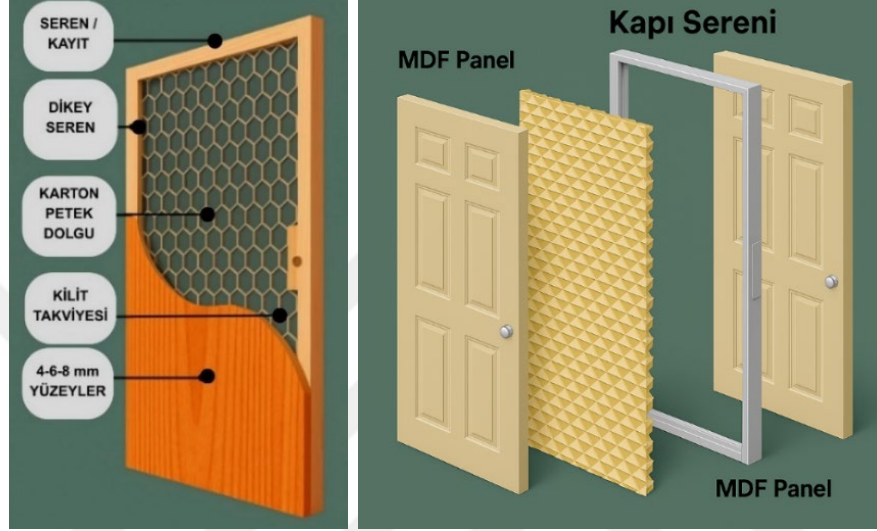
İç mekânda kullanılan kapıların iç aksamı genellikle ahşap olup dış yüzey kaplaması projeye göre değişkenlik göstermektedir. Kapının dış kaplamasını ahşap, lam, lake, membran gibi yüzeyler oluşturabilmektedir. Kapı oluşumunu sağlayan üç ana malzeme kapı kasası, kapı kanadı ve pervazlardır. Menteşe, kapı kolu, kilit, conta, stoper gibi malzemeler ise aksesuar olarak adlandırılan yan malzemelerdir.

Kapı kanadı üretim süreci, öncelikle serenlerin ölçülere göre boylanması ve konstrüksiyona hazır hale getirilmesiyle başlar. Tel zımba tabancası yardımıyla bu serenler birleştirilerek kapının iskeletini oluşturan kasnak çatkısı kurulur. Kapı kanadının alt kısmına, darbe ve deformasyonlara karşı dayanıklılığı artırmak amacıyla 35x45 mm ölçülerinde iki adet takviye seren (tekmelik) yerleştirilir. Ayrıca, kilit yuvalarını desteklemek için sağ ve sol kenara yaklaşık 40 cm uzunluğunda 35x45 mm ölçülerinde kilit takviye serenleri monte edilir. Kasnak içine ise kapı modeline göre kraft kâğıttan üretilmiş dolgu peteği veya masif dolgu malzemeleri yerleştirilir. Genellikle tercih edilen dolgu peteği, hafifliği, dayanıklılığı ve uygulama kolaylığı sayesinde öne çıkar. Bu petekler serenlere zımbalanarak sabitlenir (Bıçak ve Atar, 2017).

Görsel 43: İç Mekân Ahşap Kapı Dolgu Peteği Uygulaması. (Yazarın kendi arşivinden alınmıştır)

Kasnağın iç dolgu işlemi tamamlandıktan sonra, kapının her iki yüzeyi tutkallanarak özel panel kaplamalarla kaplanır. Bu kaplama işlemi, sıcak pres makinesinde yaklaşık 100–120°C sıcaklıkta, 5–6 bar basınçla 6 dakika uygulanarak tamamlanır. Pres sonrası elde edilen kapı kanadının kenarları temizlenir ve istenilen ölçülere göre ebatlanır. Son aşamada, kapı kanadının delik açma makinesinde kilit ve kapı kolu yuvaları açılır (Bıçak ve Atar, 2017).

Görsel 44: İç Mekân Ahşap Kapı Kanadı Katman Gösterimi. (URL-42)

İç mekân kapı kasaları, farklı kalınlıklardaki MDF ve papel tabakalarının çok katmanlı olarak preslenmesiyle, 36 mm, 41 mm ve 42 mm kalınlığında sandviç panel formunda üretilmektedir. Bu çok katlı yapı, kasalara sağlamlık kazandırır ve çalışmayı (çarpılma, eğilme) azaltır. Üretilen paneller, çoklu dilme makinesinde 210–220 cm arasında kesilir ve ardından 6 kafalı weining makinesine gönderilir. Bu makinada kasa şekillendirilir; pervaz montaj kanalları, fitil yuvası, lamba yuvası ve alt kertme gibi işlemler gerçekleştirilir. Kiriş açıklıkları pervaz ölçüsüne göre ayarlanır. Şekillendirilen ham kasalar, istenirse dekoratif kaplama ile sarılır ya da boya ile renklendirilir. Başlık birleştirmeleri 45° gönye şeklinde yapılır, vida yerleri açılır ve kasalar montaja hazır şekilde ambalajlanarak depolanır (Bıçak ve Atar, 2017).

Görsel 45: Kapı Kasası. (URL-43)

Kapı pervazları genellikle 4 mm HDF veya 9 mm MDF malzemeden üretilir. HDF, yüksek yoğunluğu sayesinde daha dayanıklıdır. Pervaz üretiminde ilk olarak, büyük levhalar ebatlama makinesine uygun uzunluğunda kesilerek desenleme makinesine gönderilir. Burada 220–260°C’de yapılan desenleme işlemi, yüzeye doğal ahşap görünümü kazandırır. 9 mm MDF pervazlarda genellikle 4 mm HDF yaka kullanılır. CNC ile işlenen MDF yüzeyler estetik bir görünüm kazanır. Pervaz parçaları çoklu dilme makinesinde enine kesilerek istenilen ölçülere getirilir. Ardından, L pervaz birleştirme makinesine alınır. Burada MDF ve HDF parçaları, 240°C’ye kadar ısıtılmış boncuk tutkalı ile yapıştırılarak L şeklinde birleştirilir. Son olarak, bu parçalar kenarları eşit şekilde kesilir ve PVC sarma makinasında kaplanır veya boyanarak kullanıma hazır hale getirilir (Bıçak ve Atar, 2017). Seri üretim kapılar, modern tesislerde yüksek teknoloji, otomasyon ve kalite kontrol süreçleriyle üretilir. Kapı üretim süreçleri teknoloji kullanımı ile standart ölçülerde, standart kalitede ve hızlı bir şekilde gerçekleşir. Fire ve hata oranı daha azdır.

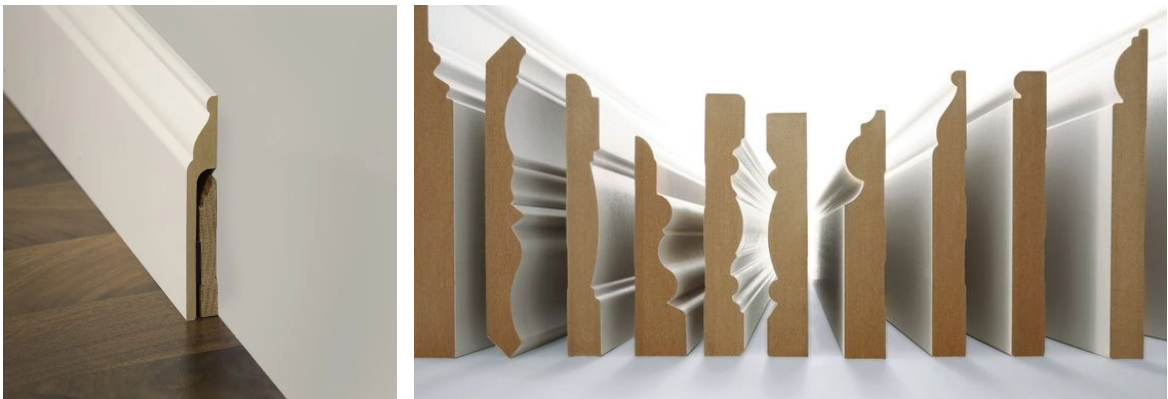

Görsel 46: Kapı pervazı. (URL-44)

Süpürgelikler

Süpürgelik yer döşemelerinde döşeme elemanı ile duvar arasındaki boşlukları kapatmak ve bütünlük oluşturmak için kullanılan elemanlara demektir. (Millî Eğitim Bakanlığı, 2011).

Süpürgelikler proje uygunluğuna göre kapı pervazı ile uyumlu malzemedен yapılabilmektedir. Genellikle projeye göre MDF, Masif ahşap, Pvc veya Alüminyum süpürgelikler tercih edilmektedir. MDF süpürgelikler en yaygın olanıdır çünkü işlenmesi kolaydır, yüzeyi pürüzsüzdür ve maliyeti düşüktür. Levha halindeki MDF, istenen kalınlık ve yükseklikte şeritler halinde çoklu dilme makinası ile kesilir. Kesilen MDF şeritler, profil makineleri (örneğin freze makineleri veya CNC sistemleri) yardımıyla dekoratif şekiller verilerek süpürgelik profiline dönüştürülür. Bu aşamada düz, klasik veya modern tasarımlar elde edilir. Profil verilen süpürgelikler yüzey düzgünlüğü için zımparalanır. Bu işlem otomatik zımpara makineleriyle yapılır. İki farklı üst yüzey işlemi uygulanabilir. Kaplama, süpürgeliklerin yüzeyi PVC, melamin, laminat veya doğal kaplama ile sarılır. Bu işlem genellikle sarma makinaları ile gerçekleştirilir. Boyama, bazı süpürgelikler, özellikle lake süpürgelikler, zımparalama sonrası astarlanır ve daha sonra boya kabinlerinde boyanır. Lake işlemi parlaklık ve pürüzsüzlük sağlar. Üretilen süpürgelikler, çizilmeye karşı koruyucu malzeme ile sarılır ve ambalajlanarak sevkiyata hazır hale getirilir.

Görsel 47: Süpürgelik. (URL-45)

Duvar Kaplama Panelleri

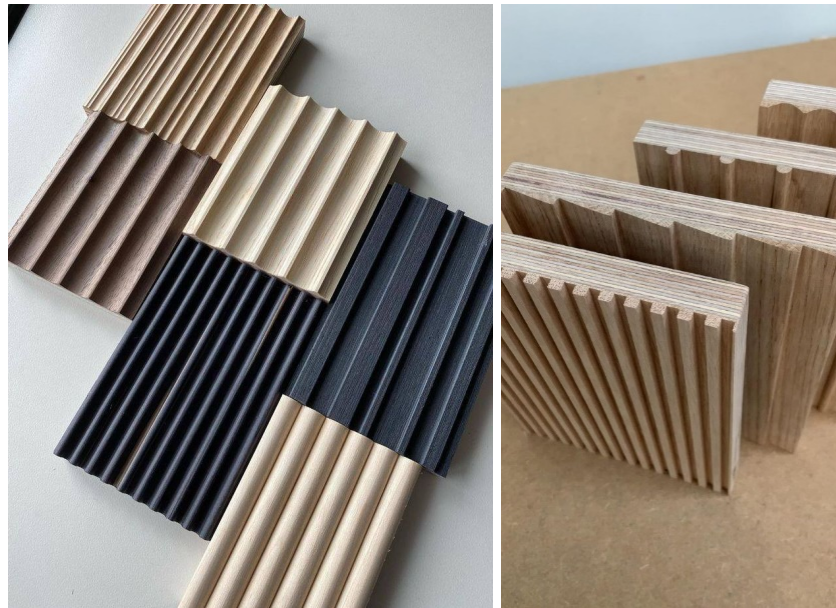
Duvar kaplama, iç mekânlardaki duvar yüzeylerinin farklı malzemelerle kaplanarak estetik, fonksiyonel ve koruyucu özellik kazanmasını sağlayan işlem olarak

tanımlanabilir. Günümüz teknolojisinde duvar kaplama amaçlı birçok farklı malzeme kullanılabilir. Burada ahşap duvar kaplama panelleri özel üretim ve seri üretim üzerine incelenmek istenmiştir.

Ahşap duvar kaplama masif ahşap, mdf, yonga levha gibi ürünlerden elde edilebildiği gibi pvc esaslı malzemelerden elde edilip ahşap görünüm verilebilmektedir. Projeye uygun boyutlarda seçilen ana malzeme birbirine geçirmeli olarak fuga veya lamba açılarak uygulanabilmektedir. Yüzey görünümü için;

- MDFLam veya SuntaLam malzemeler direkt ebatlanarak kullanılabilir (çeşitli desen seçeneği sunar),
- MDF üstü lake boya yapılabilir,
- MDF üzeri lake boya öncesi cnc ile desen verilebilir,
- MDF vb ürünler üzerine dijital baskı yapılabilir,
- Ahşap kaplamalı MDF'ler zımpara ve koruyucu üst yüzey işlemi ile kullanılabilir.

Bunlar ahşap malzeme ile duvar kaplama üretimi için bazı seçeneklerdir. Bu görünümler özel üretim ile hazırlanabildiği gibi seri üretim ile de elde edilebilir. Burada tercih projenin detayına, zamanına, maliyetine, kullanıcı isteğine göre şekillenebilmektedir.

Görsel 48: Duvar Kaplama Paneli. (URL-46)

Mobilyalar

İç mekân tasarımında mobilya, sadece estetik bir unsur değil, aynı zamanda işlevselliği, konforu ve kullanıcı deneyimini doğrudan etkileyen temel bir bileşendir. Sanayi devrimine kadar yerine ve kişiye özel tasarım anlayışı hakimken sanayi devrimiyle seri üretim yaygınlaşmış, standart ürün anlayışı gelişmiştir. Seri üretim ile üretilen ürünler daha ekonomik ve hızlı ulaşılabilir olmuştur.

Görsel 49: Seri Üretim Mobilya Örnekleri. (URL-47)

Görsel 50: Özel Üretim Mobilya Örnekleri. (URL-48)

Mobilya üretimlerinde seri ve özel üretim tercihleri projeye ve kullanıcıya göre değişiklik gösterebilmektedir. Günümüz teknolojisi ve ürün çeşitliliğinde istenilen her türlü ürüne hazır olarak ulaşabilmek mümkün olmaktadır. Fakat özel üretim iç mekân tasarımlarında proje ve mekân en iyi şekilde değerlendirilerek uygulama sağlanabilmektedir. Ürün seçiminde hangi üretim yöntemi kullanılacağı projeye ve kullanıcı taleplerine göre şekillenmektedir.

Seri ve Özel Üretime Uygun İç Mekân Tasarım Öğelerinde Ortak ve Ayrılan Yönler

Ortak Yönler	Açıklama
İç mekân elemanlarına çözüm sunma	Her iki üretim türü de kapı, süpürgelik, duvar paneli ve mobilya gibi iç mekân elemanlarını üretmek amacıyla geliştirilir. Temel işlevsel gereksinimlere (erişim, yüzey bitirme, depolama vb.) yanıt verir.
Tasarım, üretim ve uygulama zinciri içinde yer alma	Her iki üretim biçimi de iç mekânın bütüncül tasarımında belirli bir planlama, üretim ve uygulama süreci içinde konumlanır.
Kullanıcı gereksinimlerini karşılamayı hedefleme	Her iki sistem de sonuçta kullanıcı konforu, estetik beklentiler ve işlevsel ihtiyaçlara yanıt vermeyi amaçlar; yalnızca yöntemleri ve ölçekleri farklıdır.

Tablo 18: İç Mekân Öğelerinin Seri ve Özel Üretim Süreçlerinde Ortak Yönleri.

İç mekân tasarımında kullanılan üretim yöntemleri, farklı hedef kitlelere ve üretim ölçeklerine hizmet etse de seri üretim ve özel üretim yaklaşımları bazı temel yönleriyle ortak bir amaca hizmet etmektedir. Bu iki sistemin benzeştiği yönler, iç mekân tasarımının temel işlevleri, kullanıcı gereksinimlerine yanıt verme yetisi ve üretim süreçlerinin yapısal benzerlikleri çerçevesinde değerlendirilebilir.

Hem seri üretim hem de özel üretim sistemleri, iç mekânın fiziksel bileşenlerine yönelik çözüm üretmeyi amaçlar. Bu sistemler, kapı, süpürgelik, duvar paneli, dolap, masa ve sabit mobilyalar gibi elemanların tasarımı ve üretimi üzerine yapılandırılmıştır. Kullanıcının erişim, yüzey bitirme, depolama, mahremiyet sağlama ve kullanım kolaylığı gibi işlevsel gereksinimlerine yanıt verecek şekilde şekillendirilir. Bu bağlamda, her iki üretim biçimi de iç mekânda işlevsellik ile estetiğin dengelendiği bir yapı oluşturmayı hedefler.

Seri ve özel üretim sistemlerinin her ikisi de iç mekân tasarım sürecini yalnızca estetik bir üretim pratiği olarak değil, aynı zamanda bir planlama-üretim-uygulama döngüsü içinde ele alır. Tasarım aşamasından başlayarak malzeme seçimi,

detaylandırma, üretim ve son uygulamaya kadar tüm adımlar, iç mekânın bütüncül bir sistem olarak işlev görmesini sağlar. Bu yönüyle her iki yaklaşım da iç mekân elemanlarının yalnızca biçimsel değil, aynı zamanda teknik ve ergonomik açıdan da tutarlılıkla ele alınmasına imkân tanır.

Seri ve özel üretim yöntemleri arasında biçimsel ve operasyonel farklılıklar bulunsa da her iki sistemin nihai amacı kullanıcının mekândan beklentilerine yanıt vermektir. Bu beklentiler; konfor, güvenlik, estetik tatmin, işlevsellik ve sürdürülebilir kullanım gibi çok boyutlu gereksinimleri kapsar. Farklı ölçek ve maliyetlerde tasarlanan bu üretim biçimleri, kullanıcı memnuniyetini sağlamaya yönelik çözüm stratejileri geliştirir. Bu da kullanıcı merkezli bir yaklaşımın, her iki üretim biçiminde de temel alınan bir tasarım ilkesi olduğunu göstermektedir.

Ayrılan Yönler	Seri Üretim Mekân	Özel Üretim Mekân
Üretim Özelliği	Standart ölçü ve formlarda, hızlı ve toplu üretim yapılır. Fabrikasyon sistemle düşük hata payı hedeflenir.	Ölçü ve biçim açısından mekâna ve kullanıcıya özel üretim yapılır. Sipariş üzerine, yerinde ölçüm ile tasarlanır.
Maliyet	Düşük maliyetlidir. Endüstriyel üretim süreçleriyle zamandan ve malzemeden tasarruf edilir.	Yüksek maliyetlidir. Malzeme kalitesi ve el işçiliği maliyetleri artırır.
Üretim Süresi ve Depolama	Kısa sürede üretilebilir, depolama yapılabilir. Seri üretim sistemlerde zaman verimliliği ön plandadır.	Üretim süresi daha uzundur. Depolama yapılmaz; üretim doğrudan uygulama yerine yöneliktir.
Kalite Anlayışı	Sabit kalite standardı vardır, ancak malzeme kalitesi genellikle orta düzeydedir.	Kalite, kullanılan malzeme ve işçiliğe göre değişkenlik gösterir. Üst düzey çözümler sunabilir.
Kullanıcı Profili ve Tercih Alanları	Orta gelirli kullanıcılar, oteller, yurtlar, ofis gibi çoklu ve geçici kullanım alanlarında tercih edilir.	Üst segment kullanıcılar, villa, lüks konut ve rezidans gibi bireysel ve özgün alanlarda tercih eder.
Tasarım Esnekliği	Sınırlı tasarım esnekliği vardır. Kullanıcı kişiselleştirme şansı düşüktür.	Yüksek düzeyde kişiselleştirilebilir. Mekânın kimliğini yansıtacak şekilde tasarlanabilir.
Estetik ve Kültürel Katman	İşlevselliğe ve ekonomiğe odaklıdır. Estetik detaylar sınırlıdır.	Estetik ve kültürel anlam derinliği daha fazladır; özgünlük barındırır.

Tablo 19: İç Mekân Öğelerinin Seri ve Özel Üretim Süreçlerinde Ayrılan Yönleri.

İç mekân üretimi, farklı sosyoekonomik gereksinimlere ve teknik olanaklara bağlı olarak iki temel yaklaşım altında şekillenir: seri üretim ve özel üretim. Bu iki üretim biçimi hem tasarımın oluşum süreci hem de uygulama aşamasında birbirinden önemli ölçüde ayrılmaktadır. Seri üretim mekânlar, genellikle standart ölçülerde ve

tekrar eden formlarda üretilir. Fabrikasyon sistemlerle düşük hata payı hedeflenirken, üretimin endüstriyel ölçekte gerçekleştirilmesi sayesinde hız ve verimlilik ön plandadır. Buna karşın özel üretim mekânlar, kullanıcıya ve uygulama alanına özel ölçülendirilerek geliştirilir. Tasarım süreci yerinde gözlem, birebir ölçüm ve kullanıcı beklentilerine dayalı olarak yürütülür. Bu da her üretimi kendine özgü hâle getirir.

Seri üretim sistemleri, birim maliyeti düşürmeye yönelik kurgulanmıştır. Hammadde alımındaki toplu tedarik avantajı, otomasyon sistemlerinin kullanımı ve düşük işçilik maliyeti, maliyet etkinliğini artırır. Özel üretim ise el işçiliği, nitelikli iş gücü ve yüksek kaliteli malzemelerin kullanımı nedeniyle daha yüksek maliyetli bir üretim biçimidir. Ayrıca tasarım sürecinin uzunluğu ve detay çözümlenmeleri de maliyeti artıran unsurlar arasındadır.

Seri üretim sistemleri, zamandan tasarruf sağlamak amacıyla kısa sürede üretilebilir; modüler parçaların depolanarak bekletilmesi mümkündür. Bu yönüyle proje zamanlamasında avantaj sunar. Özel üretim ise genellikle sipariş üzerine, üretimden hemen sonra montaj hedefiyle gerçekleştirilir. Bu yaklaşım, üretim sürecini uzatmakla birlikte daha yerine özgü ve hassas çözümler ortaya koyar.

Seri üretimde belirli bir kalite standardı korunmaya çalışılır; ancak malzeme ve işçilik genellikle orta düzey kaliteye sahiptir. Bu üretim türü çoğunlukla işlevsellik ve ekonomik sürdürülebilirlik ilkeleriyle uyumludur. Öte yandan, özel üretim sistemlerde malzeme seçimi ve detay çözümleri projeye göre farklılık gösterir. Bu değişkenlik, mekân kalitesinde yüksek tasarım değeri taşıyan çıktılar elde edilmesini sağlar.

Seri üretim mekânlar, ağırlıklı olarak orta gelir grubu kullanıcılar, kolektif yaşam alanları (örneğin öğrenci yurtları, oteller, ofisler) veya kısa süreli kullanımlara yönelik alanlarda tercih edilir. Özel üretim mekânlar ise yüksek gelir grubuna hitap eden bireysel konutlar, villalar, rezidanslar ve tematik projelerde yer alır. Bu yönüyle kullanıcı profili üretim türünün belirleyici unsurudur.

Seri üretimde, önceden belirlenmiş kalıplar ve sınırlı tipoloji seçenekleri üzerinden tasarım yapılır. Bu durum kişiselleştirme imkânını kısıtlar. Oysa özel üretim

sistemlerde tasarımın her aşamasına kullanıcı talepleri entegre edilebilir. Bu da mekânın kişisel kimlik ve yaşam tarzı ile bütünleşmesini sağlar.

Seri üretim, genellikle işlevsellik ve maliyet optimizasyonu odaklı olduğundan, estetik detaylar sınırlı kalır. Bu sistem, kültürel ve bağlamsal referanslara fazla yer vermez. Öte yandan özel üretim tasarımlar, estetik değerlerin yanı sıra yerel bağlam, kültürel anlam ve mimari kimlik gibi kavramlarla zenginleştirilir. Bu durum, mekâna özgünlük ve karakter kazandırır.

Seri ve özel üretim mekân yaklaşımları, iç mekân tasarım ve uygulama süreçlerinde önemli kavramsal ve pratik farklılıklar barındırır. Seri üretim, ekonomik, hızlı ve çok kullanıcıya hitap eden çözümler sunarken; özel üretim, estetik değerleri, kullanıcı özgünlüğünü ve mekânsal kimliği ön planda tutar. Her iki sistem, kendi bağlamı içinde belirli avantajlar sunsa da tasarım kalitesi ve kullanıcı deneyimi açısından özel üretimin daha nitelikli çıktılar üretebildiği söylenebilir.

4. BÖLÜM: ANALİZ VE BULGULAR

4.1. Seri ve Özel Üretim Konut İç Mekanlarındaki Kullanımına İlişkin Karşılaştırmalı Analizi

Bu çalışma, konut iç mekânlarında seri ve özel üretim süreçlerinin tasarıma yansıyan niteliklerini karşılaştırmalı olarak analiz etmeyi amaçlamaktadır. Araştırma, nitel araştırma yöntemi çerçevesinde yürütülmüş olup, örnek olay incelemesi ve içerik analizi yöntemlerine dayanmaktadır. Çalışmada Ankara ilinde seçilmiş dört adet örnek konut projesi üzerinden inceleme yapılmıştır. Örnekler, üretim biçimi, konum, tipoloji ve belgelenebilirlik gibi ölçütler esas alınarak belirlenmiştir.

Analiz süreci şu başlıklarda yapılandırılmıştır:

- Yapısal ve mekânsal bileşenler: zemin, tavan, duvar gibi yatay ve dikey elemanlar
- Donatı elemanları: kapı, pencere, sabit mobilya ve kullanım donatıları
- Bağlantı ve birleşim detayları: malzeme geçişleri, birleşim noktaları
- Mekânsal plan organizasyonu: plan kurgusu, kullanım senaryoları, esneklik durumu

Elde edilen veriler, görsel dokümantasyon, plan çizimleri ve literatür taraması yoluyla toplanmış ve sistematik bir biçimde tablolaştırılarak değerlendirilmiştir. Karşılaştırmalı analiz yöntemi ile seri ve özel üretimin iç mekân kalitesine etkileri belirlenmeye çalışılmıştır.

Seri ve özel üretim yöntemleri, iç mekân tasarımında mekânsal kalite, kullanıcı deneyimi, malzeme seçimi ve detay çözümlenmeleri açısından belirgin farklar ortaya koymaktadır. Seri üretim, genellikle geniş kullanıcı kitlesine hitap eden, maliyet ve zaman avantajı gözetilen, standartlaşmış çözümler sunar; bu durum, iç mekânda planlama esnekliğinin sınırlı kalmasına ve bireysel taleplerin ikinci planda değerlendirilmesine neden olur (Yararel, 2013; İncedemir, 2022; Huseynov, 2024; Jain ve Bhandari, 2024). Öte yandan, özel üretim yaklaşımı, kullanıcı odaklı çözümler geliştirme, detayları kişiselleştirme ve estetik tercihlerde özgünlük sağlama imkânı sunar (Poldma, 2010; Süvari ve Çeliklepe, 2023; Güleç-Solak, 2017;

Gündüzlü ve Erçevik-Sönmez, 2020). Bu fark, özellikle malzeme kalitesi, işçilik düzeyi ve mekânsal kimlik açısından mekâna doğrudan yansır. Özel üretimde kullanıcı katılımı ve tasarım sürecindeki esneklik, iç mekânın bireye özgü bir yaşam alanına dönüşmesini sağlarken; seri üretimde ise işlevsellik, hız ve maliyet kontrolü ön plandadır. Dolayısıyla, iç mekân tasarım kararları üzerinde üretim yöntemi belirleyici bir rol üstlenir.

Aşağıdaki başlıklar çerçevesinde her iki üretim yöntemi ile üretilmiş örnek projeler değerlendirilecektir. Çalışmada toplam dört adet konut projesi seçilmiştir. İki tanesi seri üretim yaklaşımıyla tasarlanmış konutlar, iki tanesi ise özel üretim anlayışıyla tasarlanmış bir konutlardır. Örneklerin kapsamlı biçimde analiz edilmesi, üretim tiplerinin mekâna etkisinin karşılaştırmalı olarak değerlendirilebilmesini sağlayacaktır. Örnekler belirlenirken şu hususlara dikkat edilmiştir; Üretim Türü, Standartlaşma Düzeyi, Konut Büyüklüğü ve Tipolojisi, Malzeme ve İşçilik Kalitesi, Kullanıcı Profili, Konum, Erişilebilirlik ve Belgelenebilirlik.

Kriter	TOKİ Turkuaz Vadisi	Park Çiftlik Evleri	Kumru Ankara	Kuzu Effect Konutları
Üretim Türü	Seri üretim	Seri üretim	Özel üretim	Özel üretim
Konum	Yapracık, Etimesgut	Yenimahalle	Kızılay, Çankaya	Oran, Çankaya
Mimari Tasarım	Tip proje, tekrar eden bloklar	Modernize edilmiş tip bloklar	Çağdaş yüksek katlı tasarım	Mimari kimliği güçlü, karma kullanım
Planlama Esnekliği	Düşük	Kısmen sınırlı	Yüksek	Yüksek
Malzeme ve Detay Kalitesi	Standart	Orta	Üst düzey	Üst düzey
Kişiselleştirme İmkânı	Yok	Sınırlı	Mevcut	Yüksek
Sosyal Donatı / Peyzaj	Geniş ölçekli temel donatılar	Site içi sınırlı alan	Şehir merkezine entegrasyon	Karma kullanım (rezidans, AVM vb.)
Konut Tipolojisi	2+1, 3+1	3+1	1+1 – 4+1	1+1'den penthouse'a kadar
Kullanıcı Profili	Orta gelir grubu	Orta – üst gelir	Üst segment	Üst segment

Tablo 20: Karşılaştırmalı Mekân Analizi.

Bu çalışmada, konut üretim türlerine göre farklılaşan dört örnek mekân – TOKİ Turkuaz Vadisi, Park Çiftlik Evleri, Kumru Ankara ve Kuzu Effect Konutları – belirli mimari, mekânsal ve kullanıcı odaklı kriterler doğrultusunda karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Analiz kapsamında; üretim türü, konum, mimari tasarım yaklaşımı, planlama esnekliği, malzeme ve detay kalitesi, kullanıcıya tanınan kişiselleştirme imkânı, sosyal donatı alanları ve peyzaj düzenlemeleri, konut tipolojisi, yoğunluk düzeyi, hedef kullanıcı profili ve mimari kimlik gibi başlıklar değerlendirilmiştir.

TOKİ Turkuaz Vadisi ve Park Çiftlik Evleri, seri üretim anlayışıyla inşa edilmiş projeler olup, standartlaşmış yapı üretim tekniklerinin temsilcisi konumundadır. Bu projelerde planlama esnekliği sınırlı olup, özellikle Turkuaz Vadisi'nde tekrar eden tip blok planları ön plana çıkmaktadır. Malzeme kalitesi genellikle temel seviyede tutulmuş, kişiselleştirme olanaklarına ise sınırlı ya da hiç yer verilmemiştir. Sosyal donatılar açısından Turkuaz Vadisi, büyük ölçekli kamu odaklı donatılar sunarken, Park Çiftlik Evleri daha sınırlı bir site içi peyzaj ve donatı sistemine sahiptir.

Buna karşılık, Kumru Ankara ve Kuzu Effect Konutları özel üretim anlayışıyla geliştirilmiş projeler olup, kullanıcı ihtiyaçlarına yönelik esnek planlama çözümleri, yüksek standartlarda malzeme kullanımı ve özgün mimari yaklaşımlarla karakterize edilmektedir. Özellikle Kuzu Effect projesi, karma kullanım konseptiyle konut, ticaret ve sosyal alanları bütünleşik bir yapıda sunmakta, bu bağlamda çağdaş kent yaşamına entegre bir model önermektedir. Her iki özel üretim projesinde de kullanıcıya daha geniş kişiselleştirme olanakları tanınmakta, konut tipolojisi açısından da daha zengin seçenekler sunulmaktadır.

Konut yoğunluğu ve hedef kullanıcı profili bağlamında değerlendirildiğinde, seri üretim projeleri genellikle orta ve orta-alt gelir gruplarına hitap ederken, özel üretim projeleri daha çok üst gelir grubuna yönelik olarak tasarlanmıştır. Bu durum, projelerin mimari kimliği ve donatı düzeyleriyle doğrudan ilişkilidir. TOKİ projelerinde mimari kimlik genellikle standartlaşmış ve anonim yapılara işaret ederken, özel üretim projelerde özgün cephe tasarımları, farklılaşan plan organizasyonları ve tanınmış mimarların imzası öne çıkmaktadır.

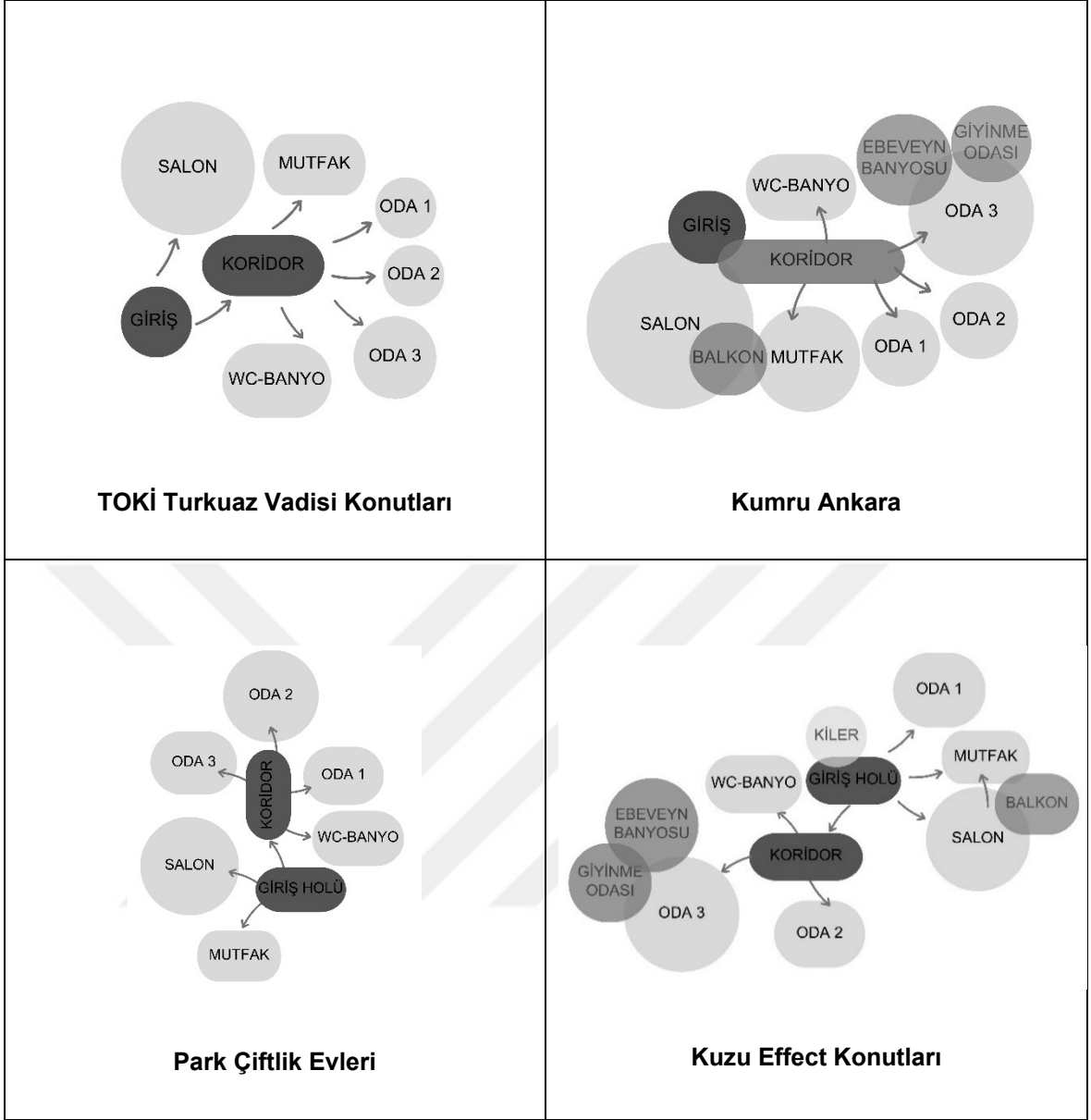
Bu karşılaştırmalı analiz, konut üretim türlerinin mekânsal organizasyon, kullanıcı deneyimi ve kentsel bağlam üzerindeki etkilerini ortaya koymakta; seri üretim ile

özel üretim yaklaşımlarının birbirinden farklı dinamiklerle şekillendiğini açıkça göstermektedir. Seri ve özel üretim konut anlayışlarının sadece üretim süreçleriyle değil, aynı zamanda tasarım kalitesi, kullanıcı deneyimi ve mimari temsil bakımından da önemli ölçüde ayrıştığını göstermektedir. Mimarlık disiplini açısından bu farklılıkların incelenmesi, çağdaş konut politikalarının ve iç mekân tasarım pratiklerinin geliştirilmesinde yol gösterici olacaktır.

4.2. Bulgular

İç mekân tasarımında seri üretim ve özel üretim yaklaşımları, tasarım sürecinin hem estetik hem de işlevsel boyutlarını önemli ölçüde etkiler. Bu iki yöntem arasındaki temel farklar; maliyet, tasarım süresi, kullanıcı memnuniyeti ve işlevsellik gibi kriterlerde belirginleşir.

Seri üretim, standartlaştırılmış ürünlerin hızlı ve ekonomik bir şekilde üretilmesini sağlar. Kullanıcı, mevcut ürünler arasından seçim yapar; bireysel isteklerin tasarıma müdahale imkânı sınırlıdır. Bu yöntem, özellikle çok kullanıcıli alanlar için pratik çözümler sunar olur (Yararel, 2013; İncedemir, 2022; Huseynov, 2024; Jain & Bhandari, 2024). Buna karşılık, özel üretim yaklaşımında, mekân kullanıcısının bireysel ihtiyaçları ve estetik tercihleri doğrultusunda özgün çözümler geliştirilir. Malzeme seçiminden mobilya tasarımına kadar her aşama kişiye özgüdür. Bu yöntem daha özgün, nitelikli ve kullanıcının kimliğini yansıtan iç mekânlar yaratılmasını sağlar; ancak maliyet, zaman ve emek açısından daha yoğun bir süreç gerektirir tanır (Poldma, 2010; Süvari ve Çeliktepe, 2023; Güleç-Solak, 2017; Gündüzlü ve Erçevik-Sönmez, 2020).

Şekil 7: Seri ve Özel Üretim Konut Eylem Şemaları

Çalışmada incelenen eylem şemaları, konut iç mekânlarının üretim biçimlerine bağlı olarak farklı mekânsal organizasyon stratejilerine sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Seri üretim kapsamında değerlendirilen TOKİ Turkuaz Vadisi ve Park Çiftlik Evleri, plan şemalarında işlevsel sadeliği ve tekrar edilebilirliği esas alan, merkezi koridor etrafında hiyerarşik olarak sıralanmış mekânlardan oluşmaktadır. Bu tip yapılarda mekânlar arası geçişler sınırlı ve doğrusal olup, üretim sürecinde standartlaşmayı ve maliyet etkinliğini ön planda tutmaktadır. Buna karşın, özel üretim olarak analiz edilen Kumru Ankara ve Kuzu Effect gibi projelerde ise, mekânsal ilişkiler daha karmaşık, çok yönlü ve kullanıcı odaklı bir yaklaşımla kurgulanmıştır. Bu projelerdeki eylem şemaları; ebeveyn banyosu, giyinme odası,

kiler gibi yardımcı ve özel alanların dahil edilmesiyle zenginleşmiş, mekânlar arası geçirgenlik ve kullanım senaryoları açısından esneklik sağlanmıştır. Bu bağlamda, üretim biçimiyle doğrudan ilişkili olarak iç mekân tasarımında planlama yaklaşımı, mekân çeşitliliği, mahremiyet düzeyi ve kullanıcıya tanınan hareket serbestliği gibi unsurların belirgin biçimde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kriter	Seri Üretim İç Mekânı	Özel Üretim İç Mekânı
Maliyet	Görece daha düşük	Görece daha yüksek
Zaman	Üretim ve uygulama süreci hızlı	Tasarım ve üretim süreci uzun
Tasarım Esnekliği	Sınırlı seçenekler	Yüksek esneklik ve özgün tasarım imkânı
Kullanıcı Katılımı	Az katılım (var olan ürünlerden seçim)	Yüksek katılım (bireysel istek ve ihtiyaçlar doğrultusunda)
Özgünlük	Düşük; standart ürünler	Yüksek; kişiye özel tasarlanmış ürünler
Üretim Hızı	Yüksek üretim ve hızlı tedarik	Yavaş; her ürün için ayrı üretim
Malzeme Seçenekleri	Standart malzeme kullanımı	Malzeme türü, renk ve doku açısından geniş seçenekler
Kalite	Genellikle endüstriyel standartta	El işçiliği veya özel üretim sayesinde daha yüksek kalite
Fonksiyonellik	Genel kullanıcı kitlesine hitap eden işlevsellik	Kullanıcının spesifik ihtiyaçlarına göre optimize edilen fonksiyonlar

Tablo 21: Seri Üretim Özel Üretim Karşılaştırmalı Analiz.

Bu çalışma kapsamında, konut iç mekânlarında kullanılan seri üretim ve özel üretim yaklaşımları, belirlenen kriterler doğrultusunda karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular, üretim türlerinin mekânın fiziksel, işlevsel ve estetik özellikleri üzerinde önemli farklar yarattığını ortaya koymaktadır. Seri üretim iç mekânlar, önceden tanımlanmış standart sistemlerin kullanımı sayesinde düşük maliyetli ve kısa süreli uygulamalar sunmaktadır. Bu yaklaşım, özellikle büyük ölçekli toplu konut projelerinde zaman ve bütçe kısıtlarına uygun çözümler sağlamaktadır. Özel üretim mekânlar ise kullanıcıya özel tasarım süreçleri, detaylandırma ve malzeme seçimleri nedeniyle görece daha yüksek maliyetli ve uzun zamanlı üretim süreci gerektirmektedir. Seri üretim konutlarda tasarım seçeneklerinin sınırlı olması nedeniyle kullanıcı katılımı büyük ölçüde pasif düzeyde kalmaktadır. Kullanıcılar mevcut seçenekler arasından tercih yapmakla

yetinmektedir. Buna karşılık, özel üretim mekânlarda kullanıcı istek ve ihtiyaçları doğrultusunda geliştirilen çözümler sayesinde tasarım sürecine aktif katılım mümkündür. Bu durum, mekânların bireysel yaşam biçimlerine daha yüksek düzeyde uyum sağlamasını mümkün kılmaktadır. Seri üretim iç mekânlar, tekrar eden standart modüller üzerine kurgulandığından özgünlük düzeyi düşüktür. Kalite ise genellikle endüstriyel üretim standartlarıyla sınırlıdır. Özel üretim iç mekânlarda ise el işçiliği, detaylı planlama ve kullanıcı odaklı malzeme tercihleri doğrultusunda hem özgünlük hem de kalite düzeyi artmaktadır. Bu fark, özellikle donatı elemanları, birleşim detayları ve yüzey kaplamalarında belirgin biçimde gözlenmiştir. Seri üretimde kullanılan malzemeler, maliyet ve tedarik sürelerini minimize etmeye yönelik olarak seçildiğinden çeşitlilik açısından sınırlıdır. Özel üretim yaklaşımlarında ise malzeme seçimi; estetik, doku, renk ve fonksiyonellik açısından daha özgür bir biçimde yapılandırılmakta, böylece iç mekânın performans düzeyi artırılabilmektedir.

Seri üretim, yüksek hacimli ve tekrarlanabilir yapısı sayesinde hızlı üretim ve uygulama imkânı sunmaktadır. Bu hız, özellikle konut açığının hızlı kapatılması gereken durumlarda avantaj oluşturmaktadır. Ancak bu süreçte özgünlükten ve kullanıcıya özgü çözümlerden feragat edilmektedir. Özel üretim ise her bir mekâna özgü çözümler geliştirilmesi nedeniyle daha yavaş ilerleyen ancak niteliği yüksek uygulamalara olanak tanımaktadır. Elde edilen veriler, seri üretim iç mekânların ekonomik ve pratik avantajlarına karşın, kişiselleştirme, özgünlük ve mekânsal kalite açısından sınırlayıcı olduğunu ortaya koymuştur. Özel üretim ise daha yüksek maliyet ve zaman gereksinimine rağmen, kullanıcının bireysel yaşam kalitesine doğrudan katkı sağlayan tasarım çözümleri sunmaktadır.

İç mekân tasarımında seri üretim, erişilebilirlik, zaman yönetimi ve maliyet avantajı sağlarken; özel üretim, kişiselleştirilmiş deneyimler, özgünlük ve mekân kimliği kazandırır. Son yıllarda, gelişen dijital üretim teknikleri (örneğin CNC kesim, 3D yazıcılar) sayesinde bu iki modelin hibrit uygulamaları da ortaya çıkmıştır: Standart ürünler üzerine bireyselleştirme imkânı tanıyan tasarım sistemleri geliştirilmektedir.

Seri ve özel üretim ürünleri üzerine yapılan araştırmaya göre kapı, süpürgelik, duvar kaplama paneli ve mobilyaların üretim yöntem ve teknikleri her iki üretim yöntemine göre incelenmiş; ulaşılan veriler tablo halinde aşağıda verilmiştir.

Kapı Süpürgelik Duvar Paneli Mobilya	Seri Üretim	Özel Üretim
ÜRETİM ÖZELLİĞİ	Standart boylar ve genişliklerde üretim yapılır. Hızlı bir üretim ve fazla üretimle depolama yapılabilir. Fabrikasyon üretim olduğu için hata payı azdır.	İstenilen boyda ve genişlikte üretim yapılabilir. Sipariş üzerine yerine özel ölçülerde üretim yapılır. Üretim süresi uzundur, depolama imkânı yoktur.
MALİYET	Seri üretim mobilyalar fabrikasyon sistemle, düşük maliyetli malzemeler kullanılarak ve daha kısa sürede üretilir. Bu sayede daha ekonomik çözümler sunar; özellikle büyük ölçekli projelerde veya bütçe odaklı iç mekân düzenlemelerinde tercih edilir.	Özel üretim mobilyalar, kullanıcı ihtiyaçlarına göre tasarlanıp yüksek kaliteli malzeme ve el işçiliği ile üretildiğinden, seri üretim mobilyalara kıyasla daha yüksek maliyetlidir. Üretim süresi daha uzun olup, malzeme ve işçilik giderleri toplam maliyeti artırır.
KALİTE	Fabrikasyon ürünler olduğu için kalite standardı korunur.	İşçiliğe ve malzeme kalitesine bağlı olarak kalite değişebilmektedir.
TERCİH	Orta gelirli kullanıcılar, geçici yaşam alanı tasarlayanlar veya toplu yaşam alanlarında genellikle seri üretim ürünleri tercih edilmektedir. Oteller, yurtlar ve ofislerde büyük avantaj sağladığı için genellikle tercih sebebidir.	Lüks konut projeleri, villa, rezidans gibi özel yaşam alanlarında özel üretim çok daha yaygındır. Kişiselleştirilmiş, duygusal ve kültürel yönü güçlü mekânlar yaratır; ancak erişilebilirlik açısından daha seçici bir kitlenin ulaşabileceği durumdadır.

Tablo 22: Hem Seri Hem Özel Üretim ile Elde Edilebilen Kapı, Süpürgelik, Duvar Paneli, Mobilya Karşılaştırma Tablosu.

Tablo 24’de kapı, süpürgelik, duvar paneli ve mobilya üretimleri ile ilgili detaylara yer verilmiştir. Kapı, süpürgelik, duvar paneli ve mobilya üretimlerinde seri üretim ile özel üretim arasında maliyet ve süre olarak fark vardır. Seri üretim ürünlere daha hızlı ulaşılabilirken özel üretim ürünlerde bekleme süresi daha fazladır. Seri üretim kapı, süpürgelik, duvar paneli ve mobilyalara depolarda stoklar mevcut ise istenilen an ulaşılabilen iken özel üretim mobilyalar için belirli bir üretim zamanı verilmektedir. Günümüz üretim yerlerinde üreticinin iş yoğunluğuna göre iki hafta ile iki ay arasında bir üretim süresi istenildiği gözlemlenmiştir. Seri üretim ürünlere özel üretim ürünlerine göre daha uygun fiyatlara ulaşılabilirdiği gözlemlenmiştir. Fiyat

bilgisi üretim yeri, ustası, kullanıcı profiline göre bile değişebilmekte olan bir parametredir. Tablolarda 2025 senesinde Ankara Sitelerde bulunan orta ölçekli firmalardan alınan fiyat bilgilerine göre maliyet açısından yorumlamaya yer verilmiştir.

Özel üretim ürünlerde istenilen ölçülerde üretim yapılabilirken seri üretim ürünlerde standart ölçülerde üretim yapılır. Özellikle villa, rezidans gibi özel yaşam alanlarında kapı ölçüleri daha geniş ve yüksek olabilmektedir. Bu gibi durumlarda özel tasarım ürünler tercih sebebi olmaktadır. Süpürgelik üretimlerinde de seri üretim ürünler standart ölçülerde üretilmektedir. Özel üretim ürünler de istenilen ölçü ve özelliklerde üretim yapmak mümkündür. Fakat bu durum seri üretimlerde çeşitlilik eksikliği olarak algılanmamalıdır. Teknoloji ve ürün çeşitliliğinin arttığı günümüz iç mimarlık sektöründe seri üretimi yapılan birçok süpürgelik modeline ulaşmak mümkündür. Duvar panelleri için de aynı durum geçerlidir. Mobilya seri üretimlerinde de çeşitlilik artmakta, demonte ürünlerde farklı modeller görülebilmektedir.

Kalite olarak seri üretim ürünlerde belirli standart korunmaktadır. Özel üretim ürünlerde standart üreticinin işçilik kalitesine ve ürün hammadde kalitesine bağlı olarak değişiklik gösterebilmektedir. İki üretim yönteminde de aynı kaliteye ulaşmak mümkündür.

Seri üretim ürünler maliyet olarak daha düşük ve üretim zamanı olarak daha hızlı olduğundan düşük, orta gelirli veya geçici çözüm isteyen kullanıcıların tercihi olmaktadır. Özel üretim ürünler ise bütçe ayırabilen kullanıcıların tercih ettiği ürünlerdir. Villa, rezidans gibi özel yaşam alanlarında, kişiye özel tasarımlarda özel üretim yöntemi ile üretilen ürünlerin kullanımı daha yaygındır.

SONUÇ

Bu çalışma kapsamında, konut iç mekânlarında seri ve özel üretim süreçlerinin yapısal, estetik ve işlevsel boyutları üzerinden karşılaştırmalı bir analizi gerçekleştirilmiştir. Sanayi Devrimi ile ivme kazanan seri üretim anlayışı, günümüzde hız, maliyet etkinliği ve yaygın erişilebilirlik gibi avantajlarıyla öne çıkmaktadır. Seri üretim sistemleri, sanayi devriminden bu yana gelişerek günümüzde iç mekân tasarımında yaygın bir uygulama alanı bulmuştur. Özellikle maliyet etkinliği, kısa teslim süreleri, lojistik kolaylık ve geniş kullanıcı kitlesine hitap eden ürün çeşitliliği ile öne çıkan bu yaklaşım, standartlaşmış yaşam alanlarının üretimini mümkün kılmaktadır. Ancak bu avantajların, mekânsal özgünlüğü ve kullanıcıya özel çözümleri sınırladığı; çoğu zaman homojen ve kimliksiz iç mekânlar ortaya çıkardığı gözlemlenmiştir (Yararel, 2013; İncedemir, 2022; Huseynov, 2024; Jain ve Bhandari, 2024).

Öte yandan, özel üretim süreçleri bireysel kullanıcı beklentilerine yanıt verebilen, estetik ve kültürel değerleri önceleyen, özgün tasarım çözümleri sunması bakımından önemini korumaktadır. Özel üretim yaklaşımları bireyin özgün ihtiyaç ve estetik beklentilerine yanıt verme potansiyeli taşımakta; el işçiliği, detaylara verilen önem, kültürel bağlamla uyum ve kişiselleştirme olanakları ile nitelikli mekân deneyimleri sunmaktadır. Buna karşın, yüksek maliyet, uzun üretim süreleri ve sınırlı erişilebilirlik gibi faktörler, özel üretimin yaygın ve hızlı uygulanabilirliğini kısıtlamaktadır (Poldma, 2010; Süvari ve Çeliktepe, 2023; Güleç-Solak, 2017; Gündüzlü ve Erçevik-Sönmez, 2020).

Analiz edilen örnek mekanlardan elde edilen bulgular doğrultusunda, seri ve özel üretimin salt teknik farklılıklar üzerinden değil; aynı zamanda kullanıcı deneyimi, mekânsal kimlik, tasarımcı rolü ve toplumsal bağlam gibi çok katmanlı parametreler üzerinden değerlendirilmesi gerektiği ortaya konmuştur. Bu bağlamda şu temel sonuçlara ulaşılmıştır:

- *Maliyet*; seri üretim mekân tasarımlarında özel üretim mekân tasarımlarına görece daha düşüktür.

- *Zaman*; seri üretim mekân tasarımları ve uygulamaları hızlı bir süreçte olmaktadır. Özel üretim mekân tasarımları ise hem tasarım süreci hem uygulama süreci seri üretime göre daha yavaştır.
- *Tasarım Esnekliği*; seri üretim mekân tasarımlarında esneklik olmamakla birlikte sonradan sınırlı müdahaleler ile kişiselleştirme yapılabilmektedir. Özel üretim mekân tasarımları ise tasarım aşamasından itibaren kişiselleşmiş bir anlayışla ilerlemektedir.
- *Kullanıcı Katılımı*; seri üretim mekân tasarımlarında kullanıcı var olan hazır ürünler arasından seçimler yaparak sınırlı bir katılım sağlayabilmektedir. Özel üretim mekân tasarımlarında ise bireysel istek ve ihtiyaçlar doğrultusunda üretim yapılabilmektedir.
- *Özgünlük*; seri üretim mekân tasarımlarında standart kullanımlar yaygın iken özel üretim mekân tasarımlarında mekâna ve kişiye özgü tasarımlar yer almaktadır.
- *Üretim hızı*; seri üretim mekân tasarımlarında yüksek üretim ve hızlı tedarik varken özel üretim mekân tasarımlarında her ürün için ayrı üretim planlaması, dolayısıyla yavaş bir süreç vardır.
- *Malzeme*; seri üretim mekân tasarımlarında standart malzeme kullanımı hakimken özel üretim mekân tasarımlarında malzeme türü, rengi ve dokusu gibi özelliklerde daha geniş seçenekler vardır.
- *Kalite*; seri üretim mekân tasarımlarında genellikle endüstriyel standartlarda üretim yapılırken özel üretim mekân tasarımlarında stabil olmayan, el işçiliğine bağlı olarak daha iyi bir kalitede üretim yapılabilmektedir.
- *Fonksiyonellik*; seri üretim mekân tasarımlarında genel kullanıcı kitlesine hitap eden işlevsellik var iken özel üretim mekân tasarımlarında kullanıcının spesifik ihtiyaçlarına göre optimize edilen fonksiyonlar yer alabilmektedir.
- Teknolojinin iç mekân tasarım süreçlerine etkisi belirgin biçimde gözlemlenmiştir. Dijital üretim yöntemleri, tasarımın uygulanabilirliğini

artırmakta hem seri hem de özel üretim süreçlerinde dönüştürücü bir rol oynamaktadır.

- Bu iki üretim anlayışı arasındaki geleneksel karşıtlık, günümüzde “kitlesel özelleştirme” (mass customization) gibi hibrit modeller ile yerini daha esnek ve kullanıcı odaklı yaklaşımlara bırakmaktadır.
- Parametrik tasarım, CAD/CAM sistemleri, 3D baskı teknolojileri ve yapay zekâ destekli üretim araçları, iç mimarlık pratiğini yeniden tanımlamakta; tasarımcıları biçimsel çözümler üretmenin ötesinde sistem tasarlayan, süreç yöneten aktörlere dönüştürmektedir.

Günümüz konut iç mekân tasarımında yalnızca üretim verimliliği, maliyet avantajı ya da teknik uygulanabilirlik gibi geleneksel kriterler değil; aynı zamanda kişiselleştirilebilirlik, kullanıcıyla duygusal bağ kurma kapasitesi, kültürel rezonans ve sürdürülebilirlik gibi daha nitelikli ve çok katmanlı ölçütlerin de tasarım kararlarında belirleyici bir rol oynadığı görülmektedir. Mekân artık sadece barınma işlevini karşılayan bir fiziksel yapı değil; bireyin kimliğini yansıtan, gündelik yaşam pratiklerini destekleyen ve psikolojik anlamda aidiyet hissi kurmasına olanak tanıyan bir deneyim alanı olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, kullanıcı odaklılık kavramı, yalnızca ergonomik ihtiyaçlara yanıt vermekle sınırlı kalmayıp, bireyin değer sistemine, yaşam tarzına ve estetik beklentilerine özgün çözümler sunmayı gerektirmektedir. Aynı şekilde, kültürel bağlamla uyumlu tasarımlar üretmek, sadece geleneksel formların tekrarı değil; yerel malzeme, yaşam biçimi, tarihsel birikim ve kolektif hafıza ile entegre olmuş yaratıcı yaklaşımları zorunlu kılmaktadır. Sürdürülebilirlik ilkesi ise artık çevresel bir duyarlılık olmanın ötesinde, ekonomik sürdürülebilirlik, sosyal adalet ve yaşam döngüsü değerlendirmelerini de içeren çok boyutlu bir tasarım sorumluluğu olarak ele alınmaktadır. Bu kapsamda, geleceğe dönük olarak iç mekân tasarımının yalnızca estetik kaygılarla şekillenen bir yaratım süreci olmaktan çıkarak; sosyal, çevresel ve teknolojik bağlamlara bütüncül yanıtlar üretebilen, disiplinlerarası iş birliğine açık, esnek ve adaptif bir sistem tasarımı biçiminde evrildiği söylenebilir. İç mimarlık pratiği bu dönüşüm sürecinde biçim üreticisi rolünden, kullanıcı deneyimini yönlendiren, sistematik tasarım stratejileri geliştiren ve teknolojik yenilikleri entegre edebilen bir mesleki kimliğe doğru ilerlemektedir.

Konut iç mekân tasarımında kullanılan kapı, süpürgelik, duvar paneli ve mobilya gibi temel bileşenler, üretim biçimlerine göre işlevsel, ekonomik ve estetik açılardan önemli farklılıklar göstermektedir. Seri üretim uygulamaları, standart ölçülerde, hızlı ve düşük maliyetli çözümler sunarak özellikle büyük ölçekli, bütçe odaklı ve geçici yaşam alanları için ideal tercihler arasında yer almaktadır. Endüstriyel üretim süreçlerinin getirdiği kalite standardizasyonu ve hata payının düşüklüğü, seri üretim ürünlerini otel, yurt ve ofis gibi kamusal ve yarı-kamusal mekânlar açısından cazip hale getirmektedir. Buna karşın, özel üretim ürünler; kullanıcı ihtiyaçlarına göre şekillenen, kişisel tercihlere, mekânsal özgünlüğe ve yüksek kaliteli malzeme kullanımına dayanan tasarımlar sunarak, lüks konutlar, villa ve rezidans gibi özel yaşam alanlarında öne çıkmaktadır. Özel üretimde kalite, büyük ölçüde işçilik ve malzeme seçimine bağlı olarak değişmekte, üretim süreci ise daha uzun ve maliyetli olmaktadır. Bu bağlamda, üretim tercihi; kullanıcı profili, mekânın işlevi, bütçe olanakları ve estetik beklentiler doğrultusunda şekillenmekte, her iki üretim biçimi de farklı bağlamlarda avantajlar sunarak tasarım kararlarını yönlendiren belirleyici unsurlar arasında yer almaktadır.

Çalışma sonucunda, konut iç mekânlarında üretim süreçlerinin güncel teknolojik ve toplumsal gelişmeler doğrultusunda yeniden değerlendirilmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda aşağıdaki öneriler sunulmaktadır:

- Hibrit üretim sistemlerinin iç mimarlıkta daha yaygın hale getirilmesi gerekmektedir. Dijital üretim altyapısı ile desteklenen, ancak kişisel dokunuşlara açık tasarımlar hem üretim verimliliği hem de kullanıcı memnuniyeti açısından önemli bir potansiyele sahiptir.
- Tasarımcı kimliği yeniden tanımlanmalı, yalnızca biçimsel estetik üreticisi değil; sistem kurucu, kullanıcı deneyimi yöneticisi, süreç koordinatörü ve teknoloji yorumcusu rolleriyle donatılmış çok yönlü profesyonellere evrilmelidir.
- Sürdürülebilirlik hem seri hem özel üretim yaklaşımlarında öncelikli kriter haline getirilmelidir. Seri üretim, sürdürülebilir ve çevre dostu malzemelere yönelirken; özel üretim döngüsel ekonomi ilkeleriyle entegre olmalıdır.

- Kültürel bağlamın tasarıma entegre edilmesi, özellikle özel üretim süreçlerinde mekânsal aidiyet duygusunun güçlenmesini sağlayacaktır. Her tasarım modeli, uygulanacağı sosyal evre ve kullanıcı profiliyle bütünleşik bir yaklaşımla ele alınmalıdır.
- Veri odaklı tasarım anlayışı, iç mimarlık disiplininin geleceğini şekillendirmeye adaydır. Kullanıcı davranışları, çevresel veriler ve yapay zekâ destekli analizlerle geliştirilen tasarımlar daha etkili, verimli ve anlam yüklü mekânlar yaratacaktır (ymen-zak ve Pulat-Gökmen, 2009; Geçimli, 2022; Güney-Yüksel ve Seçer-Karıptaş, 2019; Chen ve Wang, 2020; The Hybrid Practitioner, t.y.)

Sonuç olarak, seri ve özel üretim süreçleri birer karşıt model olmaktan ziyade, birbirini tamamlayan ve dönüştüren üretim paradigmaları olarak ele alınmalıdır. Konut i mekânlarında nitelikli yaşıam alanlarının oluşturulması, bu iki yaklaşımin güçlü yönlerini bağlamsal ve kullanıcı odaklı biçimde harmanlayabilen tasarım stratejilerinin geliştirilmesi ile mümkün olacaktır. İç mimarlık disiplini, yalnızca fiziksel mekânların değil, aynı zamanda deneyimlerin, kimliklerin ve değerlerin de tasarlandığı bir alan olarak gelecekte daha fazla stratejik rol üstlenecektir.

KAYNAKÇA

Aldiwani, H. S. M., & Shahin, B. R. (2021). *The concept of customization and the evolutionary path of industrialized architecture in the twentieth century*. In *IOP Conference Series: Materials Science and Engineering* (Vol. 1090, No. 1, Art. 012071). <https://doi.org/10.1088/1757-899X/1090/1/012071>

ArchDaily. (n.d.). *AD Classics: Fallingwater House / Frank Lloyd Wright*. ArchDaily. Erişim Tarihi 19 Haziran 2025, <https://www.archdaily.com/60022/ad-classics-fallingwater-frank-lloyd-wright>

Arslan, R., Özdemir, T., & Akyüz, İ. (2017). Türkiye mobilya sektörü açısından tasarım sürecinde bilgisayar kullanımının önemi ve sektöre yönelik bilgisayar destekli tasarım (CAD) yazılımlarının incelenmesi. *İleri Teknoloji Bilimleri Dergisi*, 6(3), 1105–1118.

Ashour, A. F., & Rashdan, W. (2023). *Smart technologies in interior design*. *The International Journal of Designed Objects*, 18(1), 39–59. <https://doi.org/10.18848/2325-1379/CGP/v18i01/39-59>

Aysev Deneç, E. 2014, Türkiye Kentlerinin Mekânsal Üretiminde TOKİ Etkisi, Mimarlık Dergisi, sayı: 378, sayfa: 65-68, TMMOB, Ankara.

Bıçak, S., & Atar, M. (2017). Panel kapı üretiminde kullanılan materyal ve metotlar; Tosya örneği. *İleri Teknoloji Bilimleri Dergisi*, 6(3), 864–875.

Chen, Z., & Wang, X. (2020). *Application of AI technology in interior design*. ResearchGate. https://www.researchgate.net/publication/343160919_Application_of_AI_technology_in_interior_design

Ching, F. D. K. (2014). *Interior design illustrated* (3rd ed.). John Wiley & Sons.

Combes, L., & Bellomio, A. (1999). *Creativity and modularity in architecture*. In *Proceedings of the AV0CAAD Second International Conference on Computer-Aided Architectural Design in Asia* (pp. 160–171). Tucumán, Argentina.

De Lapp, J. A., Ford, D. N., Bryant, J. A., & Horlen, J. (2005). *Impacts of CAD on design realization*. ResearchGate.

https://www.researchgate.net/publication/235270826_Impacts_of_CAD_on_design_realization

Demirarslan, D., & Demirarslan, O. (2020). Digital technology and interior architecture. *Mimarlık ve Yaşam*, 5(2), 561–575.

Ek, F. İ., & Çıkış, Ş. (2017). *Tasarımın mekanikleri: Toplu konut planlarındaki ortak dil üzerine*. *TOL – Mimarlık Kültürü Dergisi*, (13), 12–27. Erişim: *Academia.edu*

Erozan, İ. (2017). *Geleneksel ve modern üretim sistemleri*. Dumlupınar Üniversitesi.

Fiederer, L. (2016, October 27). *AD Classics: Red House / William Morris and Philip Webb*. ArchDaily. <https://www.archdaily.com/873077/ad-classics-red-house-arts-and-crafts-william-morris-philip-webb>

Frank Lloyd Wright Foundation. (n.d.). *Fallingwater*. <https://franklloydwright.org/site/fallingwater/>

Gardner, D. (2010, October 20). *Customization vs. mass customization*. Treehouse Logic. <https://treehouselogic.wordpress.com/2010/10/20/customization-vs-mass-customization/>

Geçimli, M. (Ed.). (2022). *Mekân tasarımında sürdürülebilir yaklaşımlar* [Kitap]. İKSAD Yayınevi. ISBN 978-625-8246-68-1.

González, M. F. (2018, July 19). *Superlofts Blok Y / Marc Koehler Architects*. ArchDaily. <https://www.archdaily.com/898293/superlofts-blok-y-marc-koehler-architects>

Görsel 1: Bauhaus, Walter Gropius, Almanya, <https://www.archdaily.com/87728/ad-classics-dessau-bauhaus-walter-gropius>, son erişim tarihi: 16.06.2025. (URL-)

Görsel 2: Kırmızı Ev, William Morris ve Phillip Webb, İngiltere,
<https://www.archdaily.com/873077/ad-classics-red-house-arts-crafts-william-morris-philip-webb>, son erişim tarihi: 16.06.2025. (URL-2)

Görsel 3: Kırmızı Ev İç Mekân Görünüş, William Morris ve Phillip Webb, İngiltere.
<https://www.archdaily.com/873077/ad-classics-red-house-arts-crafts-william-morris-philip-webb>, son erişim tarihi: 16.06.2025. (URL-3)

Görsel 4: Seri ve Özel Üretim İç Mekân Tasarımı Leke Etütleri ve Plan Şemaları, OpenAI. (2025). *ChatGPT* (Sürüm 3.5) <https://openai.com/> adresinden ilgili konu anlatımı talimatı ile oluşturuldu. (URL-4)

Görsel 51: *Dijital Teknolojilerin İç Mekân Tasarımı Üzerinde Etkisi.*
ChatGPT (Sürüm 3.5) <https://openai.com/> adresinden ilgili konu anlatımı talimatı ile oluşturuldu. (URL-5)

Görsel 6: Thonet Chair No:14, Michael Thonet, Yararel, B. (2013). *Endüstri devrimiyle birlikte değişen üretim-tüketim kavramlarının günümüz mobilya tasarımı üzerindeki etkileri*, Doktora Tezi, İstanbul. (URL-6)

Görsel 7: TOKİ resmî sitesinden alınan iki farklı ile ait Konut Tip Plan Uygulaması,
<https://www.toki.gov.tr/ornek-konut-tipleri-ve-planlari>, son erişim tarihi: 16.06.2025. (URL-7)

Görsel 8: Unité d'Habitation, Le Corbusier, Marsilya, Fransa,
<https://www.archdaily.com/85971/ad-classics-unite-d-habitation-le-corbusier>, son erişim tarihi: 16.06.2025. (URL-8)

Görsel 9: Unité d'Habitation İç Mekân Görünüşleri, Le Corbusier, Marsilya, Fransa,
<https://www.archdaily.com/85971/ad-classics-unite-d-habitation-le-corbusier>, son erişim tarihi: 16.06.2025. (URL-9)

Görsel 10: Gropiusstadt, Walter Gropius, Berlin, Almanya,
<https://www.whitemad.pl/en/gropiusstadt-in-berlin-one-of-europes-most-famous-apartment-blocks/>, son erişim tarihi: 16.06.2025. (URL-10)

Görsel 11: Gropiusstadt, Walter Gropius, Berlin, Almanya,

<https://letterstobarbara.com/gropiusstadt-berlin/>, son erişim tarihi: 16.06.2025.

(URL-11)

Görsel 12: Framed Allure House Plan Örnekleri / EAA-Emre Arolat Architecture / Dubai, 2022, https://www.archdaily.com/1006005/framed-allure-house-eaa-emre-arolat-architecture?ad_medium=office_landing&ad_name=article, son erişim tarihi: 16.06.2025. (URL-12)

Görsel 13: Fallingwater, Frank Lloyd Wright, Pensilvanya, ABD, <https://www.archdaily.com/60022/ad-classics-fallingwater-frank-lloyd-wright>, son erişim tarihi: 16.06.2025. (URL-13)

Görsel 14: Fallingwater Plan Görünüşü, Frank Lloyd Wright, Pensilvanya, ABD, <https://www.archdaily.com/60022/ad-classics-fallingwater-frank-lloyd-wright>, son erişim tarihi: 16.06.2025. (URL-14)

Görsel 15: Fallingwater İç Mekân Görünüşü, Frank Lloyd Wright, Pensilvanya, ABD, <https://www.archdaily.com/60022/ad-classics-fallingwater-frank-lloyd-wright>, son erişim tarihi: 16.06.2025. (URL-15)

Görsel 16: Villa Savoye, Le Corbusier, Poissy, Fransa, <https://www.archdaily.com/84524/ad-classics-villa-savoye-le-corbusier>, son erişim tarihi: 16.06.2025. (URL-16)

Görsel 17: Villa Savoye İç Mekân Görünüşü, Le Corbusier, Poissy, Fransa, <https://www.archdaily.com/84524/ad-classics-villa-savoye-le-corbusier>, son erişim tarihi: 16.06.2025.(URL-17)

Görsel 18: Villa Savoye İç Mekân Görünüşü, Le Corbusier, Poissy, Fransa, <https://www.archdaily.com/84524/ad-classics-villa-savoye-le-corbusier>, son erişim tarihi: 16.06.2025. (URL-18)

Görsel 19: Superlofts Blok Y, Marc Koehler Architects, 2017. <https://www.archdaily.com/898293/superlofts-blok-y-marc-koehler-architects>, son erişim tarihi: 16.06.2025. (URL-19)

Görsel 20: Superlofts Blok Y PlanTipleri, Marc Koehler Architects, 2017.

<https://www.archdaily.com/898293/superlofts-blok-y-marc-koehler-architects>, son erişim tarihi: 16.06.2025. (URL-20)

Görsel 21: Superlofts Blok Y İç Mekân Görünüşleri, Marc Koehler Architects, 2017. <https://www.archdaily.com/898293/superlofts-blok-y-marc-koehler-architects>, son erişim tarihi: 16.06.2025. (URL-21)

Görsel 22: Seri Üretim Kapı İmalatı, <https://www.endmaksan.com/detay/11109-kapi-uretim-hatlari>, son erişim tarihi: 16.06.2025. (URL-22)

Görsel 23: Özel Üretim Kapı ve Süpürgelik, Ankara, 2021. Yazarın Kendi Arşivinden alınmıştır.

Görsel 24: TOKİ Turkuaz Vadisi Konutları Dıştan Görünüş, Etimesgut, Ankara, <https://turkuazvadisi.com.tr/>, son erişim tarihi: 16.06.2025. (URL-23)

Görsel 25: TOKİ Turkuaz Vadisi Konutları Google Haritalar Görünüş, Etimesgut, Ankara, son erişim tarihi: 16.06.2025. (URL-24)

Görsel 26: TOKİ Turkuaz Vadisi Konutları İç Mekân, Etimesgut, Ankara, <https://www.sahibinden.com/ilan/emlak-konut-satilik-toki-turkuaz-evlerinde-y1-blokta-3-plus1-satilik-daيره-1248737161/detay>, son erişim tarihi: 16.06.2025. (URL-25)

Görsel 27: TOKİ Turkuaz Vadisi Konutları CK Tip Mimari Plan, Etimesgut, Ankara, Yıldırım, H. (2012). *Toki'nin sosyal konut ve lüks konut projelerinin değerlendirilmesi: Ankara örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. (URL-26)

Görsel 28: Park Çiftlik Evleri Dıştan Görünüş, Yenimahalle, Ankara, <https://parkciftlikkonutlari.com/>, son erişim tarihi: 16.06.2025. (URL-27)

Görsel 29: Park Çiftlik Evleri Google Haritalar Görünüş, Yenimahalle, Ankara, son erişim tarihi: 16.06.2025. (URL-28)

Görsel 30: Park Çiftlik Evleri Vaziyet Planı, Yenimahalle, Ankara <https://parkciftlikkonutlari.com/hakkimizda/>, son erişim tarihi: 16.06.2025. (URL-29)

Görsel 31: Park Çiftlik Evleri İç Mekân, Yenimahalle, Ankara,
<https://www.emlakjet.com/ilan/park-ciftlik-konutlari-satilik-aoc-manzarali-guvenlikli-asansor-otopark-arakat-kombili-31-daire-17173149/>, son erişim tarihi: 16.06.2025.
(URL-30)

Görsel 32: Kumru Ankara, Çankaya, Ankara,
<https://www.archdaily.com/906531/kumru-ankara-a-tasarim-mimarlik>, son erişim tarihi: 16.06.2025. (URL-31)

Görsel 33: Kumru Ankara İç Mekân, Çankaya, Ankara,
<https://www.archdaily.com/906531/kumru-ankara-a-tasarim-mimarlik>, son erişim tarihi: 16.06.2025. (URL-32)

Görsel 34: Kumru Ankara İç Mekân, Çankaya, Ankara,
<https://www.sahibinden.com/ilan/emlak-konut-satilik-sehrin-gobeginde-kuzu-kumru-da-muhtesem-penthouse-1238549156/detay>, son erişim tarihi: 16.06.2025.
(URL-33)

Görsel 35: Kumru Ankara İç Mekân Proje Tipleri, Çankaya, Ankara,
<http://kuzukumru.com/#-planlar>, son erişim tarihi: 16.06.2025. (URL-34)

Görsel 36: Kumru Ankara İç Mekân Proje Tipleri Örnek, Çankaya, Ankara,
<http://kuzukumru.com/#-planlar>, son erişim tarihi: 16.06.2025. (URL-35)

Görsel 37: Kuzu Effect, Çankaya, Ankara, <https://www.arkiv.com.tr/proje/kuzu-effect/11967>, son erişim tarihi: 16.06.2025. (URL-36)

Görsel 38: Kuzu Effect İç Mekân Görünüşü, Çankaya, Ankara,
<https://www.arkiv.com.tr/galeri/detay/365231/14/Proje/11967>, son erişim tarihi: 16.06.2025. (URL-37)

Görsel 39: Kuzu Effect İç Mekân Görünüşü, Çankaya, Ankara,
<https://www.sahibinden.com/ilan/emlak-konut-satilik-sehrin-gobeginde-kuzu-kumru-da-muhtesem-penthouse-1238549156/detay>, son erişim tarihi: 16.06.2025.
(URL-38)

Görsel 40: Kuzu Effect İç Mekân Görünüşü, Çankaya, Ankara,

<http://www.peradesign.com.tr/icerik/neler-yaptik/kuzu-effect-loft>, son erişim tarihi: 16.06.2025. (URL-39)

Görsel 41: Kuzu Effect İç Mekân Proje Tipleri, Çankaya, Ankara, <http://www.kuzueffect.com/planlar.html>, son erişim tarihi: 16.06.2025. (URL-40)

Görsel 42: Kuzu Effect İç Mekân Proje Tipleri Örnek, Çankaya, Ankara, <http://www.kuzueffect.com/planlar.html>, son erişim tarihi: 16.06.2025. (URL-41)

Görsel 43: İç Mekân Ahşap Kapı Dolgu Peteği Uygulaması, 2021, Siteler, Ankara (Yazarın kendi arşivi)

Görsel 44: İç Mekân Ahşap Kapı Kanadı Katman Gösterimi, OpenAI. (2025). *ChatGPT* (Sürüm 3.5) <https://openai.com/> adresinden ilgili konu anlatımı talimatı ile oluşturuldu. (URL-42)

Görsel 45: Kapı Kasası, <https://tr.pinterest.com/pin/344243965284646501/>, son erişim tarihi: 16.06.2025. (URL-43)

Görsel 46: Kapı Pervazı, <https://tr.pinterest.com/pin/136163588728920986/>, son erişim tarihi: 16.06.2025. (URL-44)

Görsel 47: Süpürgelik, <https://tr.pinterest.com/pin/41306521577935401/>, son erişim tarihi: 16.06.2025. (URL-45)

Görsel 48: Duvar Kaplama Paneli, <https://tr.pinterest.com/pin/625930048217860199/>, son erişim tarihi: 16.06.2025. (URL-46)

Görsel 49: Mobilya örneği, <https://www.ikea.com.tr/urun/hemnes-beyaz-vernik-160x95-cm-8-cekmeceli-sifonyer-10239280>, son erişim tarihi: 16.06.2025. (URL-47)

Görsel 50: Özel Üretim Mobilya Örnekleri, <https://nz.pinterest.com/pin/680817668708039154/>, son erişim tarihi: 16.06.2025. (URL-48)

Gulec Solak, S. S. (2017). Mekân-Kimlik Etkileşimi: Kavramsal ve Kuramsal Bir Bakış Space-Identity Interaction: a Conceptual and Theoretical Overview. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(1), 13-37.

Gündüzlü, E., & Sönmez, B. (2021). İç Mekân Tasarımında Özgünlük ve Konsept: Özgün ve Özgün Olmayan Mekânların Karşılaştırılması*. *Sanat ve Tasarım Dergisi* (27), 243-267.

Güney Yüksel, F. C., & Seçer Kariptaş, F. (2019). Konut iç mekânına sürdürülebilir yaklaşımlar. *Yakın Mimarlık Dergisi*, 2(2), 27–39.

Hoffmann, D. (1978). *Frank Lloyd Wright's Fallingwater: The house and its history*. Dover Publications.

Huseynov, B. (2025, May). *Cultural and socioeconomic influences on interior design in residential spaces* [Conference paper]. Arxeoloji Turizm və Dayanıqlı İdarəetmə International Conference, Baku, Azerbaijan. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/389676439_Cultural_and_Socioeconomic_Influences_on_Interior_Design_in_Residential_Spaces

İncedemir, Ş. (2022). Konut ve Aidiyet Kavramları Üzerine Fenomenolojik Bir Değerlendirme: Ersen Gürsel. *Akdeniz University Journal of the Faculty of Architecture* 1(2), 115-134.

Koç, S., Ertaş, Ş., & Konakoğlu, Z. N. (2017). Modernizmle birlikte Bauhaus akımı ve trend olan mobilyalar. *İleri Teknoloji Bilimleri Dergisi*, 6(3), 957–969.

Königk, R. (2015). *An imaginal interpretation of interior design's methods of cultural production: Towards a strategy for constructing meaning*, Doktora Tezi, University of Lincoln. journals.sagepub.com+9

Kroll, A. (2010, Ekim 27). *Architecture classics: Villa Savoye / Le Corbusier*. ArchDaily. <https://www.archdaily.com/84524/ad-classics-villa-savoye-le-corbusier>

Kroll, A. (2023, Şubat 10). *Architecture classics: Unite d'Habitation / Le Corbusier*. ArchDaily. <https://www.archdaily.com/85971/ad-classics-unite-d-habitation-le-corbusier>

Kurucaoglu, S. (2023). *İç mekân tasarım endüstrisinde yapı bilgi modellemesinin kullanımı* [Yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü]. DSpace Balıkesir Üniversitesi. <https://hdl.handle.net/20.500.12462/13115>

Manavis, A., Minaoglou, P., Efkolidis, N., & Kyratsis, P. (2024). Digital customization for product design and manufacturing: A case study within the furniture industry. *Electronics*, 13(13), 2483. <https://doi.org/10.3390/electronics13132483>

Millî Eğitim Bakanlığı. (2011). *İnşaat teknolojisi: Ahşap tavan ve döşemeler (215ESB059)*. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Obeidat, A. M., & Obeidat, A. M. (2024). *Interior design strategies for improving quality of life: How can residential spaces reflect a healthy lifestyle and psychological comfort? International Journal for Housing Science and Its Applications*, 45(4), 71–86. <https://doi.org/10.70517/ijhsa4547>

Oksay, Ö. A. (2008). *Türk mobilya sektöründe Ikea: Tasarım ve kişiselleştirme ile ilgili etkenler üzerine bir araştırma* [Yüksek lisans tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi]. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Ozan, E., & Doğan, Ç. (2014). *Kişiselleştirme yoluyla kullanıcıları tasarım sürecinde etkin kılan yöntem ve yaklaşımların sürdürülebilirlik için ürün tasarımı açısından değerlendirilmesi*. In UTAK 2014 Bildiri Kitabı: Eğitim, Araştırma, Meslek ve Sosyal Sorumluluk (10–12 Eylül 2014). Türkiye İç Mimarlık Eğitimi Platformu.

Öymen Özak, N., & Pulat Gökmen, G. P. (2009). *Bellek ve mekân ilişkisi üzerine bir model önerisi*. İTÜ Dergisi/A: Mimarlık, Planlama, Tasarım, 8(2), 145–155. http://itudergi.itu.edu.tr/index.php/itudergisi_a/article/viewFile/217/195

Özel, Y., & Kayacan, B. (2020). Seri, bant üretimin mobilya tasarım- üretim sürecine etkisi ve modüler mobilya. *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, (19), 623–632.

Poldma, T. (2010). *Transforming Interior Spaces: Enriching Subjective Experiences Through Design Research*. *Journal of Research Practice*, 6(2), Article M13.

Post-Fordism. (2025, June 14). *Wikipedia*. Retrieved June 19, 2025, from <https://en.wikipedia.org/wiki/Post-Fordism>

Renauld, M.-M. (2020, July 24). *The Effects Of The Industrial Revolution vs. Arts and Crafts Movement*. The Collectors. <https://www.thecollector.com/industrial-revolution-arts-and-crafts/>

Residential building series. (2025, June). In *Wikipedia*. Retrieved June 18, 2025, from https://en.wikipedia.org/wiki/Residential_building_series

Sofuoğlu Demirbaş, Ü., & Çelebi Şeker, N. N. (2025). *Aidiyet olgusu bağlamında tüketim kültürünün hedef gruplar üzerindeki etkisi ve konut kullanımındaki değişim*. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 67, 451–462. <https://doi.org/10.30794/pausbed.1542276>

Şahin, K., & Turan, B. O. (2018). Üç boyutlu yazıcı teknolojilerinin karşılaştırmalı analizi. *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(2), 97–116.

Şener, E., & Çetinkaya, F. F. (2020). *Endüstri 4.0 Paradigması: İşletme Fonksiyonlarının Dijital Dönüşümü*. *Journal of Business Research-Turk*, 13(1), 110–126. <https://doi.org/10.20491/isarder.2021.1032>

T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. (2013). *CNC freze tezgâhları*. Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü.

The Hybrid Practitioner: Production in Architecture and Urbanism. (t.y.). OAPEN Library.

Tıngır, M., & Tarlakazan, B. E. (2023). Artırılmış gerçeklik uygulamalarının özel üretim ürünlerde kullanımı. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(3), 943–956.

Ugah, U. K., Babalola, O. D., & Ekeh, E. Y. (2024). *The shift from traditional to modern architecture: A review of 20th-century development*. Preprints. <https://doi.org/10.20944/preprints202408.1679.v1>

Uzodinma, U., Babalola, O., & Ekeh, E. (2023). *The shift from traditional to modern architecture: A review of 20th century development* [Preprint]. ResearchGate. https://www.researchgate.net/publication/383417814_The_Shift_from_Traditional_to_Modern_Architecture_A_Review_of_20th_Century_Development

Üst, S. (2015). Konutlarda iç mekân ile mobilya etkileşimi bağlamında mobilyaya dair özelliklerin incelenmesi. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 1(15), 103–118.

Whitemad. (2023). *Gropiusstadt in Berlin*. One of Europe's most famous apartment blocks. Whitemad.

Winter, R. W. (1975). The arts and crafts as a social movement. *Record of the Art Museum*, Princeton University, 34(2), 36–40.

Yararel, B. (2013). *Endüstri devrimiyle birlikte değişen üretim-tüketim kavramlarının günümüz mobilya tasarımı üzerindeki etkileri*, Doktora tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Zhu, H., & Mansor, M. F. (2024). Exploring the intersection of virtual reality and interior design: A literature review of emerging trends. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 14(2), 321–334. <https://doi.org/10.6007/IJARBSS/v14-i2/19854>

Ziaesaeidi, P., & Noroozinejad Farsangi, E. (2024). Fostering social sustainability: Inclusive communities through prefabricated housing. *Buildings*, 14(6), 1750. <https://doi.org/10.3390/buildings14061750>

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesi'ne verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversite'ye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikrî mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin/raporumun tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalara (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin/Sanat Çalışması Raporunun kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin/sanat çalışması raporunun tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde/sanat çalışması raporumda yer alan, telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversite'ye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan **Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*** kapsamında tezim/sanat çalışması raporum aşağıda belirtilen haricinde YÖK Ulusal Tez Merkezi/ H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü/ Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ... yıl ertelenmiştir. (1)
- Enstitü/ Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ... ay ertelenmiştir. (2)
- Tezime ilgili gizlilik kararı verilmiştir. (3)

23/06/2025

Büşra COŞGUN

*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge

- (1) Madde 6.1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
- (2) Madde 6.2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkânı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
- (3) Madde 7.1. Ulusal çıkarılan veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan iş birliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

Tez Danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.

ETİK BEYANI

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Tez Çalışması Raporu Yazım Yönergesi'ne uygun olarak hazırladığım bu Tez Çalışması Raporunda,

- Tez/Sanat Çalışması Raporu içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- görsel, işitsel ve yazılı bütün bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- atıfta bulunduğum eserlerin bütününe kaynak olarak gösterdiğimi,
- kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- bu Tez/Sanat Çalışması Raporunun herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir Tez Çalışması Raporu çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

23/06/2025

Büşra COŞGUN

YÜKSEK LİSANS ÇALIŞMASI RAPORU ORJİNALLİK RAPORU

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ

Güzel Sanatlar Enstitüsü

Seri ve Özel Üretim Konut İç Mekânlarındaki Kullanımına İlişkin Yaklaşımlar Ve Karşılaştırmalı Analizi

Yukarıda başlığı verilen Tez/Sanat Çalışması Raporumun tamamı aşağıdaki filtreler kullanılarak Turnitin adlı intihal programı aracılığı ile Tez Danışmanım tarafından kontrol edilmiştir. Kontrol sonucunda aşağıdaki veriler elde edilmiştir:

Raporlama Tarihi	Sayfa Sayısı	Karakter Sayısı	Savunma Tarihi	Benzerlik Oranı (%)	Gönderim Numarası
21.06.2025	105	180496	16.06.2025	%3	668980430

Uygulanan filtreler:

1. Kaynakça hariç
2. Alıntılar dâhil
3. 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Tez/Sanat Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim. (21/06/2025)

Büşra COŞGUN

Öğrenci No.: N22139086

Anasanat/Anabilim Dalı: İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı

Program (işaretleyiniz):

Yüksek Lisans	Sanatta Yeterlik	Doktora	Bütünleşik Doktora
X			

DANIŞMAN ONAYI UYGUNDUR.

Prof. Dr. Pelin YILDIZ

PROFICIENCY IN ART / MASTER'S THESIS /ART WORK REPORT
ORIGINALITY REPORT

HACETTEPE UNIVERSITY
Institute of Fine Arts

Approaches And Comparative Analysis Of Serial And Special Production Related To The
Use Of Residential Interiors

The whole art work report is checked by my supervisor, using Turnitin plagiarism detection software taking into consideration the below mentioned filtering options. According to the originality report, obtained data are as follows.

Date Submitted	Page Count	Character Count	Date of Thesis Defence	Similarity Index (%)	Submission ID
21.06.2025	105	180496	16.06.2025	%3	668980430

Filtering options applied are:

1. Bibliography excluded
2. Quotes included
3. Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read the Hacettepe University Institute of Fine Arts Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations, I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge. I respectfully submit this for approval. (21/06/2025)

Büşra COŞGUN
Signature

Student No.: N22139086

Department: İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı

Program/Degree:

Master's	Proficiency in Art	PhD	Joint Phd
X			

SUPERVISOR APPROVAL
APPROVED

Prof. Dr. Pelin YILDIZ

